

บทที่ 7

หลักธรรมวิชาชีพนักกฎหมาย

ส่วนที่ 1

หลักธรรมวิชาชีพทนายความ

ทนายความเป็นเอกชนที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือรัฐในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ ทนายความต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายทั้งลูกค้า ศาล อัยการ และประชาชนทั่วไป ดังนั้น หลักธรรมของทนายความ คือ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อทุก ๆ ฝ่ายที่เข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วย ทนายความต้องซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ต่อศาล ต่อประชาชน ต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ และต่อตนเอง

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง

1.1 รายได้

ทนายความเป็นเอกชนที่ประกอบวิชาชีพหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว หากทนายความบ่่าเพื่อตนช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่คำนึงถึงตนเองและครอบครัวถือว่า ปฏิบัติหน้าที่ยังไม่สมบูรณ์ ทนายความต้องหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวตามสถานะ มิใช่กอบโกยผลประโยชน์มากเกินไป คือมีสถานะความเป็นอยู่ดีพอสมควร วิชาชีพทนายความเป็นการผูกขาด พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 33 บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งขาดจากการเป็นทนายความหรือต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความในศาล หรือแต่งฟ้อง คำให้การ ฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้อฎีกา คำร้อง หรือคำแถลง อันเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น" มาตรการนี้ผูกขาดอาชีพทนายความมิให้คนอื่นเข้ามาทำอาชีพนี้ได้ เมื่อเป็นการผูกขาด ไม่มีการแข่งขันในตลาด ไม่มีการควบคุมราคา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องป้องกันไม่ให้ทนายความแสวงหาประโยชน์มากเกินไป

ลักษณะสัญญาจ้างว่าความเป็นสัญญาจ้างทำของอย่างหนึ่ง สัญญาจ้างทำของมีวัตถุประสงค์หรือสาระสำคัญของสัญญาคือผลสำเร็จของงาน ผลสำเร็จของการจ้างว่าความไม่ใช่ผลการแพ้ชนะของคดี ผลสำเร็จของสัญญาจ้างว่าความคือบริการซึ่งทนายความให้แก่ลูกค้า เมื่อบริการครบถ้วนแล้วถือว่าเป็นผลสำเร็จของสัญญา ไม่ว่าในที่สุดคดีจะแพ้หรือชนะก็ตามถือว่าทนายความได้ปฏิบัติหน้าที่โดยครบถ้วนตามสัญญา ผู้ว่าจ้างต้องปฏิบัติตามภาระนี้ตอบแทนหรือชำระค่าว่าความ ค่าว่าความมีอัตราอยู่ตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความแพง นั้นเป็นอัตราที่กฎหมายกำหนดว่าฝ่ายที่แพ้คดีต้องชำระค่าความแทนฝ่ายที่ชนะคดีเท่าไร แต่ค่าความที่ลูกความชำระแก่นายความจริงขึ้นอยู่กับตกลงระหว่างนายความกับลูกความ หากตกลงกันแล้วมากเกินไปแล้ว กฎหมายย่อมมีส่วนเข้าเกี่ยวข้องได้ วิชาชีพนักกฎหมายเป็นบริการที่จำเป็นแก่สังคมแต่ขณะเดียวกันก็เป็นการผูกขาดวิชาชีพไม่มีการแข่งขันทางด้านราคา การป้องกันการเรียกค่าจ้างว่าความสูงเกินไป ศาลอ้างหลักกฎหมายว่าเรื่องการกำหนดค่าจ้างว่าความนั้นหากกำหนดเกินสมควรเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะจำนวนสูงเกินสมควรแล้วประชาชนไม่สามารถใช้บริการของนายความได้ จึงเป็นหลักที่ศาลอ้างเพื่อลดค่าว่าความและกำหนดค่าว่าจ้างเพื่อความเหมาะสม

หลักเกณฑ์การคำนวณค่าจ้างว่าความ

1. คำนึงถึงเวลาและแรงงานที่นายความต้องเสียไปในการทำคดีนั้น และคำนึงถึงความยากง่ายของคดีด้วย
2. คำนึงถึงโอกาสที่นายความต้องเสียไปเมื่อรับคดี หมายความว่าถ้ารับคดีนี้แล้วโอกาสจะไปรับคดีอื่นก็น้อยลง
3. คำนึงถึงอัตราค่าทนายความที่นายความคนอื่นเรียก
4. คำนึงถึงทุนทรัพย์และประโยชน์ที่ลูกความจะได้รับในคดีนั้น
5. คำนึงถึงความแน่นอนว่าจะได้รับค่าจ้างว่าความหรือไม่
6. คำนึงถึงว่าเป็นลูกความประจำหรือไม่

การคำนวณค่าจ้างไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องเรียกค่าจ้างว่าความเท่าไร มีเพียงข้อบังคับสหภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความเท่านั้น ข้อ 16 บัญญัติว่า "การแย่งหรือทำการใดในลักษณะประมุขคดีที่มีทนายความอื่นว่าต่างแก่ต่างอยู่แล้วมาว่า หรือรับหรือสัญญาว่าจะรับว่าต่างแก่ต่างในคดีที่รู้ว่ามีทนายความอื่นว่าอยู่แล้ว" เป็นการประพฤตินิยมมรรยาทนายความ คือจะต้องไม่ประมุขคดีตีราคาซึ่งกันและกัน และข้อ 17 "การประกาศโฆษณาหรือยอมให้ผู้อื่นโฆษณาอัตราค่าจ้างว่าความหรือแจ้งว่าจะไม่เรียกร้อยค่าจ้างว่าความ" เป็นการประพฤตินิยมมรรยาทนายความ

"Contigent Fee" ได้แก่ การกำหนดค่าจ้างว่าความตามจำนวนเงินในคดี มี 3 ลักษณะ คือ

1. การกำหนดค่าจ้างว่าความตามจำนวนทุนทรัพย์ที่ฟ้อง เช่น ฟ้องเรียกเงิน 1 ล้านบาท คิดค่าจ้างว่าความร้อยละ 10 ของจำนวนทุนทรัพย์คือ 1 แสนบาท
2. การกำหนดค่าจ้างว่าความตามส่วนที่จะได้รับจากการแพ้หรือชนะคดี เช่น ฟ้องเรียกเงิน 1 ล้านบาท แต่ชนะคดี 5 แสนบาท ตกลงค่าจ้างว่าความว่าคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 10 จากเงินที่ชนะคดี กรณีนี้ได้ค่าจ้างว่าความ 5 หมื่นบาท

3. การกำหนดค่าจ้างว่าความว่าถ้าชนะคดีจึงจะได้ค่าว่าความถ้าแพ้จะไม่เอาค่าว่าความ

Contingent Fee ในประเทศไทยนั้น ตามหลักวิชาชีพทนายความ หมายความว่าบุคคลหนึ่งซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประชาชนในด้านความยุติธรรม ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของศาลประเภทหนึ่ง การดำเนินวิชาชีพต้องกระทำตามทำนองคลองธรรม ถ้ามีส่วนได้เสียกับผลแห่งคดีย่อมจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่สมบูรณ์คือการเข้าไปมีส่วนได้เสียโดยกำหนดค่าจ้างว่าความจากการชนะคดี ทำให้ทนายความเสียความเป็นกลาง พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 มาตรา 12(2) จึงบัญญัติห้าม "ทนายความคนใดเข้าเป็นทนายความว่าต่างแก่ต่างโดยวิธีสัญญาแบ่งเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทอันจะพึงได้แก่ลูกความ" ต่อมาพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 ไม่มีบทบัญญัติห้ามดังกล่าว แต่มาตรา 41 ให้ถือความตามมาตรา 12(2) ของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 มาบังคับเสมือนเป็นข้อบังคับของเนติบัณฑิตยสภา พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 จึงยอมรับเอาข้อห้ามการกำหนดค่าว่าความเอาไว้

กฎหมายบัญญัติว่าห้ามสัญญาแบ่งเอาส่วนทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทที่อันจะพึงได้แก่คู่ความ เจตนารมณ์ของกฎหมายคือไม่ต้องการให้ทนายความเสียความยุติธรรม โดยการเข้าไปมีส่วนได้เสียในคดีนั้น เพราะฉะนั้น Contingent Fee ประเภทที่หนึ่ง กำหนดค่าจ้างว่าความตามจำนวนทุนทรัพย์ของคดี ซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนค่าจ้างว่าความที่แน่นอน จึงไม่ต้องห้ามตามกฎหมายประเภทที่สอง กำหนดค่าส่วนที่จะชนะคดีคือชนะคดีมากก็จะได้ค่าจ้างว่าความได้มาก ชนะคดีได้น้อยก็จะได้ค่าจ้างว่าความน้อย ทำให้ทนายความเข้าไปมีผลประโยชน์ เพื่อได้ค่าจ้างว่าความมากก็ต้องชนะคดีได้เงินจากลูกหนี้ตามคำพิพากษามาก จึงเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย ประเภทที่สาม กำหนดค่าว่าความถ้าชนะคดีได้ค่าจ้างว่าความ ถ้าแพ้ไม่ได้อะไรค่าจ้างว่าความ มีจำนวนเงินแน่นอนแต่จะได้รับหรือไม่ขึ้นกับผลแพ้หรือชนะคดี ซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาวางบรรทัดฐานว่า การตกลงในลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่การพนันชั้นคอและไม่ใช่การกำหนดเอาส่วนมากน้อยจากผลชนะคดีเพราะกำหนดจำนวนเงินที่แน่นอน จึงไม่ขัดต่อกฎหมาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 323/2477, 173/2488, 1045/2493 และ 1702/2499)

เมื่อมีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติไม่มีข้อห้ามเรียกค่าว่าความแบบ Contingent Fee และในข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ก็ไม่ได้กำหนดให้การเรียกค่าจ้างว่าความแบบ Contingent Fee ขัดต่อมรรยาททนายความ จึงมีปัญหว่าทนายความเรียกค่าจ้างว่าความโดยกำหนดเอาจากสัดส่วนที่จะได้จากการชนะคดีได้หรือไม่ การคิดค่าจ้างว่าความโดยวิธีแบ่งเอาส่วนจากทรัพย์สินที่พิพาทอันจะพึงได้แก่ลูกความมีหลักทั่วไปอยู่ว่า ถ้าทนายความมีส่วนได้เสียกับผลแห่งคดีก็จะมุ่งชนะคดี ไม่สามารถดำรงคุณธรรม

วิชาชีพในการรักษาความยุติธรรมไว้ได้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่ตรงกับหลักวิชาชีพนักกฎหมาย เกิดเป็นผลร้ายแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาบางเรื่องวินิจฉัยว่าข้อสัญญา ดังกล่าวนั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน (คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 871/2486) และบางเรื่องวินิจฉัยว่าขัดต่อพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 และขัดต่อความ สงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 492/2511) ในเรื่องคำจ้างว่าความนี้บาง ลักษณะไม่ขัดต่อมรรยาททนายความแต่จำนวนสูงเกินไปศาลกำหนดให้ใหม่ได้ (คำพิพากษาศาล ฎีกาที่ 1454/2510) จึงเห็นได้ว่า ทนายความเป็นเจ้าหน้าที่ประเภทหนึ่งของศาล ศาลมีหน้าที่ดูแล กิจการของทนายความ ดังนั้นแม้จะไม่มิกฎหมายเขียนไว้ว่าห้ามเรียกค่าจ้างว่าความแบบ Contingent Fee ประเภทที่สองสัญญาดังกล่าวก็เป็นโมฆะ เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มีผลใช้บังคับแล้ว ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 191/2539 ยืนยันบรรทัดฐานที่ว่าสัญญาจ้างว่าความแบบ Contingent fee มีวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนี้ 'โจทก์ฟ้องขอให้ จำเลยชำระค่าจ้างว่าความโดยโจทก์บรรยายฟ้องถึงข้อตกลงตามสัญญาจ้างว่าความว่า จำเลยได้ ว่าจ้างโจทก์เป็นทนายความในคดีฟ้องขับไล่ ตามคดีหมายเลขแดงที่ 1969/2532 ของศาลชั้นต้น ระหว่าง นายอลงกรณ์ กมลละบุตรที่ 1 นายอนุสรณ์ ฉวีรัตน์ที่ 2 โจทก์ นายพิรภักดิ์ ดาวรานุสรณ์ จำเลย ตกลงให้ค่าจ้างโจทก์ 250,000 บาท มีข้อสัญญาว่าจำเลยจะชำระค่าจ้างให้แก่โจทก์ เมื่อคดีถึงที่สุดและจำเลยเป็นฝ่ายชนะคดี กับให้โจทก์ออกเงินทดรองเป็นค่าขึ้นศาลจำนวน 20,400 บาท ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างดำเนินคดีไปก่อนจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ถ้าจำเลยไม่ได้รับที่ดินพิพาทคืน โจทก์จะไม่ได้รับค่าจ้าง ดังนี้ เห็นว่าข้อตกลงตามสัญญาจ้างว่า ความระหว่างโจทก์กับจำเลยดังกล่าว มีลักษณะเป็นการหาประโยชน์จากการที่ผู้อื่นเป็นความกัน หรือยุ่งให้ผู้อื่นเป็นความกัน จึงเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 113 (เดิม) (มาตรา 150 ที่แก้ไขใหม่) ปัญหาข้อนี้แม้คู่ความจะมีได้ฤทธิฐานฎีกา แต่ก็ เป็น ปัญหาอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาเห็นสมควรหยิบยกขึ้นวินิจฉัย เองได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบด้วยมาตรา 246, 247 พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์'

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1260/2543 (ประชุมใหญ่) ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่าวิชาชีพ ทนายความเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะผูกขาดที่ผู้ที่เป็นทนายความได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหลาย ประการ รวมทั้งการห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความว่าความในศาล หรือตั้ง

ฟ้องคำให้การ ฟ้องอุทธรณ์แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้ฎีกา คำร้องหรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดี
ในศาลให้แก่บุคคลอื่นอย่างผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความตามพระราช
บัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 33 ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ
จึงย่อมมีพันธกรณีต่อสังคมที่จะต้องปฏิบัติและดำรงตนให้ต้องกับหลักจริยธรรมทางวิชาชีพของ
ทนายความ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในฐานะที่ทนายความมีส่วนสำคัญ
ในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่คู่ความสูงเป็นเจ้าหน้าที่ของศาล ทนายความไม่พึงทำ
สัญญาเกี่ยวกับลูกความของตนในลักษณะที่ตนเองมีส่วนได้เสียโดยตรงในคดีจนกระทบกระเทือนการ
ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ข้อสัญญาระหว่างโจทก์และจำเลยในส่วนที่ตกลงให้สินจ้างกันอีกร้อยละ 5
ของทุนทรัพย์สินสมรสที่จำเลยจะได้รับแบ่งมานี้เป็นข้อสัญญาที่ให้ทนายความเข้ามีส่วนได้เสียใน
ทางการเงินโดยตรงในผลของคดี จึงไม่ต้องด้วยหลักจริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความ ย่อมถือว่าเป็น
ข้อสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน อนึ่ง ข้อสัญญาลักษณะนี้
กรณีที่เป็นสัญญาระหว่างทนายความกับลูกความมีบัญญัติไว้ต่างกันในพระราชบัญญัติทนายความ
สองฉบับ ฉบับแรกโดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 บัญญัติในมาตรา 12 (2) ห้ามมิให้
ทนายความเข้าเป็นทนายความโดยวิธีสัญญาเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทอันจะพึงได้แก่ลูก
ความ ส่วนฉบับที่สองโดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 มิได้บัญญัติห้ามข้อนี้ไว้โดยตรง
แต่บัญญัติไว้ในมาตรา 17 วรรคหนึ่ง ว่าทนายความต้องปฏิบัติให้ต้องตามมรรยาททนายความตาม
ที่เนติบัณฑิตยสภากำหนด การกำหนดมรรยาททนายความให้เนติบัณฑิตยสภาตราเป็นข้อบังคับ
และประกาศในราชกิจจานุเบกษา และวรรคสองว่าทนายความผู้ใดฝ่าฝืนข้อความที่เนติบัณฑิตยสภา
ตราขึ้นตามวรรคก่อน ทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ พระราชบัญญัติทนายความ
ฉบับดังกล่าวบัญญัติต่อไปในมาตรา 41 อีกว่า ในระหว่างที่เนติบัณฑิตยสภายังไม่ได้ตราข้อบังคับ
ตามมาตรา 17 ให้ถือว่าความในมาตรา 12 (2) แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 เป็น
เสมือนข้อบังคับที่เนติบัณฑิตยสภาตราขึ้น ตามมาตรา 17 สำหรับพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.
2528 บัญญัติในมาตรา 27 (3) (จ) ประกอบมาตรา 51 ให้คณะกรรมการสภาทนายความมีอำนาจ
ออกข้อบังคับสภาทนายความกำหนดการกระทำที่เป็นการผิดมรรยาททนายความ และข้อบังคับสภา
ทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ที่คณะกรรมการสภาทนายความออกโดยอาศัย
อำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวที่มีได้บัญญัติห้ามมิให้ทนายความเข้าเป็นทนายความโดยวิธี
สัญญาเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทอันจะพึงได้แก่ลูกความอย่างพระราชบัญญัติทนายความ
สองฉบับแรก ในข้อนี้ศาลฎีกาเห็นว่า การวางระเบียบบังคับแก่ทนายความตามพระราชบัญญัติ
ทนายความกับความสมบูรณ์ของสัญญาระหว่างทนายความและลูกความเป็นคนละส่วนกัน การที่ข้อ
บังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 มิได้กำหนดให้การเข้าเป็นทนายความ

โดยวิธีสัญญาเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพินาศอันจะพึงได้แก่ลูกความของทนายความเป็นการประพดติผิดมรรยาททนายความอย่างพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 มีผลเพียงว่าการทำสัญญาระหว่างทนายความและลูกความในลักษณะนี้ไม่เป็นการประพดติผิดมรรยาททนายความอันเป็นมูลจะลงโทษตามมาตรา 52 เท่านั้น หากมีผลให้ข้อสัญญาระหว่างโจทก์จำเลยดังกล่าวซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากไม่ต้องด้วยหลักจริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความกลับมีความสมบูรณ์แต่ประการใดไม่ สัญญาอ้างว่าความระหว่างโจทก์จำเลยในส่วนี้จึงเป็นโมฆะ

บางประเทศอนุญาตให้เรียกค่าจ้างว่าความแบบ Contigent Fee ได้ทั้ง 3 ประเภท เพราะเห็นว่า การเรียกค่าจ้างแบบนี้สามารถช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนได้ คือประชาชนที่ยากจนไม่มีเงินจ่ายค่าจ้างว่าความแต่มีความเดือดร้อนเรื่องคดีความจึงให้ทนายความแบ่งเงินจากส่วนที่ชนะคดีนั่นเอง สำหรับประเทศไทยเห็นว่าการปล่อยให้กำหนดค่าจ้างว่าความแบบนี้จะทำให้ทนายความเสียความยุติธรรม ส่วนการช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนนั้นให้ใช้วิธีการอื่น ซึ่งทั้งรัฐและทนายความต้องมีความรับผิดชอบให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนอยู่แล้ว

1.2 การรักษาสถานะการครองชีพให้สมแก่ฐานะ

หมายถึง ทนายความต้องมีความเป็นอยู่ที่ติดตามสมควรแก่ฐานะไม่ให้ผู้อื่นดูแคลนวิชาชีพ และหมายรวมไปถึงการดำรงตนกับการประกอบอาชีพอย่างอื่นด้วย ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความข้อ 18 บัญญัติว่า "การประกอบอาชีพ ดำเนินธุรกิจ หรือประพดติตนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี หรือเป็นการเสื่อมเสียศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ" ถือเป็น การประพดติผิดมรรยาททนายความ ปัญหาเรื่องการประพดติไม่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น มีเหตุรณกันเป็นคดีขึ้นศาล ศาลได้ออกหมายจับเอาไว้ ทนายความนำบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตำรวจถือหมายจับไปจับจำเลยบอกว่าจะพาไปสถานีตำรวจแต่ได้พาไปที่อื่น และข่มขู่ให้ยินยอมตกลงค่าเสียหายกัน พฤติการณ์อย่างนี้เป็น การประพดติผิดมรรยาททนายความ เพราะประพดติตนเสื่อมเสียต่อเกียรติคุณของทนายความ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 35(4) บัญญัติคุณสมบัติของทนายความว่าจะต้องไม่เป็นผู้มี ความประพดติเสื่อมเสียหรือบกพร่องหรือศีลธรรมอันดี และไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต ถ้ากระทำแบบนี้ก่อนเป็นทนายความก็ไม่รับจดทะเบียน ถ้าเป็นทนายความแล้วมาประพดติแบบนี้ก็ถือว่าขาดคุณสมบัติเช่นเดียวกัน

ตัวอย่างเช่น ทนายความรับว่าความให้แก่บิดาของเด็กซึ่งจมน้ำตายในสระว่ายน้ำ แล้วก็ไปฟ้องเจ้าของสระว่ายน้ำ จนกระทั่งคดีขาดอายุความ ซึ่งต่อมาปรากฏว่าทนายความไปรับเงินจากเจ้าของสระว่ายน้ำ 80,000 บาท จึงทั้งคดีจนขาดอายุความ อย่างนี้ถือว่าเสื่อมเสียอย่าง

ร้ายแรงและทำให้ไม่น่าไว้วางใจในความสัมพันธ์ธุรกิจ

ตัวอย่างเช่น เป็นหนี้ความใหม่เช่าบ้านคนอื่นอยู่โดยขอแบ่งห้องเช่าแต่ติดป้ายสำนักงานในห้องรับแขกว่าเป็นสำนักงานหนี้ความ แล้วไม่เสียค่าเช่า ไม่เสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทำให้เจ้าของบ้านถูกตัดไฟฟ้า คนอื่นที่เช่าอยู่ในบ้านเช่านั้นก็เดือดร้อน เจ้าของให้ออกจากบ้านเช่าก็ไม่ยอมออก อ้างว่าตนเองเป็นนักกฎหมาย ต่อมากคนที่เช่าอยู่ด้วยกันแอสบายชื่อสำนักงานที่เขียนไว้ในห้องรับแขก หนี้ความนั้นก็เลยฟ้องว่าบุกรุก มีคดีไปถึงศาล ในแง่มรรยาทหนี้ความแล้วเป็นการเสื่อมเสียต่อวิชาชีพเพราะทำให้คนอื่นเห็นว่าวิชาชีพหนี้ความมีไว้สำหรับรังแกคนไม่รู้จักกฎหมาย

การขาดคุณสมบัติตามมาตรา 35(6) ที่กล่าวว่า ต้องไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในจำคุก ในคดีที่คณะกรรมการสหภาพหนี้ความเห็นว่าจะนำซึ่งความเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์วิชาชีพหนี้ความว่าถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดเฉพาะความผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ถูกจำคุกในข้อหาฉ้อโกง ถือว่าไม่สมควรเป็นหนี้ความ แต่ถ้าถูกจำคุกในข้อหาเล่นการพนันไม่ถึงกับขาดคุณสมบัติ ไม่ต้องลบชื่อแต่ถูกห้ามว่าความเป็นเวลา 3 ปี ถูกจำคุกในฐานะแจ้งความเท็จทำพยานเท็จเป็นการประทุษร้ายผิดมรรยาทหนี้ความ และขาดคุณสมบัติ เป็นต้น

2. ความซื่อสัตย์ต่อลูกความ

ลูกความคือผู้ที่หนี้ความทำงานให้โดยอาศัยสัญญาจ้างว่าความหรือโดยการที่ศาลแต่งตั้งให้เป็นนายช่วยว่าความ หน้าที่ของหนี้ความที่มีต่อลูกความ คือ

2.1 การรักษาความไว้วางใจที่ลูกความมีต่อตน

หนี้ความต้องบริการให้สมประโยชน์ของลูกความให้ดีที่สุด ไม่เอาวัดเอาเปรียบเครื่องครัดเรื่องการเงินของลูกความ เมื่อรับคดีมาแล้วเราควรจะต้องทำงานให้ลูกความสมกับที่ได้รับ ความไว้วางใจ

2.2 หลักปฏิบัติในการรับคดี

1. หนี้ความควรแนะนำให้ลูกความตกลงประเมินประเมินก่อนที่จะมาศาล ไม่ควรแนะนำว่าต้องฟ้องอย่างเดียว เพราะเมื่อคำนิ่งถึงประโยชน์ของลูกความแล้ว ไม่แน่ว่าการฟ้องคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ลูกความมากที่สุด บางครั้งอาจไม่เป็นประโยชน์แก่ลูกความเลยก็ได้

2. หนี้ความต้องพยายามทราบข้อเท็จจริงในคดีให้ต้องแท้ อาจโดยการสอบถามลูกความเป็นพื้นฐาน ว่ามีพยานใครบ้าง ไปดูสถานที่ด้วยตนเอง เพื่อทราบว่าเหตุการณ์ควรจะเป็นไปอย่างไร หนี้ความที่มีความละเอียดถี่ถ้วนจะช่วยลูกความได้มาก การทราบข้อเท็จจริงเป็นเรื่องสำคัญ หนี้ความไม่มีหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริง คงมีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้อเท็จจริงที่ตนเองได้กล่าวอ้างขึ้น หน้าที่วินิจฉัยเป็นหน้าที่ของศาล ถ้าหนี้ความวินิจฉัยเองจะบักใจว่า

ข้อเท็จจริงจะต้องเป็นอย่างไรอาจจะทำให้การดำเนินคดีของทนายความมื่อคดี การมองปัญหาให้กว้าง ย่อมเป็นไปได้ ถ้าทนายความทราบข้อเท็จจริงและรู้ว่าลูกความกระทำความผิดจริงควรแนะนำให้ ลูกความรับสารภาพ ถ้าลูกความไม่ยอมสารภาพ ทนายความควรถอนตัว แต่ถ้าการถอนตัวอาจทำให้ ลูกความเสียหาย ทนายความต้องพยายามให้ลูกความพูดความจริง ต้องไม่แนะนำให้ลูกความพูดความจริง วิธีที่จะช่วยลูกความได้คือซักค้านพยานฝ่ายตรงข้ามไว้เท่านั้น ถ้ารู้ว่าลูกความจะขึ้นไปเบิก ความกล่าวเท็จเอง ทนายความไม่ควรให้ลูกความของตนเป็นพยานเลย นอกจากนั้นทนายความไม่ควร ร่วมมือสร้างพยานหลักฐานเท็จ หรือเบิกความเท็จ ข้อบังคับมรรยาททนายความ ข้อ 7 ว่า "การกล่าวความ หรือทำเอกสารหรือหลักฐานเท็จหรือใช้กลอุบายทำให้ศาลหลง" เป็นความผิดต่อ มรรยาททนายความ เช่น มีคดีเรื่องเช็ค โจทก์ผู้เสียหายเบิกความว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเมื่อ วันที่ 1 เมษายน ซึ่งเมื่อนับไปถึงวันฟ้องยังไม่ขาดอายุความ แต่ในหลักฐานใบคืนเช็คปรากฏว่า ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ซึ่งนับตามหลักฐานนี้คดีขาดอายุความ ผู้พิพากษาเห็นว่าหลักฐานใบคืนเช็ค ไม่ตรงกับคำเบิกความของโจทก์จึงซักถามว่าทำไมจึงเบิกความแย้งกับพยานหลักฐาน โจทก์ตอบ ว่าทนายใช้ให้เบิกความอย่างนี้ ทนายความประพฤติดมิตมรรยาททนายความและละเมิดอำนาจศาลด้วย

คดีที่ทนายความไม่ควรรับทำ

1. คดีที่เห็นชัดว่าไม่เป็นธรรม ได้แก่ คดีที่ไม่มีข้อต่อสู้หรือข้อเถียงทางกฎหมายหรือคดีที่ ฟ้องอย่างไม่เป็นธรรมต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ประมาณ 2525 ศาลแห่งมีคดีฟ้องเรียกเงินกู้ หลายรายโจทก์คนเดียวกัน ส่งหมายเรียกจำเลยมาให้การแล้วจำเลยให้การยอมรับและขอตกลงทำ สัญญาประนีประนอมยอมความ ศาลจึงพิพากษาตามยอม ต่อมาปรากฏว่าเป็นการกู้ยืมเงินเรียกดอกเบี้ย เกินอัตรารวมดอกเบี้ยทบเป็นเงินต้น ผู้ให้กู้กล่าวว่าจะเรียกเงินต้นกับดอกเบี้ยที่เกินอัตราไม่ได้ จึงนำคดีมาฟ้องเสียก่อนโดยยังไม่ชำระเงินกู้ให้ผู้กู้ แล้วให้ผู้กู้มายอมรับและทำสัญญาประนีประนอม ยอมความให้ศาลออกคำพิพากษาตามยอม เมื่อศาลออกคำพิพากษาตามยอมแล้วจึงกลับไปรับ เงินจากผู้ให้กู้ ครั้นผู้กู้ไม่ชำระเต็มจำนวน ผู้ให้กู้ก็เอาคำพิพากษาตามยอมบังคับโดยไม่ต้องมาฟ้องใหม่ เช่นนี้เป็นคดีที่ทนายความไม่ควรรับทำอย่างยิ่ง เพราะเห็นชัดว่าไม่เป็นธรรมกับอีกฝ่าย หนึ่ง เพราะยังไม่มีมีการชำระเงินให้กับผู้กู้ สัญญากู้ยังไม่สมบูรณ์ ยังฟ้องร้องกันไม่ได้ การฟ้อง เป็นการลวงศาลโดยใช้อุบายทำให้ศาลหลง ต่อมาได้มีการแปรรูปแบบการกระทำไปอีก คือ ผู้ ให้กู้บังคับผู้กู้ลงลายมือชื่อในใบแต่งตั้งนายเป่า เมื่อผู้กู้ไม่ยอมชำระหนี้ตามสัญญา ผู้ให้กู้ก็จะ นำใบแต่งตั้งนายนั้นไปปรึกษาทนายความขอให้ลงชื่อเป็นทนายของผู้กู้แล้วพากันไปยอมความ ต่อศาล วิธีนี้ผู้ให้กู้ไม่ต้องฟ้องผู้กู้เสียก่อนทุกคดี เลือกฟ้องเฉพาะคดีที่ผู้กู้ไม่ชำระหนี้ ทำให้ ประหยัดค่าใช้จ่าย แต่เป็นกรณีไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะทนายความได้ลงชื่อในใบแต่งตั้ง ทนายความโดยที่ผู้กู้ไม่ได้ตกลงจ้างตนเป็นทนายความ

2. คดีที่ลูกความฟ้องหรือต่อสู้เพื่อรบกวนหรือทำให้เสียหายแก่อีกฝ่ายหนึ่ง เช่น คดีฟ้องเท็จหรือเบิกความเท็จ ส่วนมากฟ้องแก่กันเกี่ยวกับ เมื่อลูกความถูกฟ้องก็ฟ้องเขากลับว่าเขาฟ้องเท็จ หรือเมื่อลูกความถูกพยานเบิกความกล่าวหา ก็ฟ้องพยานกลับไปว่าเบิกความเท็จ เพื่อที่จะให้โจทก์หรือพยานได้รับความเดือดร้อน เกิดความกลัวว่าจะต้องโทษทำให้ไม่กล้าสู้คดีต่อไป การฟ้องแก่กันแบบนี้ทนายความไม่ควรทำ ยกเว้นปรากฏชัดเจนจริงๆ ว่ามีการฟ้องเท็จหรือเบิกความเท็จ อีกตัวอย่างเช่น คดีฟ้องขับไล่จากที่เช่า บางทีผู้เช่าไม่มีข้อต่อสู้เพราะหมดสัญญาเช่าแล้วหรือผิดสัญญาเช่าจริง ขอให้ทนายช่วยต่อสู้คดีเพื่อยืดยาวอยู่ในที่เช่าต่อไป

3. คดีที่ทนายความได้รู้เห็นเหตุการณ์เอง อาจจะสงสัยว่าทนายความรู้เห็นข้อเท็จจริงเองน่าจะทำได้ดีกว่า แต่พิเคราะห์ให้ดีจะพบว่าผลเสียมากกว่าผลดี คือ ทนายความที่เห็นเหตุการณ์ในมุมเดียวแล้วปักใจเชื่อว่าเหตุการณ์เป็นอย่างนั้นจริง อาจจะทำให้แนวทางต่อสู้คดีไม่รอบคอบเท่าที่ควร และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ทนายความที่เห็นเหตุการณ์อาจถูกอ้างเป็นพยานในคดีในฐานะประจักษ์พยาน ถ้าตัวเองเป็นทนายความด้วยจะทำให้หน้าหนักคำพยานหมดไปทันทีเพราะกลายเป็นฝักเป็นฝ่ายในคดี

คดีที่ต้องห้ามไม่ให้รับทำ

คดีประเภทนี้ถ้ารับทำแล้วจะเป็นการผิดกฎหมาย ได้แก่ คดีที่ทนายความได้รับปรึกษาหารือหรือได้รู้ข้อเท็จจริงในคดีในหน้าที่ของทนายความให้แก่ฝ่ายหนึ่ง แต่รับเป็นทนายความให้อีกฝ่ายหนึ่ง ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความ ข้อ 13 ว่า "ได้รับปรึกษาหารือหรือได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีใดโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่ง แล้วภายหลังไปรับเป็นทนายความหรือใช้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นปรปักษ์อยู่ในกรณีเดียวกัน" เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ เนื่องจากเป็นผลเสียต่อลูกความฝ่ายแรกอย่างมาก

ตัวอย่างเช่น ทนายความรับปรึกษาให้แก่ลูกหนี้หาทางนำเงินมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในที่สุดทนายความพาลูกหนี้ไปกู้เงินจากร้านทองแห่งหนึ่งนำเงินมาชำระให้เจ้าหนี้ได้สำเร็จ ต่อมาลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้แก่ร้านทองอีก เจ้าของร้านทองมาต่อว่าทวงถามเอาจากทนายความ ทนายความจึงรับคดีจากร้านทองฟ้องลูกหนี้เป็นจำเลยเรียกให้ชำระเงินกู้ ดังนี้ เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ เพราะรับปรึกษาให้ฝ่ายหนึ่ง แล้วมาว่าความให้อีกฝ่ายหนึ่ง แม้ตอนที่ให้คำปรึกษาแก่ลูกหนี้ยังไม่เป็นคดีฟ้องร้องกัน แต่ก็เป็นกรณีแห่งคดีเดียวกัน ด้วยข้อ 13 ก็บัญญัติเพียงว่า "ได้รับปรึกษาหารือ" เท่านั้น

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 18/2533 จ.นำเช็คของ ม. ไปแลกเงินสดจากร้าน ส. ครั้น

เช็กขึ้นเงินไม่ได้ จ. จึงนำเช็กกลับคืนมาจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายฟ้อง ม. โดย จ. ออกเช็กของ จ. อีกฉบับหนึ่งให้ร้าน ส. ไว้ โดยตกลงว่าเมื่อชนะคดียึดทรัพย์ ม. ได้แล้วจะนำเงินมาคืนร้าน ส. ต่อมาศาลพิพากษาให้ จ. ชนะคดี และยึดทรัพย์ ม. แต่ จ. ไม่คืนเงินร้าน ส. ร้าน ส. จึงจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายฟ้อง จ. เรียกเงินตามเช็กของ จ. ผู้ถูกกล่าวหาได้รับปรึกษาหารือหรือได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่ง แล้วภายหลังไปรับเป็นนายความหรือให้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นปรปักษ์อยู่ในกรณีเดียวกัน

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 18/2534 ผู้ถูกกล่าวหาในนามของผู้กล่าวหา มีหนังสือบอกกล่าวข้อ 13 2. ออกจากที่ดินของผู้กล่าวหา ต่อมาผู้ถูกกล่าวหาในนาม ข. มีหนังสือบอกกล่าวให้ผู้กล่าวหาโอนบ้านซึ่งอยู่บนที่ดินดังกล่าวให้ ข. เป็นมูลเหตุตามหนังสือสัญญาฉบับเดียวกัน แม้ผู้ถูกกล่าวหาอ้างว่าระยะเวลาทำให้หลงลืมและไม่มีเจตนาที่ฟังไม่ขึ้น เป็นการประพฤตินิยมรยาทนายความ ข้อ 13

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 9/2535 ผู้กล่าวหา นำความไปปรึกษาผู้ถูกกล่าวหาในฐานะนายความและขอคำแนะนำโดยมีจุดประสงค์จะให้ผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายความแก้ต่างคดีที่ ข. ปู่จะฟ้องบุตรสาวผู้กล่าวหาเรียกคืนสินสอด ของหมั้น และเรียกค่าเสียหาย ดังนั้นการที่ผู้ถูกกล่าวหา รับเป็นนายความให้แก่ ข. ฟ้องบุตรสาวผู้กล่าวหาในข้อหาผิดสัญญาหมั้น จึงเป็นการประพฤตินิยมรยาทนายความ ข้อ 13 และ 18

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 11/2535 ผู้กล่าวหาว่าจ้างผู้ถูกกล่าวหาฟ้อง ส. แต่ผู้ถูกกล่าวหา สอบข้อเท็จจริงแล้วไม่รับเป็นนายความ ต่อมาผู้กล่าวหาฟ้อง ส. เองผู้ถูกกล่าวหา รับเป็นนายความแก้ต่างให้ ส. เป็นการประพฤตินิยมรยาทนายความ ข้อ 13

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 9/2541 ผู้ถูกกล่าวหาเป็นลูกจ้างชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนิติกรของกระทรวงการคลัง และได้เข้าร่วมประชุมสอบสวนบริษัท ข. ซึ่งถูกกระทรวงการคลังกล่าวโทษตาม พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ต่อมาผู้ถูกกล่าวหาลาออก และได้เข้ารับเป็นนายความให้กับกรรมการของบริษัท ข. ในคดีที่พนักงานอัยการฟ้องบริษัท ข. กับพวกเป็นคดีล้มละลายและคดีอาญา ผู้ถูกกล่าวหาได้ยื่นพยานเอกสารการประชุมของกระทรวงการคลังต่อศาลที่ระบุว่า การกระทำของบริษัท ข. น่าจะไม่ใช่ความผิด เป็นการให้ความรู้ที่ได้รับจากกระทรวงการคลัง ไปช่วยเหลือบริษัท ข. กับพวก ซึ่งเป็นปรปักษ์กับกระทรวงการคลังผู้กล่าวโทษ ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะรู้เรื่องกรณีแห่งคดีในฐานะ

เจ้าพนักงานหรือไม่กี่ตาม จึงเป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความตามข้อบังคับสภาพทนาย
ความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 3 ข้อ 13

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 12/2541 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเป็นทนายความในคดีร้องขอต่อศาล
ให้ตั้งผู้กล่าวหาเป็น ผู้จัดการมรดกของภรรยาผู้กล่าวหา แล้วภายหลังผู้ถูกกล่าวหาได้รับเป็น
ทนายความให้ ล. ฟ้องผู้กล่าวหาให้แบ่งทรัพย์สินตามสัญญาประนีประนอมยอมความอันเกี่ยวกับ
มรดกของภรรยาผู้กล่าวหา ถือได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับ
คู่ความฝ่ายหนึ่งแล้ว ภายหลังไปรับเป็นทนายความหรือใช้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความ
อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นปรปักษ์อยู่ในกรณีเดียวกัน

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 20/2542 ผู้กล่าวหาได้มอบให้ผู้ถูกกล่าวหาดำเนินการเพื่อให้
ได้ที่ดิน น.ส. 3 ก. คินจาก ท. ซึ่งได้นำที่ดินไปขออนุญาต น.ส. 3 ก. โดยไม่ชอบ เห็นว่าเมื่อทนายความ
รับดำเนินการให้ลูกความแล้ว มิได้หมายความว่า จะต้องดำเนินการโดยฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาล
เสมอไป ทนายความอาจไกล่เกลี่ยให้ลูกความและอีกฝ่ายหนึ่งตกลงกันโดยไม่มี การฟ้องร้องต่อ
ศาลก็ได้ คดีนี้เมื่อผู้ถูกกล่าวหาเห็นว่าผู้กล่าวหาควรจะได้มีความปรองดองกันในเรื่องที่ฟ้อง
ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องอธิบายให้ลูกความทราบถึงประโยชน์และต้องให้ผู้กล่าวหาซึ่งเป็นผู้ที่อาจเสีย
ประโยชน์ได้รับรู้และเห็นชอบด้วย หากความเห็นของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นทนายความและ
ผู้กล่าวหาซึ่งเป็นลูกความไม่ลงรอยกัน กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาเห็นว่า การปรองดองกันระหว่าง
พี่น้องจะเป็นประโยชน์แก่ผู้กล่าวหามากกว่า แต่ผู้กล่าวหาเห็นว่า การฟ้องคดีจะเป็นประโยชน์แก่
ผู้กล่าวหามากกว่า ผู้ถูกกล่าวหาควรจะถอนตัวจากการทำหน้าที่ทนายความ การที่ผู้ถูกกล่าวหา
ยังผินแฉ่นา ท. ให้โอนที่ดินให้แก่ ข. เพื่อที่ ท. จะไม่ต้องถูกฟ้อง จึงเป็นการที่ผู้ถูกกล่าวหาได้
รับปรึกษาหารือหรือได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่ง แล้วภายหลัง
ใช้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นปรปักษ์อยู่ในกรณีเดียวกัน ตามข้อบังคับ
สภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 13

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 19/2544 ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาได้รับแต่งตั้งเป็นทนายความแก่
ต่างให้กับจำเลยในคดีอาญาของศาล ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาได้สอบสวนข้อเท็จจริงโดยให้จำเลยบันทึก
ข้อเท็จจริงเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยลายมือของจำเลย ต่อมาศาลถอนประกันจำเลยเพราะพยาน
ถูกฝ่ายจำเลยข่มขู่ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาเรียกเงินค่าใช้จ่ายในการยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลจากมารดาและ
บิดาของจำเลยคนละ 7,000 บาท แต่ผู้ถูกแจ้งกล่าวหามิได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งให้เนื่องจาก จำเลยได้
ถอนผู้ถูกแจ้งกล่าวหาออกจากความเป็นทนายความ และแต่งตั้งทนายความคนใหม่ดำเนินคดี

ต่อมาผู้ถูกแจ้งกล่าวหาได้ส่งบันทึกข้อเท็จจริงของจำเลยต่อศาล และเบิกความในฐานะพยานฝ่ายโจทก์ร่วมยืนยันว่าจำเลยได้เขียนข้อเท็จจริงรับว่าได้ขโมยทรัพย์สินของโจทก์ร่วมไปจริง เห็นว่าในขณะที่ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาเป็นทนายความแก่ต่างให้จำเลย ได้ดำเนินการให้จำเลยเขียนเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญแห่งคดีไว้ในเอกสารบันทึกข้อเท็จจริง จึงถือได้ว่าเป็นความลับที่ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาได้รู้มาในหน้าที่การส่งเอกสารและเข้าเบิกความเป็นพยานฝ่ายโจทก์ร่วมของผู้ถูกแจ้งกล่าวหาเป็นการช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นปรปักษ์สำหรับข้ออ้างที่ว่าได้กระทำไปตามหมายเรียกของศาลและได้รับความยินยอมจากลูกความอันเป็นข้อยกเว้นนั้น เห็นว่า ข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความมุ่งคุ้มครองลูกความและควบคุมจริยธรรมของทนายความ ดังนั้นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในคดีที่ทนายความได้รู้มาในหน้าที่ทนายความต้องรักษาไว้เป็นความลับ จะเปิดเผยให้ผู้ใดทราบไม่ได้ หากทนายความไม่สามารถรักษาความลับของลูกความไว้ได้แล้ว จะเป็นผลเสียหายกับลูกความอย่างมาก ทนายความ จึงมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่พูดหรือตอบคำถามใด ๆ อันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนได้รู้มา ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ทนายความ ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาในฐานะที่เคยเป็นทนายความของจำเลยซึ่งได้รับความไว้วางใจจากจำเลยต้องใช้เอกสิทธิ์ของทนายความตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 231(2) ด้วยการไม่ยอมให้การหรือส่งพยานหลักฐานดังกล่าวอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ลูกความของตนแต่ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกแจ้งกล่าวหาได้แถลงต่อศาลเพื่อใช้สิทธิตาม มาตรา 231(2) แต่อย่างใด นอกจากนี้ข้ออ้างที่ว่าจำเลยได้ยินยอมให้ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาส่งบันทึกข้อเท็จจริงและเบิกความเป็นพยานต่อศาลก็มีพิรุธ ฟังไม่ได้ การกระทำของผู้ถูกแจ้งกล่าวหาจึงเป็นการเปิดเผยความลับของลูกความที่รู้มาในหน้าที่ของทนายความและเป็นการได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีโดยหน้าที่เกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่งแล้วภายหลังได้ใช้ความรู้ที่ได้มานั้นไปช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นปรปักษ์อยู่ในกรณีเดียวกัน อันเป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ ตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 11 และข้อ 13

คดีที่ทนายความควรรับทำ

1. คดีอาญาที่ศาลขอแรงให้แก่ต่างจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ว่า ในคดีที่มีโทษประหารชีวิต คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือคดีที่เด็กถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จำเลยไม่มีทนายความให้ศาลตั้งทนายความให้ หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำเลยไม่มีทนายความและปรากฏว่าจำเลยยากจนให้ศาลตั้งทนายความให้ ทนายความที่ศาลตั้งให้เรียกว่า "ทนายขอแรง" ในต่างจังหวัดศาลจะเรียกขอแรงตามบัญชีทนายความที่ขึ้นทะเบียนว่าความในจังหวัดนั้น แต่ในกรุงเทพฯ มีทนายความที่ขึ้นทะเบียนไว้เป็นจำนวนมากเมื่อขอแรงไปปรากฏว่าไม่ได้ว่าความหรือรับปรึกษา

คดีรับร่างสัญญาโดยไม่เคຍว่าความเลย จึงปฏิเสธไม่รับคดีจากศาล ทำให้ต้องเลื่อนคดีออกไป เพื่อหาทนายความคนใหม่ ศาลอาญาจึงใช้วิธีการใหม่ คือ ประกาศให้ทนายความที่ต้องการรับคดีขอแรงจากศาลมาลงชื่อแล้วทำบัญชีรายชื่อไว้ศาลจะเรียกขอแรงตามบัญชี ซึ่งก็เกิดปัญหาอีกคือทนายความที่เก่ง หาเงินได้มาก ไม่มาลงชื่อขอรับคดีจากศาล มีแต่ทนายความใหม่ๆ ที่ต้องการหาประสบการณ์ อย่างไรก็ตามเมื่อศาลขอแรงไปแล้วทนายความควรจะต้องรับไว้ ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความ ข้อ 5 ว่า "ไม่รับหน้าที่เมื่อผู้พิพากษาได้ขอแรงให้เป็นทนายความแก่ต่างในคดีอาญา เว้นแต่มีข้อแก้ตัวโดยสมควร" เป็นการประพฤติดมรรยาททนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 11/2534 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเป็นทนายแก้ต่างให้จำเลยตามที่ศาลขอแรง จึงไม่ประพฤติดมรรยาททนายความ ข้อ 5 แต่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ไปศาลตามนัด 2 ครั้งโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ถือว่าเป็นการทอดทิ้งคดีตามข้อ 12 (1)

2. คดีที่มีทนายความเป็นผู้ความไม่ว่าโจทก์หรือจำเลย เราในฐานะเป็นทนายความควรรับคดีช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง อาจจะมีข้อสงสัยว่าเมื่อเป็นทนายความด้วยกันทำไมจะต้องรับคดีของคนอื่นเพื่อต่อสู้กับทนายความด้วยกันเอง ตามหลักวิชาชีพถ้าทนายความมีคดีและทนายความคนอื่นไม่ช่วยเหลือประชาชนซึ่งอยู่นอกวงการวิชาชีพ ประชาชนก็จะเดือดร้อนด้านคดีความ กระบวนยุติธรรมก็เป็นที่ยิ่งของประชาชนไม่ได้ ทนายความควรจะรับคดีช่วยเหลือประชาชน

3. คดีมีนมติมหาชน คดีประเภทนี้สร้างความยุ่งยากให้กับทนายความมาก เพราะทนายความต้องเข้าไปด้านกระแสมติของมหาชนจึงอาจจะตกเป็นเป้าให้มหาชนรังเกียจทนายความที่จะรับคดีประเภทนี้ต้องเสียสละอย่างสูง เช่น คดีฆ่าข่มขืน ตำรวจจับผู้ต้องหาได้เรียกหนังสือพิมพ์ไปถ่ายรูปลงหน้าข่าวดังกล่าวผู้ต้องหา เป็นการสร้างมติมหาชนให้เห็นว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริงก่อนมีการพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน คดีละเมิดสิทธิมนุษยชนทนายความควรช่วยเหลือ แต่เป็นคดีที่อันตรายมากสำหรับทนายความ ถ้าเป็นรัฐที่มีกฎหมายทนายความค่อนข้างปลอดภัย แต่ถ้าเป็นรัฐที่ไม่มีกฎหมายและไม่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนทนายความอาจถูกรังแกด้วย กรณีเช่นนี้สังคมนักกฎหมายต้องร่วมมือกันทั้งระดับท้องถิ่นระดับประเทศ และระดับสากล ช่วยกันคุ้มครองทนายความให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

2.3 หลักปฏิบัติระหว่างการดำเนินคดี

1. การอุทธรณ์เวลา ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความ ข้อ 12 บัญญัติว่า "กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ อันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ

(1) จงใจขาดนัดหรือทอดทิ้งคดี

(2) จงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดีของลูกความของตน..."

จึงเห็นว่าการอุทธรณ์คดีมีความสำคัญ หากปล่อยปละละเลยมากจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ลูกความ จนต้องตราไว้เป็นมรรยาททนายความ

ประมวลจริยธรรมทนายความของสหรัฐอเมริกา มาตรา 6 บัญญัติว่า "ทนายความต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ หากทราบว่าตนไม่สามารถรับว่าคดีนั้นได้ต้องแนะนำให้ไปจ้างทนายความอื่น" อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาด เช่น ไม่ยื่นคำร้องหรือไม่ยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลา ต้องปรากฏว่าทนายความจงใจกระทำจึงจะเป็นการประพฤติกผิดมรรยาททนายความ ถ้าเป็นกรณีประมาทเลินเล่อทนายความต้องรับผิดชอบแต่เพียงเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับมรรยาททนายความ (Selznick v. State Bar, 547 P.2d 1388 (1976))

อนึ่ง พึงเข้าใจว่า ความประมาทเลินเล่อ หมายถึง การปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ อาชีพทนายความเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ดังนั้น ระดับความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ของผู้มีวิชาชีพย่อมสูงกว่าบุคคลธรรมดา การอ้างความประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความจึงค่อนข้างยาก ตัวอย่างเช่น ทนายความ ก. รับคดีจากลูกความแล้วไม่มีเวลาไปยื่นคำให้การ จึงขอให้ทนายความ ข. ซึ่งอยู่สำนักงานเดียวกันไปยื่นคำให้การแทน ทนายความ ข. จำเป็นต้องขอแต่งตั้งตนเองเป็นทนายความในคดีด้วย ครั้นถึงวันนัดสืบพยาน หมายนัดถูกส่งมาที่สำนักงาน ทั้งทนายความ ก. และทนายความ ข. ทราบนัด แต่คิดว่าอีกคนหนึ่งจะไปศาล ในที่สุดทั้งคู่ไม่ได้ไปศาล ทำให้คดีของลูกความเสียหาย เป็นการจงใจขาดนัดและทอดทิ้งคดี ผิดมรรยาททนายความ

สัญญาจ้างว่าความเป็นสัญญาจ้างทำของที่มีวัตถุประสงค์และสาระสำคัญของสัญญาคือบริการอย่างมีประสิทธิภาพของทนายความ ค่าจ้างว่าความไม่ใช่สาระสำคัญของสัญญา ดังนั้น การที่ลูกความมอบคดีและมอบค่าธรรมเนียมศาลให้ทนายความไปฟ้องคดีโดยไม่ได้จ่ายค่าว่าความ ทนายความจึงไม่ฟ้องคดีให้อ้างว่าลูกความผิดสัญญาจ้าง ทำให้คดีของลูกความเสียหายเป็นการประพฤติกผิดมรรยาททนายความ ทนายความต้องให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการผิดสัญญาของฝ่ายลูกความเป็นอีกเรื่องหนึ่ง หากทนายความเห็นว่าไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ต้องรีบคืนคดีและคืนค่าธรรมเนียมศาลแก่ลูกความทันทีเพื่อลูกความไปหาทนายความใหม่และยื่นฟ้องคดีโดยไม่ชักช้า

คำสั่งสถานายกพิเศษที่ 1/2532 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเงินจำนวน 50,000 บาทจากผู้แทนของผู้กล่าวหาแล้วไม่นำไปวางศาลเป็นค่าธรรมเนียมภายในกำหนดตามคำสั่งศาล ทำให้ศาลจำหน่ายคดีหลังจากนั้น ผู้ถูกกล่าวหาไม่แจ้งให้ผู้กล่าวหาทราบผลของคดีจนคดีขาดอายุความ

ทำให้ผู้กล่าวหาเสียหายไม่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้จำนวน 1,804,956.80 บาท เป็นการประพฤติดมรรยาททนายความ ตามข้อบังคับฯ ว่าด้วยมรรยาททนายความ ข้อ 12

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 3/2533 ผู้กล่าวหาว่าจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นทนายความฟ้องคดีเช็ค 3 ฉบับ และคดีผิดสัญญาซื้อขายบ้าน มอบเงินให้ไปครั้งแรก 10,500 บาท ต่อมาผู้ถูกกล่าวหาขอรับเงินอีก 13,000 บาท อ้างว่าจะนำไปวางศาลเพื่อยึดทรัพย์ในคดีผิดสัญญาซื้อขาย แต่ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาฟ้องคดีเช็คให้เพียงฉบับเดียว ส่วนคดีเช็คอีก 2 ฉบับและคดีผิดสัญญาซื้อขายไม่ได้ฟ้อง ผู้กล่าวหาทวงเงินและเอกสารคืน ผู้ถูกกล่าวหาคืนเฉพาะเอกสารที่ยังไม่ได้ฟ้องเท่านั้น แล้วไม่มาติดต่ออีกเลย การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการประพฤติดมรรยาททนายความตามข้อ บังคับฯ ว่าด้วยมรรยาททนายความ ข้อ 12

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 9/2533 เนื้อหาของคดีการประพฤติดมรรยาททนายความ มุ่งถึงความประพฤติของทนายความ ไม่ได้มุ่งถึงเนื้อหาคดีของตัวความ แม้ตัวความยอมรับในคดีของตนว่าผิดสัญญา แต่การที่ทนายความไม่ยื่นบัญชีพยานและไม่ไปศาลในวันนัดฟังประเด็นกลับศาลจึงถือว่าไม่มีพยานมาสืบ ในที่สุดพิพากษาให้แพ้คดี นอกจากนั้นทนายความยังปิดบังข้อเท็จจริง ทำให้ตัวความหมดโอกาสอุทธรณ์ การกระทำของทนายความเป็นการจงใจขาดนัด และทอด ทิ้งคดี

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 15/2533 แม้ตัวความลงชื่อในปกสำนวนทราบคำพิพากษาเองโดยทนายความมิได้ลงชื่อด้วย แต่ทนายความมีหน้าที่ติดตามผลคดีเพื่อใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อไป การที่ทนายความไม่มาติดตามผลคำพิพากษาปล่อยให้พ้นระยะเวลาอุทธรณ์ เป็นการประพฤติดมรรยาททนายความตามข้อบังคับฯ ข้อ 12

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 26/2534 เสมียนทนายเจตแจ้งว่าศาลอนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ถึงวันที่ 22 มิ.ย. ผู้ถูกกล่าวหายื่นอุทธรณ์ให้ลูกความวันที่ 20 มิ.ย. 2532 ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะล่วงเลยกำหนดที่ศาลอนุญาตขยายระยะเวลาไว้ (ความจริงศาลอนุญาตขยายระยะเวลาถึงวันที่ 18 มิ.ย. 2532) เป็นการจงใจละเว้นหน้าที่ที่การกระทำอันเกี่ยวกับคดี

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 27/2534 ผู้ถูกกล่าวหาลงชื่อทราบนัดของศาล แล้วไม่แจ้งจำเลยหรือนายประกันให้ส่งตัวจำเลยตามนัด ศาลจึงออกหมายจับจำเลยและปรับนายประกัน จึงเป็นการจงใจละเว้นหน้าที่ควรกระทำอันเกี่ยวกับคดี

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 29/2534 ผู้ถูกกล่าวหาตกลงกับผู้ถูกกล่าวหาว่าในการเดินทางไปว่าความที่จังหวัดกระบี่ผู้กล่าวหาจะจัดรถไปรับผู้ถูกกล่าวหาที่จังหวัดสงขลาทุกนัด หากไม่จัดรถไปรับจะให้ค่าเดินทาง 1,000 บาท ก่อนนัดวันที่ 6 พ.ค. 29 ผู้กล่าวหาไม่ได้จัดรถไปรับ และมีได้ให้ค่าเดินทาง ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่ได้ไป เมื่อศาลมีคำสั่งให้เลื่อนไปนัดวันที่ 6 พ.ค. 29 ผู้กล่าวหาไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่ได้ไปอีก ศาลจึงจำหน่ายคดี ผู้ถูกกล่าวหาอ้างว่าความ มีหน้าที่ต้องเอาใจใส่ต่อการดำเนินคดีและติดตามผลเพื่อให้คดีสำเร็จ ล่วงไป การที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ไปศาลตามนัดจนศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี จึงเป็นการจงใจขาดนัดหรือทอดทิ้งคดี แต่สมควรลงโทษสถานเบา

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 30/2534 ผู้ถูกกล่าวหาหมอบฉันทะให้เพื่อนทนายไปยื่นคำร้องขอถอนฟ้องคดีโดยไม่ได้บอกกล่าวให้ผู้กล่าวหาทราบ ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้รับเงินตามข้อตกลงจากจำเลย เป็นการจงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดี

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 2/2535 ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 รับเช็คมาจากผู้กล่าวหาแล้วไม่ตรวจสอบตราประทับลงวันที่ของธนาคารและไม่ไปสอบถามธนาคารถึงวันที่ปฏิเสศการจ่ายเงิน เสียแต่เนิ่นๆ ทำให้คดีขาดอายุความ เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ ข้อ 12 (2)

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2535 ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การภายใน 15 วันนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การสิ้นสุดลง อ้างว่าหลงลืมและมีธุระตัวไปงานศพญาติที่จังหวัดหนองคาย ล่วงพันมาอีก 23 วัน เจ้าหน้าที่จึงรายงานศาล และศาลมีคำสั่งว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง เป็นการจงใจทอดทิ้งคดี

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 13/2535 ผู้ถูกกล่าวหาอ้างว่าได้เตรียมบัญชีพยานเพื่อยื่นต่อศาลก่อนสืบพยานโจทก์ แต่โจทก์ขอเลื่อนคดีหลายครั้งจึงลืมนำ การยื่นบัญชีพยานภายในกำหนดเป็นเรื่องสำคัญในคดี ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นหน้าที่

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2536 ผู้ถูกกล่าวหายื่นอุทธรณ์คดีแล้วละเลยไม่นำส่งสำเนาอุทธรณ์ให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเหตุให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่าโจทก์ทิ้งฟ้องและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความทำให้ผู้กล่าวหาได้รับความเสียหาย การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการจงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวกับการดำเนินคดีแห่งอุทธรณ์ของตน อันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของคู่ความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2537 ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 เป็นลูกจ้างบริษัทประกันภัย ได้รับมอบหมายให้เป็นทนายความของผู้กล่าวหาซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัยและถูกฟ้องเป็นจำเลย ผู้ถูกกล่าวหาได้มอบหมายให้เสมียนทนายความไปเลื่อนคดี ศาลมีคำสั่งให้โจทก์สืบพยานแล้วเลื่อนไปให้ถามค้านในวันที่ 24 มกราคม 2533 แต่ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 ลงบันทึกเป็น 26 มกราคม 2533 ต่อมาบริษัทฯ ยุบฝ่ายกฎหมาย เลิกจ้างผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และโอนเรื่องให้ผู้ถูกกล่าวหาที่ 2 ซึ่งเป็นทนายความสำนักงานอื่นดำเนินคดีต่อไป และผู้ถูกกล่าวหาที่ 2 ไปศาลในวันที่ 26 มกราคม 2533 จึงทราบว่า นัดที่บันทึกไว้ผิดไป โดยยังไม่มีการถอนผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 ออกจากการเป็นทนายความ ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 จึงมีหน้าที่ต้องติดตามสำนวนความ แม้จะไม่ได้เป็นลูกจ้างบริษัทฯ ดังกล่าวก็ตาม ความเป็นทนายความยังไม่สิ้นสุด การไม่ไปศาลตามนัดและไม่ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 ไปศาลในวันที่ตนเข้าใจผิด จึงถือได้ว่าเป็นการจงใจขาดนัดหรือทอดทิ้งคดีอันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ และเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 18/2537 เมื่อผู้ถูกกล่าวหารับเข้าเป็นทนายความของผู้กล่าวหา และได้ยื่นใบแต่งตั้งทนายความเข้ามาในสำนวนความของศาลแล้ว แม้จะมีประเด็นในเรื่องยังไม่ได้ชำระค่าจ้างว่าความหรือเรื่องอื่น ตรวบใดที่ศาลยังไม่มีคำสั่งให้ถอนทนายความ แม้จะมีการบอกเลิกการเป็นทนายความแล้ว ก็ยังต้องจัดการอันสมควรทุกอย่างเพื่อจะปกป้องรักษาประโยชน์ของลูกความไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 828 ไม่ใช่เห็นแก่อำภิสสินจ้างเป็นสำคัญ ข้ออ้างที่ว่าเสมียนทนายความทำใบคำร้องขอถอนทนายความหาย จึงไม่ได้ยื่นต่อศาล แม้จะเป็นความจริงก็ไม่ทำให้การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิด การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นเหตุให้ผู้กล่าวหาไม่มีโอกาสเข้าต่อสู้คดีในศาลและแพคดีในที่สุด จึงเป็นการจงใจทอดทิ้งคดี อันทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ

2. แนะนำลูกความไม่ให้กระทำการสิ่งใดซึ่งไม่ควรกระทำในศาล ลูกความบางคนไม่เคยมาศาล ไม่รู้หลักปฏิบัติตัวในศาลเป็นอย่างไร ทนายความควรจะแนะนำลูกความด้วย
3. ทนายความจะต้องไม่วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเสียเอง
4. ในกรณีเป็นทนายความโจทก์ฟ้องคดีอาญาแม้จะไม่ใช่อัยการแต่ต้องดำเนินคดีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม มิใช่มุ่งให้จำเลยถูกลงโทษเท่านั้น

2.4 ความสุจริตต่อลูกความ

1. ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความ ข้อ 15 ว่า "กระทำการใดอันเป็นการฉ้อโกง ยักยอก หรือกระบัตินลูกความ หรือครอบครอง หรือหน่วงเหนี่ยวเงิน หรือทรัพย์สินของลูกความที่ตน ได้รับมาโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องไว้นานเกินกว่าเหตุ โดยมิได้รับความยินยอมจากลูกความ เว้นแต่ จะมีเหตุอันสมควร" การฉ้อโกงและยักยอกเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กระบัตินลูกความ คือ การเอาประโยชน์จากเงินทองหรือทรัพย์สินของลูกความไว้เป็นของตัวเอง เช่น ทนายความรับเงินค่าธรรมเนียมศาลจากลูกความเพื่อจะไปฟ้องคดีแต่นำเงินไปใช้เสียก่อน ถึงเวลา ยื่นฟ้องถ้าหมั้นเงินมาเป็นค่าธรรมเนียมได้ไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าหมั้นเงินไม่ทันก็จะเกิดปัญหาขึ้น อย่างไรก็ตามทนายความไม่ควรเอาเงินของลูกความไปใช้เลย เมื่อลูกความได้รับเงินจากการชนะ คดี ทนายความรับไว้แทนแล้วก็ไม่แยกบัญชีของลูกความไว้ต่างหาก เข้ากับบัญชีรวมกับเงินส่วนตัว อาจเกิดปัญหาขึ้นได้ เพราะคิดว่าเป็นเงินส่วนตัวจึงใช้ไปเรื่อยเมื่อถึงเวลาไม่มีเงินคืนลูกความ

สำหรับการหน่วงเหนี่ยวเงินหรือทรัพย์สินของลูกความแสดงชัดว่าทนายความไม่มี สิทธิยึดเหนี่ยวเงินหรือทรัพย์สินของลูกความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 241 เพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างว่าความคือบริการที่ทนายความให้แก่ลูกความ ไม่ใช่เงินหรือ ทรัพย์สินที่ลูกความจะได้รับจากการชนะคดี เจตนารมณ์ของข้อบังคับฯ ข้อนี้ คือ ต้องการสร้างความไว้วางใจให้แก่ประชาชนว่าทนายความจะไม่หาประโยชน์จากเงินหรือทรัพย์สินของเขา ดังนั้นทนายความจะหน่วงเหนี่ยวเงินหรือทรัพย์สินของลูกความไว้เพื่อต่อรองให้ลูกความชำระค่า จ้างว่าความไม่ได้

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2531 ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความ ข้อ 15 มี วัตถุประสงค์เพื่อจะคุ้มครองลูกความผู้มอบหมายความลับและความไว้วางใจให้ไว้กับ ทนายความของตนเป็นพิเศษ มรรยาททนายความข้อนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งในการ ที่จะรักษามาตรฐานของวิชาชีพทนายความให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน ดังนั้น จึงถือเป็น เรื่องที่จะต้องบังคับใช้กันอย่างจริงจัง และถือเป็นคนละกรณีกับสิทธิเรียกร้องค่าจ้างว่าความ ที่ทนายความจะพึงมีต่อลูกความของตน กล่าวคือ แม้ทนายความจะมีสิทธิเรียกร้องค่าจ้างว่า ความจากลูกความอย่างไร ก็หาอาจอ้างมาเป็นเหตุที่จะหน่วงเหนี่ยวทรัพย์สินหรือเอกสารของ ลูกความไว้ได้ไม่

ทนายความหน่วงเหนี่ยวโฉนดที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินและเอกสารของผู้กล่าวหาไว้เพื่อ บีบบังคับให้ผู้กล่าวหาชำระค่าจ้างว่าความให้ทนายความก่อน แม้จะพึงได้ว่าทนายความมีสิทธิ เรียกร้องค่าจ้างว่าความนั้นได้จริง แต่ทนายความก็หาอาจบีบบังคับเอาค่าจ้างนั้นจากลูกความ โดยวิธีดังกล่าวได้ไม่

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 3/2532 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับมอบเงินจำนวน 12,000 บาท จากผู้กล่าวหาเพื่อนำไปชำระหนี้ให้แก่นายเอี่ยมตามคำพิพากษาและเรียกคืนหนังสือสำคัญ น.ส. 3 ที่ผู้กล่าวหาให้นายเอี่ยมไว้เป็นประกันหนี้ ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ชำระเงินจำนวนดังกล่าวแก่นายเอี่ยมจนกระทั่งมีการยื่นคำกล่าวหาต่อคณะกรรมการมรรยาททนายความ รวมเวลา 1 ปีเศษ การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นการหน่วงเหนี่ยวเงินของลูกความไว้นานเกินกว่าเหตุ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2532 ผู้กล่าวหามอบเงินจำนวน 4,000 บาทให้ผู้ถูกกล่าวหาไปดำเนินการเรื่องละเมิดเครื่องหมายการค้า ไอ. เจ. โอ. ผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจดำเนินการได้ ผู้กล่าวหาทวงถามให้คืนเงิน ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมคืนให้ ย่อมเป็นการขักขอกเงินของลูกความ อันเป็นการประพฤติดมรรยาททนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 6/2533 การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการฉ้อโกง ขักขอก หรือกระบิดสินลูกความ หรือครอบครอง หรือหน่วงเหนี่ยวเงินหรือทรัพย์สินของลูกความที่ตนได้มาโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องไว้นานเกินกว่าเหตุ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกความและไม่มีเหตุอันสมควรเป็นความผิดตามข้อบังคับสภากทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 3 ข้อ 15 ซึ่งเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ผู้ถูกกล่าวหาถูกไต่สวนหลังจากการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ก็ไม่เป็นเหตุบรรเทาโทษ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 7/2533 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับคำสั่งว่าความงวดแรกแล้วไม่ดำเนินการฟ้องคดีผู้กล่าวหาทวงเงินคืน ผู้ถูกกล่าวหารับว่าจะคืนให้ภายใน 2 สัปดาห์แต่ก็มิได้นำเงินมาคืน การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นการหน่วงเหนี่ยวเงินของลูกความที่ตนได้รับมาโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องไว้นานเกินกว่าเหตุโดยมิได้รับความยินยอมจากลูกความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 12/2533 ผู้ถูกกล่าวหาบิดหน่วงเงินที่ลูกความได้จากการชนะคดีไว้เพื่อต่อรองให้ลูกความชำระค่าจ้างว่าความ แม้สัญญาจ้างว่าความเป็นสัญญาจ้างทำของอย่างหนึ่ง แต่วัตถุประสงค์ของสัญญาคือบริการว่าความ ไม่ใช่เงินหรือทรัพย์สินที่ลูกความได้รับ เงินหรือทรัพย์สินของลูกความ จึงไม่ใช่ทรัพย์สินอันเป็นคุณประโยชน์แก่นายความที่จะยึดหน่วงได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 241 มรรยาททนายความข้อนี้ (ข้อ 15) มีเจตนารมณ์ที่จะสร้างความไว้วางใจให้แก่ลูกความว่าเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจะไม่ถูกทนายความเอาไว้ใช้ประโยชน์ ทั้งไม่ปรากฏว่าลูกความยินยอมให้ผู้ถูกกล่าวหาหักเงินเป็นค่าว่าความ การหน่วงเหนี่ยวเงินเพื่อต่อรองการชำระค่าว่าความมิใช่เหตุอันสมควรยกเว้นความผิด ผู้ถูกกล่าวหา

ประพฤติผิดมรรยาททนายความฐานหวังเหนี่ยวเงินของลูกความที่ตนได้รับมาโดยหน้าที่อัน
เกี่ยวข้องไว้นานเกินกว่าเหตุ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 10/2534 ผู้ถูกกล่าวหาบอกว่าต้องวิ่งเต้นคดีโดยนำเงิน 240,000
บาท ไปให้เจ้านายที่กรุงเทพฯ ซึ่งกินกันเป็นชุด ทั้งๆ ที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถทำเช่นนั้น และ
ไม่คืนเงินดังกล่าวเมื่อผู้กล่าวหาเรียกคืน เป็นการฉ้อโกงผู้กล่าวหา

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 17/2534 การหวังเหนี่ยวเงินของลูกความ 72,500 บาท
เพื่อต่อรองให้ลูกความชำระค่าจ้างว่าความและค่าใช้จ่าย 25,000 บาท เป็นการประพฤติผิด
มรรยาททนายความฐานหวังเหนี่ยวเงินของลูกความที่ตนได้รับมาในหน้าที่ การรับเงินที่ลูก
ความชนะคดีมาแล้วอ้างแก่ลูกความว่าจำเลยขอผิดฟ้องและไม่เคยได้รับเงินจากจำเลย เป็นการ
กระบัดสินลูกความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 19/2534 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเงินสดจากจำเลย 20,000 บาท
เป็นการผ่อนชำระหนี้ตามคำพิพากษา แล้วไม่ส่งมอบให้ผู้กล่าวหา ครึ่งผู้กล่าวหาทวงถาม ผู้ถูก
กล่าวหาจึงเริ่มผ่อนชำระ ถือว่าเป็นการหวังเหนี่ยวเงินของลูกความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 22/2534 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเงินจากผู้กล่าวหาซึ่งให้นำไปได้
จำนอง หากศาล พิพากษาให้ผู้กล่าวหาชนะคดีและอนุญาตให้ผู้กล่าวหาได้จำนองได้แต่ศาล
พิพากษายกฟ้อง ผู้กล่าวหาไม่มีสิทธิได้จำนอง ผู้ถูกกล่าวหาไม่คืนเงินจำนวนนี้ให้แก่ผู้กล่าวหา
เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความข้อ 15

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 24/2534 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเงินจากผู้กล่าวหาอ้างว่าจะนำไป
วางชำระค่าที่ดินที่ซื้อจากการขายทอดตลาดของศาล แต่กลับนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว เมื่อถูก
ทวงถามก็อ้างว่าหักกลบลบหนี้กับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นการประพฤติผิดมรรยาท
ทนายความ ข้อ 15

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2535 การที่ผู้กล่าวหาถอนผู้ถูกกล่าวหาจากการเป็น
ทนายความของตนแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาในฐานะทนายความมีหน้าที่จะต้องส่งมอบเอกสารต่างๆ ที่
ตนได้รับมาอันเนื่องมาจากการรับเป็นทนายความนั้นคืนให้แก่ผู้กล่าวหาในฐานะลูกความเพื่อ
ลูกความจะได้นำไปให้ทนายความคนใหม่ดำเนินการต่อไป ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิยึดเหนี่ยว

เอกสารของผู้กล่าวหาไว้เป็นประกันหนี้ค่าว่าความ การทวงเหนี่ยวเอกสารต่างๆ ที่ตนได้รับ มาโดยหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควรเป็นการประพฤติดมรรยาทนายความ ข้อ 15

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 7/2535 ผู้กล่าวหาได้รับเงินที่ผู้กล่าวหาขณะคดีแล้วมอบเงิน บางส่วนให้แก่ผู้กล่าวหา ส่วนที่เหลือออกเช็ค 4 ฉบับ ให้แก่ผู้กล่าวหาเมื่อเช็คถึงกำหนด เรียก เก็บเงินไม่ได้ เป็นการประพฤติดมรรยาทนายตาม ข้อ 15

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 13/2535 ผู้ถูกกล่าวหายึดโฉนดที่ดินที่ผู้กล่าวหามอบในคดี ที่ถูกฟ้องไว้เป็นหลักประกันการชำระค่าจ้างว่าความแต่ไม่ปรากฏว่าตกลงค่าจ้างว่าความกันเท่าไร ผู้ถูกกล่าวหาจะอ้างสิทธิยึดทวงไม่ได้ เป็นการประพฤติดมรรยาทนายความ ข้อ 15

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 8/2536 ผู้กล่าวหาได้แต่งตั้งผู้ถูกกล่าวหาเป็นทนายความ ฟ้องคดี ผู้ถูกกล่าวหาได้ หลอกหลวงผู้กล่าวหาโดยทำคำฟ้องคนละฉบับกับที่ยื่นต่อศาลมาแสดง แก่ผู้กล่าวหาว่า ทุนทรัพย์ในคดีสูงกว่าที่ฟ้องจริง และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้กล่าวหาสูง กว่าที่จะต้องจ่าย เมื่อผู้กล่าวหาเรียกค่าธรรมเนียมในส่วนที่เกินคืน ผู้ถูกกล่าวหาก็ไม่คืนให้

การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการประพฤติดมรรยาทนายความตาม ข้อบังคับ สภานายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 15

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 12/2541 ผู้ถูกกล่าวหารับเป็นทนายความในคดีร้องขอต่อศาล ให้ตั้งผู้กล่าวหาเป็น ผู้จัดการมรดกของภรรยาผู้กล่าวหา แล้วภายหลังผู้ถูกกล่าวหาได้รับเป็น ทนายความให้ ล. ฟ้องผู้กล่าวหาให้แบ่งทรัพย์สืบตามสัญญาประนีประนอมยอมความอันเกี่ยวกับ มรดกของภรรยาผู้กล่าวหา ถือได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับ คู่ความฝ่ายหนึ่งแล้ว ภายหลังไปรับเป็นทนายความหรือใช้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความอีก ฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นปรปักษ์อยู่ในกรณีเดียวกัน เป็นการประพฤติดมรรยาทนายความตามข้อ บังคับสภานายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 3 ข้อ 13

การที่ผู้ถูกกล่าวหาได้หลอกหลวงผู้กล่าวหาให้ลงลายมือชื่อในกระดาษเปล่าและเขียน ข้อความทั้งหมดในกระดาษเปล่าเป็นเอกสารสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นภายหลัง ผู้กล่าวหาลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว ซึ่งผู้กล่าวหาไม่ได้ยินยอมและไม่ต้องการให้ตนเสีย สิทธิในที่ดินมรดกตามข้อความในเอกสารสัญญานั้น และผู้ถูกกล่าวหานำมาอ้างอิงฟ้องคดีผู้

กล่าวหา นั้น ถือว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการฉ้อโกงผู้กล่าวหา เป็นการประพฤติดม
มรรยาททนายความตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529
หมวด 3 ข้อ 15 และยังถือว่าเป็นการประพฤติดนฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดีหรือเป็นการเสื่อมเสีย
ต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

2. ข้อบังคับ ๔ มรรยาททนายความ ข้อ 14 เมื่อได้รับเป็นทนายความแล้ว ภายหลังใช้
อุบายด้วยประการใด ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เพื่อจะให้คนได้รับประโยชน์นอกเหนือ
จากที่ลูกความได้ตกลงสัญญาให้ เป็นการประพฤติดมมรรยาททนายความ คือ การใช้อุบายนี้
ไม่จำกัดลักษณะการกระทำแต่จะต้องปราศจากเหตุผลอันสมควร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่คณะ
กรรมการมรรยาททนายความจะวินิจฉัยเอง และมีมูลเหตุจูงใจที่จะให้คนได้รับประโยชน์นอก
เหนือจากที่ได้ตกลงไว้กับลูกความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 7/2541 การที่ผู้ถูกกล่าวหาได้เรียกร้องเงินจำนวน 400,000
บาทจากผู้กล่าวหา โดยอ้างว่าจะนำไปซื้อบ้านให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนคดีในศาลชั้นต้นที่ได้
พิพากษาให้ผู้กล่าวหาชนะคดีในคดีที่ผู้ถูกกล่าวหารับเป็นทนายความให้กับผู้กล่าวหา นั้น เป็น
การแอบอ้างการซื้อบ้านให้ผู้พิพากษาเพื่อเรียกร้องเงินของผู้กล่าวหา กรณีซึ่งเป็นเรื่องของผู้ถูก
กล่าวหาได้รับเป็นทนายความแล้ว ภายหลังใช้อุบายด้วยประการใด ๆ โดยปราศจากเหตุผล
อันสมควร เพื่อจะให้คนได้รับประโยชน์นอกเหนือที่ลูกความได้ตกลงสัญญาให้ และเป็นการ
ประพฤติดนเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรี และเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 14/2542 ผู้ถูกกล่าวหารับเป็นทนายความให้ผู้กล่าวหาฟ้องขับ
ไล่ผู้จะซื้อที่ดินของผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาเรียกเงินจากผู้กล่าวหาจำนวน 80,000 บาท อ้างว่า
เป็นค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมากพอสมควร และยังเรียกเพิ่มอีก
60,000 บาท เมื่อเริ่มสืบพยานโจทก์ เป็นทำนองจะเรียกค่าใช้จ่ายเมื่อใดก็ได้ตามอำเภอใจของ
ผู้ถูกกล่าวหาเช่นนี้ เป็นพฤติกรรมปกปิดข้อความจริงอันควรบอกให้แจ้งถึงเรื่องค่าธรรมเนียม
ศาลในคดีไม่มีทุนทรัพย์ ถือได้ว่าเป็นกรณีรับเป็นทนายความแล้ว ภายหลังใช้อุบายด้วยประการ
ใด ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรเพื่อจะให้คนรับประโยชน์นอกเหนือจากที่ลูกความได้ตกลง
สัญญาให้ อันเป็นการประพฤติดมมรรยาททนายความตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วย
มรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 14

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 13/2543 การที่ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำให้การแต่เพียงในส่วนของ พ. โดยมีได้ยื่นคำให้การให้กับผู้กล่าวหา ทั้ง ๆ ที่ตนเป็นทนายความของผู้กล่าวหาด้วย จึงถือได้ว่าเป็นการ ละเว้นหน้าที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดีแห่งลูกความของตน และเหตุที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยื่นคำให้การให้กับผู้กล่าวหาเพราะผู้กล่าวหาไม่ได้ให้ค่าทนายความเพิ่มอีก 50,000 บาท ตามที่ผู้ถูกกล่าวหาเรียกร้องนั้น แสดงให้เห็นถึงพฤติการณ์อันไม่สุจริตของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะทนายความที่ควรจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ประกอบ วิชาชีพกฎหมาย ที่จะต้องดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตและรักษาเกียรติแห่งวิชาชีพของตน และต้องมุ่งที่จะใช้ความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือให้กับประชาชนผู้มีอรรถคดีเป็นสำคัญมากกว่าผลประโยชน์อื่นใด พฤติการณ์ของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นการใช้อุบาย ด้วยประการใด ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เพื่อจะให้ตนได้รับประโยชน์นอกเหนือจากที่ลูกความได้ตกลงสัญญาให้ อันเป็นการประพฤติดมรรยาททนายความตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 12(2) และข้อ 14

2.5 การรักษาความลับของลูกความ ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความข้อ 11 บัญญัติว่า "เปิดเผยความลับของลูกความที่ได้รู้ในหน้าที่ของทนายความ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากลูกความนั้นแล้วหรือโดยอำนาจศาล" การเปิดเผยความลับของลูกความเป็นการประพฤติดมรรยาททนายความไม่ว่าจะทำให้ลูกความเสียหายหรือไม่ ทนายความได้รับเอกสิทธิ์ที่จะไม่เปิดเผยความลับของลูกความแต่มีข้อยกเว้นคือ - ลูกความอนุญาตหรือโดยอำนาจศาล หากทนายความถูกเรียกมาเบิกความเป็นพยาน ทนายความสามารถอ้างเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การเกี่ยวกับความลับของลูกความที่ตนได้รู้มาในหน้าที่แต่ศาลมีอำนาจสั่งให้เบิกความได้ หน้าที่นี้มีได้มีอยู่ช่วงเวลาที่เป็นทนายความให้กับลูกความเท่านั้น แม้ว่าหลังจากคดีเสร็จสิ้นไปแล้ว ทนายความก็ยังคงมีหน้าที่รักษาความลับตลอดไป

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2539 ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความนั้น มุ่งคุ้มครองลูกความ และควบคุมจริยธรรมของทนายความ ซึ่งต้องอยู่ในสถานะเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของลูกความ ที่จะเปิดเผยข้อมูลความจริงทุกเรื่องให้กับทนายความ โดยหวังว่าทนายความจะได้ช่วยเหลือหรือบรรเทาความเดือดร้อนให้ โดยมีต้องหวาดระแวงว่า ทนายความจะนำสิ่งที่ลูกความแจ้งให้ทราบไปเปิดเผย ให้เกิดความเสียหายแก่ลูกความ ดังนั้นคำว่า "ความลับของลูกความ" จึงหมายรวมถึง ข้อเท็จจริงทุกเรื่องที่ลูกความได้แจ้งให้ทนายความทราบ โดยความ

ไว้วางใจว่าเป็นทนายความ ซึ่งหากเปิดเผยออกไปจะทำให้ลูกความได้รับความเสียหาย ไม่ใช่จะต้องเป็นเรื่องที่ถูกต้องหรือยุติธรรมต่อสังคม ดังที่ผู้ถูกกล่าวหายกขึ้นอ้าง

2.6 หลักปฏิบัติของทนายความในสำนักงาน การรับปรึกษาคดี การร่างนิติกรรม สัญญาและการเป็นผู้แทนของลูกความเพื่อทำสัญญาประนีประนอมกับลูกความอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นหน้าที่ของทนายความไม่เหมือนกับการปฏิบัติหน้าที่ในศาลซึ่งมีผู้พิพากษาควบคุมดูแลแต่ในสำนักงานทนายความมีความอิสระในการทำสัญญาต่าง ๆ ทนายความต้องทำตัวเป็นคนกลางในการทำสัญญาและในการให้คำปรึกษา หลักการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ก่อนเข้าสู่การเจรจาทนายความจะต้องรู้ข้อต่อสู้ของฝ่ายตนว่ามีจุดแข็งอะไรที่ใช่โจมตีฝ่ายตรงข้ามได้ มีจุดอ่อนอะไรที่จะต้องป้องกันในขณะเดียวกันต้องรู้จุดอ่อนในข้อต่อสู้ของคู่ความของฝ่ายตรงข้ามซึ่งเราจะโจมตี และรู้จุดแข็งของคู่ความอีกฝ่ายตรงข้ามที่เราต้องหาทางแก้ไข นอกจากนั้นทนายความจะต้องศึกษาลูกความของคนก่อนว่าจุดยืนที่สามารถยอมกันได้อยู่ตรงไหน ขณะเจรจาจะผ่อนปรนมาจนถึงจุดใดหากเกินกว่านั้นจะยอมกันไม่ได้

3. หน้าที่ต่อศาล

3.1 รับว่าความคดีที่ศาลขอแรง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความข้อ 5 บัญญัติว่า "ไม่รับหน้าที่เมื่อผู้พิพากษาได้ขอแรงให้เป็นทนายความแก่ต่างในคดีอาญา เว้นแต่มีข้อแก้ตัวโดยสมควร เป็นการประพฤตินิยมมรรยาททนายความ" ซึ่งหมายความว่า เมื่อศาลขอแรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ทนายความต้องรับว่าความ มรรยาททนายความข้อนี้เป็นมรรยาทต่อศาล แม้ทนายความยังไม่ได้รับแต่งตั้งจากเจ้าเลยให้ว่าต่างคดี ก็อาจประพฤตินิยมมรรยาททนายความข้อนี้ได้ ดังนั้น ความเข้าใจที่ว่าหากเจ้าเลยยังไม่ได้ลงชื่อในใบแต่งตั้งทนายให้ทนายความที่ศาลขอแรงได้ว่าต่างคดีของตน ทนายความนั้นสามารถปฏิเสธการขอแรงของศาลได้โดยไม่ประพฤตินิยมมรรยาททนายความข้อนี้ จึงเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องตามบทกฎหมาย ยิ่งกว่านั้นที่จะไม่รับว่าความคดีที่ศาลขอแรง ทนายความต้องแสดงข้อแก้ตัวต่อศาลเอง มิใช่ว่าถูกดำเนินคดีมรรยาททนายความไปแล้ว จึงไปแสดงข้อแก้ตัวของคณะกรรมการมรรยาททนายความเพื่อพ้นผิด

อย่างไรก็ดีหากทนายความรับคดีศาลขอแรงแล้ว ต่อมาทอดทิ้งคดียอมเป็นการประพฤตินิยมมรรยาททนายความข้อทอดทิ้งคดี ตามข้อ 12(1) ไม่ใช่ประพฤตินิยมข้อไม่รับคดีศาลขอแรง ตามข้อ 5 (คำสั่งสภานายกพิเศษ 11/2534)

3.2 เคารพศาล ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความข้อ 6 บัญญัติว่า "การไม่เคารพ ย่าเกรงอำนาจศาล หรือกระทำการใดอันเป็นการดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในศาลหรือนอกศาล อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาลหรือผู้พิพากษา" เป็นการประพฤติดมรรยาททนายความ การไม่เคารพย่าเกรงอำนาจศาลถ้าถึงขั้นละเมิดอำนาจศาล ก็จะต้องถูกลงโทษในข้อหาละเมิด อำนาจศาลด้วย กฎหมายต้องบัญญัติว่าทนายความต้องเคารพศาล เพราะการพิจารณาคดีเป็น การนำคนที่วิวาทกันมาอยู่ในที่เดียวกัน ถ้าไม่ให้อำนาจคนกลางในการควบคุมแล้ว จะต้อง ทะเลาะกันจนจำเป็นต้องระงับการยุติธรรมต่อไปไม่ได้ แม้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษฐานละเมิด อำนาจศาลได้ก็ยังมีบางคนไม่สามารถระงับอารมณ์และวิวาทกันในศาล

ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความ ข้อ 20 บัญญัติว่า "ในเวลาว่าความ ทนายความจะ ต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย" โดยมีรายละเอียดว่าทนายความชายต้องแต่งกายอย่างไร ทนาย ความหญิงต้องแต่งกายอย่างไร การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยนอกจากช่วยเสริมสร้างบุคลิก ยัง เป็นการแสดงความเคารพต่อสถานที่ด้วย

เรื่องการเคารพย่าเกรงศาลขยายความรวมถึงวาจาที่ใช้ในศาลด้วย การเรียกผู้พิพากษา ใช้คำว่า "ศาลที่เคารพ" หรือ "ใต้เท้า" เพื่อยกย่องให้อำนาจศาลสามารถควบคุมการพิจารณาได้ การพูดในศาลนั้นไม่ว่าพูดกับใครต้องถือว่ากำลังพูดกับศาลเท่านั้น โดยใช้คำว่า "ศาลที่เคารพ" นำหน้าข้อความเสมอ การปฏิบัติดังนี้ไม่ได้ใช้เฉพาะในศาล แต่ใช้กับการประชุมทุกแห่ง เช่น การประชุมรัฐสภา ใช้คำว่า "ท่านประธานที่เคารพ" นำหน้าข้อความ เพื่อไม่ให้เกิดการเผชิญ หน้ากับอีกฝ่ายหนึ่ง และเป็นการยกย่องให้อำนาจประธานที่ประชุมสามารถควบคุมการประชุม อย่างเรียบร้อย

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 13/2540 ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาทำคำฟ้องและหมายนัดไต่สวนมูล ฟ้องคดีอาญาของศาล โดยระบุชื่อลูกความของตนเป็นโจทก์ ลูกหนี้ของลูกความเป็นจำเลย แล้ว ส่งสำเนาคำฟ้องพร้อมหมายนัดไปให้ลูกหนี้ทางไปรษณีย์ และแนบนามบัตรของผู้ถูกกล่าวหา ไปด้วย โดยไม่ได้ฟ้องคดีจริง จนศาลมีคำสั่งลงโทษฐานละเมิดศาล ให้จำคุก 4 เดือน รับสารภาพ ลดเหลือ 2 เดือน ต่อมาศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาลบยกฟ้อง เพราะเป็นการกระทำนอกศาล คดีถึงที่สุดแล้วการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการใช้วิธีการอันมิชอบธรรม ให้ลูกหนี้ของลูก ความหลงผิดว่าศาลได้รับฟ้องคดีตามสำเนาคำฟ้องแล้ว เป็นการประพฤติดนไม่เหมาะสม อย่างยิ่ง ถือได้ว่าเป็นการแอบอ้างอำนาจศาล จึงเป็นการกระทำอันไม่เคารพย่าเกรงต่อศาลนอกศาล อัน อาจทำให้เสื่อมเสียต่ออำนาจศาล และได้กระทำโดยฐานะเป็นทนายความแล้วถือได้ว่าเป็นการ ประพฤติดนอันเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

3.3 ไม่ปลุกความ ข้อบังคับฯ มรรยาทนายความ ข้อ 9 "การกระทำใดอันเป็นการยุยงส่งเสริมให้มีการฟ้องคดีกันในกรณีอันหามูลมิได้ เรียกว่า การปลุกความ เป็นการประพฤติดมรรยาทนายความ แม้ว่าทนายความไม่มีหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริงเองและข้อกฎหมายแต่ถ้ากรณีใดไม่มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่จะกล่าวอ้างหรือต่อสู้เสียเลยเรียกว่า หามูลมิได้ ทนายความนำมาฟ้องคดีไม่ได้ เป็นการประพฤติดมรรยาทนายความ สำหรับทนายความบางประเภทหากติดตามโรงพัก หรือตามโรงพยาบาล เช่นเมื่อมีรถชนกัน ทนายความก็รีบเข้าไปเสนอตัวรับว่าคดีโดยยังไม่ทันรู้ว่ามีมูลคดีอย่างไร เป็นสิ่งที่ทนายความไม่ควรกระทำ

3.4 ไม่ลวงศาล ข้อบังคับฯ มรรยาทนายความ ข้อ 7 "กล่าวความหรือทำเอกสารหรือหลักฐานเท็จหรือใช้กลอุบายลวงให้ศาลหลง" เป็นการประพฤติดมรรยาทนายความเช่น หนีการพินัน ซึ่งเป็นหน้าที่กฎหมายไม่รับรองให้มาฟ้องร้องบังคับคดีกัน ทนายความทำพยานหลักฐานขึ้นใหม่ให้กลายเป็นหนี้เงินกู้เพื่อมาฟ้องคดี อย่างนี้เป็นการลวงศาล ทำหลักฐานเท็จ ทนายความสอนลูกความให้เบิกความว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินในวันนั้นวันนี้ เพื่อคดีไม่ขาดอายุความ ถ้าไปเบิกความตรงตามใบคืนเช็คคดีขาดอายุความ อย่างนี้เป็นการลวงศาลกล่าวความเท็จ

หน้าที่ของทนายความในการแนะนำพยาน ปกติก่อนพยานจะมาเบิกความต่อศาล มักถามทนายความว่าควรเบิกความอย่างไร ทนายความควรแนะนำให้เบิกความไปตามความเป็นจริงอย่าพยายามต่อเติมเสริมแต่งให้เรื่องดูเป็นจริงเป็นจัง

ก่อนสืบพยานทนายความจะต้องเตรียมพยานเพื่อนำไปเบิกความต่อศาล การเตรียมพยานจะต้องไม่เป็นการข่มพยาน เช่น พวุงนี้จะพาพยานไปเบิกความ เย็นวันนี้เรียกพยานมาพบอ่านสำนวนให้พยานฟังว่าพยานเคยเล่าข้อเท็จจริงอย่างนี้ เป็นการข่มพยาน คือ การเอาข้อเท็จจริงใส่ให้พยาน แม้แต่อัยการก็มักจะให้เจ้าพนักงานที่ทำการจับกุมหรือพนักงานสอบสวนบันทึกการจับกุมหรืออ่านบันทึกการสอบสวนก่อนนำเข้าเบิกความ อันนี้เป็นการข่มพยาน แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนนั้นได้เขียนบันทึกเอง และข้อเท็จจริงเป็นอย่างที่บันทึก อย่างไรก็ตามเอาข้อเท็จจริงใส่กลับคืนสู่พยานอีกครั้งหนึ่ง เป็นการข่มพยานเพราะวัตถุประสงค์ของการสืบพยานบุคคลต้องการทดสอบความทรงจำของพยานด้วย

การข่มพยานมีข้อเสีย คือ ใ้หน้าหนักคำพยาน เช่นเมื่อพยานพนักงานสอบสวนเข้ามาเบิกความโดยอ่านบันทึกการสอบสวนก่อน อาจถูกทนายความจำเลยถามค้านว่าเมื่อเข้านี้พยานมาถึงศาลก็ไม่ง พบบอัยการก่อนหรือเปล่า อัยการเอาอะไรให้ดูบ้าง หากพยานกล่าวว่า อัยการ

เอาบันทึกการสอบสวนให้อ่านแล้ว นำนักคำพยานของพนักงานสอบสวนจะหมดทันที เพราะ
สิ่งที่เบิกความมาแล้วทั้งหมดเป็นข้อเท็จจริงที่อัยการใส่ให้ แม้ว่าพนักงานสอบสวนจะรู้ข้อเท็จจริง
เองแต่การข้อมพยานกลับกลายเป็นการทำลายน้ำหนักพยานตัวเอง ทำให้ศาลไม่แน่ใจว่าที่เบิก
ความนี้รู้จริงหรือว่ารู้จากการอ่านสำนวนการสอบสวนก่อนเข้าเบิกความ

ทนายความจะต้องเตรียมพยานก่อนนำเข้าสู่สืบ ทำอย่างไรจึงจะไม่เป็นการข้อมพยาน
คือจะต้องสอบพยานได้แก่การตั้งคำถามให้พยานตอบ ให้ข้อเท็จจริงออกมาจากตัวพยานเอง
โดยใช้คำถามไปเรื่อย ๆ เพื่อให้พยานระลึกถึงข้อเท็จจริงออกมาเอง ตัวอย่างเช่นในวันรุ่งขึ้นจะมี
การสืบพยาน เ็นนี้ทนายความเรียกตัวผู้เสียหายและพยานมาพร้อมกัน แล้วให้ผู้เสียหายเล่า
ข้อเท็จจริงในคดีโดยมีพยานนั่งฟังอยู่ด้วย พอวันรุ่งขึ้นก็นำไปเบิกความทั้งสองคน ในกรณีตัว
ผู้เสียหายทนายความถามข้อเท็จจริงออกมาจากตัวผู้เสียหายเอง เป็นการสอบพยาน แต่ตัวพยาน
ที่นั่งฟังข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายเท่ากับทนายความเอาข้อเท็จจริงใส่เข้าไปให้พยาน ไม่ว่าพยาน
จะรู้ข้อเท็จจริงอยู่เดิมหรือไม่ เป็นการข้อมพยาน

นอกจากทนายความต้องไม่กล่าวเท็จหรือทำหลักฐานเท็จเองแล้ว จะต้องไม่ร่วมมือกับ
ลูกความกระทำการดังกล่าวด้วย หากทนายความพบว่าลูกความจะเบิกความเท็จ ทนายความ
ต้องพยายามแนะนำให้ลูกความล้มเลิกความคิดนั้น แต่ถ้าลูกความไม่ยอมล้มเลิกความคิดหรือ
กำลังเบิกความเท็จอยู่โดยทนายความไม่ทราบล่วงหน้า ทนายความจะสามารถเปิดเผยต่อศาล
ได้หรือไม่ว่าลูกความจะเบิกความเท็จหรือกำลังเบิกความเท็จ ประเด็นนี้เกี่ยวพันไปถึงมรรยาท
ทนายความข้อที่ว่าทนายความต้องไม่เปิดเผยความลับของลูกความที่ได้รู้ในหน้าที่ในสถานการณ์
ที่มรรยาททนายความสองข้อเข้ามาขัดแย้งกันนี้ ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกาเห็นว่าหน้าที่ที่จะ
ต้องรักษาความลับของลูกความมีความสำคัญมากกว่า ทนายความจึงเปิดเผยไม่ได้ สิ่งที่ทนาย
ความพอจะกระทำได้คือถอนตัวเสีย แต่ทนายความอเมริกันดูจะประสบปัญหามากกว่า เพราะใน
วิธีพิจารณาระบบลูกขุน ต้องสืบพยานติดต่อกันจนกว่าจะจบ หากทนายความถอนตัวกลางคัน
ลูกความหาทนายใหม่ไม่ทัน จึงกลายเป็นเรื่องทนายความทอดทิ้งลูกความ ทำให้ลูกความไม่ได้
ได้รับความช่วยเหลือจากทนายความ มีปัญหาเรื่องสิทธิตามรัฐธรรมนูญเพิ่มเข้ามาอีก ศาลอุทธรณ์
แห่งสหรัฐอเมริกาจึงไม่อนุญาตให้ทนายความถอนตัวในสถานการณ์เช่นนี้ ทนายความได้แต่
เพียงหยุดถามพยานลูกความ ปล่อยให้เบิกความเอง (คดี *In re A*, 554 P. 2d 479 (1976), คดี
In re Goodwin, 305 S.E. 2d 578 (1983). และคดี *Lowery v. Cardwell*, 575 F. 2d 727
(1978)).

3.5 ไม่ให้คำจ้างเปิดความแก่พยาน เมื่อพยานได้รับคำจ้างยอมอยากเปิดความให้ สมประโยชน์หรือคุ้มกับเงินที่จ้างซึ่งอาจเสียความเป็นธรรมในคดีได้จึงไม่ควรทำ แต่คู่ความอาจ ให้คำป่วยการพยานได้ตามกฎหมาย ฝ่ายพนักงานอัยการก็มีระเบียบให้จ่ายค่าเดินทางแก่พยาน ได้ เช่นกัน

3.6 ไม่ยืนยันความเห็นส่วนตัว คือไม่ยืนยันว่าข้อเท็จจริงจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ข้อกฎหมายจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ในการพิจารณาคดีศาลอาจสั่งประการใดซึ่งทนายความไม่เห็นด้วย ทนายความจะต้องไม่ยืนยันว่าศาลสั่งผิดเพราะเป็นเพียงความเห็นของแต่ละฝ่าย ถ้า ทนายความเสนอความเห็นของตนแล้วศาลยืนยันต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ให้ยานางศาล เพื่อสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้อย่างเป็นระเบียบ และถ้าทนายความยังเห็นว่า ความเห็นของตนถูกต้องก็ให้ทนายความคัดค้านคำสั่งของศาลไว้เพื่อให้ศาลสูงพิจารณาคำสั่งต่อไป ข้อนี้หมายความว่ารวมถึงทนายความจะต้องไม่ยืนยันหรือชี้หน้าว่าศาลควรใช้ดุลพินิจว่าอย่างไร เช่น ไม่ควรจะชี้หน้าว่าควรกำหนดลงโทษอย่างไร

3.7 รักษาเวลาของศาล คือ ไปศาลตรงต่อเวลา ว่าความอย่างประหยัดถ้อยประหยัด คำ ไม่ควรใช้ถ้อยคำยืดเยื้อเกินไป ในหมุ่นักกฎหมายย่อมรู้ว่าคำที่กล่าวนี้หมายความว่าอย่างไรไม่ จำเป็นต้องอธิบาย มักจะมีปัญหาในชั้นสืบพยาน ทนายความไม่รู้จึงตั้งคำถามอย่างไร ทำให้ถาม ออกนอกเรื่องซึ่งเกิดขึ้นบ่อยสำหรับทนายความที่ไม่เตรียมคดีมาก่อน อีกประการหนึ่งคือ การ เลื่อนคดีทนายความมักจะขอเลื่อนคดี อาจเพราะว่ารับคดีไว้มากเกินไปทำคดีไม่ทันหรือมีนัด สองคดีในเวลาเดียวกัน ปกติศาลก็เปิดโอกาสให้เลื่อนคดีได้ถ้ามีเหตุผลสมควร แต่ไม่ควรขอเลื่อน คดีบ่อยเพราะอาจกลายเป็นการประวิงคดี

อย่างไรก็ดีในศาลใหญ่ ๆ มีปริมาณคดีมากเกินไป ศาลต้องนัดพิจารณาพร้อมกันหลาย คดี แล้วพิจารณาไปตามที่คู่ความมาศาลก่อนหลังตามลำดับทำให้ทนายความและคู่ความต้องรอ ศาลด้วย

3.8 รักษาเกียรติของศาล วัตถุประสงค์ไม่ได้มุ่งถึงบุคคลที่เป็นศาลเท่านั้น แต่มุ่งถึง สถาบันของศาลซึ่งเป็นสถาบันที่รักษาความยุติธรรมของประชาชนจำเป็นต้องรักษาเกียรติของ ศาลไว้เพื่อให้ประชาชนศรัทธาในระบบความยุติธรรมของรัฐ เช่น ไม่แนะนำลูกความให้มาวิ่งคดี กับศาล ทำให้ภาพของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบต้องเสียหาย

3.9 ไม่โฆษณาเกี่ยวกับคดีทางหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ เพราะอาจมีผลในการสร้างประชาคมตีขึ้นมากดดันวิจารณ์และดุลพินิจของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32 ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล ส่วนเป็นปัญหามากที่สุดได้แก่กรณีตำรวจจับตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้หนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์มาทำข่าวการสอบถามคำให้การผู้ต้องหาบ้าง การชี้ตัวผู้ต้องหาบ้าง การนำชี้ที่เกิดเหตุบ้าง ในชั้นสอบสวนยังไม่มีพิธีสุณความผิดต้องถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ มีสิทธิพิทักษ์เกียรติยศของตนเอง นักกฎหมายที่ดีควรช่วยเหลือปกป้อง

3.10 มีไมตรีต่อกัน หมายความว่ากับผู้ที่พิพากษาเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพเดียวกัน อาจจะเรียนมาด้วยกันหรือเคยเป็นเพื่อนกันมา โดยหน้าที่การแสดงไมตรีต่อกันต้องไม่ให้คนอื่นมองเห็นว่ามีความสัมพันธ์จนมีผลกระทบไปถึงการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องไม่เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันจนผิดปกติ หมายความว่าไม่ควรแสดงความสนิทสนมกับผู้พิพากษาคนหนึ่งคนใดมากเกินไป ซึ่งจะทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจไปว่า ถ้าจ้างทนายความแล้วอาจจะชนะคดีได้ เพราะทนายความมีความสนิทสนมกับผู้พิพากษาเป็นพิเศษ

4. หน้าที่ต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ

ทนายความจะต้องทำงานสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวิชาชีพคนอื่นที่ รับเป็นตัวแทนว่าความแก่ต่างให้แก่คู่ความฝ่ายตรงข้าม ที่มีความขัดแย้งกันอยู่ในคดี ทนายความควรระวังตัวเป็นกลาง คือ ไม่เอาตัวเข้าไปคู่ความเสียเอง ไม่คิดว่าคดีนี้ตัวเป็นผู้เสียหายเองหรือเป็นโจทก์เป็นจำเลย การเข้าไปเป็นตัวความเสียเองจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของคดี เมื่อถูกโต้แย้งย่อมกระทบกระเทือนอารมณ์ ทำให้ไม่สามารถใช้สติแก้ไขปัญหาให้ลูกความได้ การที่ทนายความวางตัวเป็นกลางจะทำให้ทนายความปลอดภัยจากข้อโต้แย้งด้วย เพราะฉะนั้นการวางตัวเป็นกลาง เป็นประโยชน์แก่ทั้งตัวความและทนายความ

หน้าที่ของทนายความต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ

4.1 กระทำการเสื่อมเสีย ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความข้อ 18 “ประกอบอาชีพดำเนินธุรกิจหรือประพฤติดนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี หรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ” เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความซึ่งถ้าทนายความคนเดียวทำความเสื่อมเสียแล้วย่อมทำให้เพื่อนร่วมวิชาชีพเสื่อมเสียไปด้วย

อาชีพบางประเภทเป็นความเสี่ยงอยู่ในตัว เช่น เป็นเจ้าสำนักโสเภณี เป็นเจ้าของบ่อนพนัน เป็นต้น แต่อาชีพบางประเภทถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย ผู้ประกอบอาชีพนั้นกลับปฏิบัติอย่างผิดกฎหมาย เช่น การจัดส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศ เป็นอาชีพถูกกฎหมายแต่ทนายความได้ฉ้อโกงลูกค้า รับค่าบริการแล้วไม่ส่งไปทำงานต่างประเทศตามสัญญา

ก็เป็นการประพฤตินิยมรยาทนายความข้อนี้

ส่วนการประพฤตินิยมรยาทนายความข้ออื่น ๆ ก็อาจเข้าองค์ประกอบการประพฤตินิยมรยาทนายความข้อนี้ได้ ขึ้นกับคณะกรรมการรยาทนายความและคณะกรรมการสภานายความต้องการห้ามการประพฤตินิยมรยาทนายความ อย่างไรของนายความ แต่มีข้อสังเกตว่าหากเป็นการประพฤตินิยมรยาทนายความ คดี หรือทรัพย์สินของลูกความ มักนิยามรยาทนายความข้อนี้

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 4/2531 แม้ผู้กล่าวหาลงลายมือชื่อในใบแต่งตั้งนายซึ่งปรากฏข้อความว่ามอบอำนาจให้นายความทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ แต่ตอนเข้าทำสัญญาประนีประนอมยอมความนายความมิได้สอบถามความประสงค์ของผู้กล่าวหา ก่อนการกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำหน่ายสิทธิของคู่ความฝ่ายตนโดยลำพังอันผิดปกติวิสัยของการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายความ จึงส่อพิรุณ และย่อมเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 2/2532 ผู้ถูกกล่าวหาลงประกาศโฆษณารับสมัครบุคคลเข้าทำงานเพื่อหวังจะได้รับเงินประกันการทำงานจากบุคคลผู้มาสมัครงานโดยมิได้มีเจตนาจะให้บุคคลเหล่านั้นเข้าทำงาน การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของนายความ ตามนัยข้อบังคับฯ ว่าด้วยรยาทนายความข้อ 18

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 4/2532 แม้ผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ได้เป็นนายความของผู้กล่าวหา แต่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานรับเงินจากผู้กล่าวหาเพื่อส่งมอบให้แก่ทนายโจทก์ซึ่งเป็นนายความในสำนักงานของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อชำระหนี้โจทก์ และผู้ถูกกล่าวหากลับไม่มอบเงินจำนวนนั้นแก่ทนายโจทก์ จนเมื่อผู้กล่าวหาทราบ และของเงินคืนผู้ถูกกล่าวหาก็ไม่คืนให้เป็นการประพฤตินิยมรยาทนายความ ข้อ 18

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 11/2533 เจ้าหนี้ให้ลูกหนี้กู้ยืมเงินโดยให้ลูกหนี้ลงลายมือชื่อในใบแต่งตั้งนายไว้ด้วย ครั้นลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้นำใบแต่งตั้งนายมาให้ผู้ถูกกล่าวหาว่าความ ผู้ถูกกล่าวหา ยอมรับว่าความโดยไม่รู้จักตัวความ ไม่เคยสอบถามข้อเท็จจริง หรือปรึกษากับตัวความ ผู้ถูกกล่าวหาอาศัยใบแต่งตั้งนายนั้นเข้าทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลกับเจ้าหนี้แทนลูกหนี้ตัวความเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 14/2534 ผู้ถูกกล่าวหาถูกเงิน ๖. 15,000 บาท แต่ได้รับเพียง 13,500 บาท และออกเช็คผ่อนชำระเดือนละ 1,800 บาท รวม 12 เดือน ผู้ถูกกล่าวหาอ้างให้ผู้ถูกกล่าวหาออกเช็คอีก 50,000 บาท เป็นประกันหนี้ ต่อมาผู้ถูกกล่าวหา แจ้งความร้องทุกข์ว่าผู้ถูกกล่าวหาส่งจ่ายเช็คไม่มีเงิน 50,000 บาท ผู้ถูกกล่าวหาประพฤติผิดมรรยาททนายความ ข้อ 18

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 23/2534 ผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือข้อความหยาบคายถึงประธานกรรมการมรรยาททนายความ เป็นการประพฤติตนฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี และเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2535 ผู้ถูกกล่าวหา หลอกลวงผู้ถูกกล่าวหาว่าการยื่นอุทธรณ์ ขอลดค่าปรับตามสัญญาประกันตัวจำเลยในคดีอาญาจะต้องเสียค่าขึ้นศาลร้อยละ 2.5 และผู้ถูกกล่าวหาหลงเชื่อมอบเงินจำนวน 10,000 บาทให้ผู้ถูกกล่าวหาไปเป็นการประกอบอาชีพทนายความที่เสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 2/2535 ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 รับเช็คมาจากผู้ถูกกล่าวหาแล้วไม่ตรวจสอบตราประทับลงวันที่ของธนาคารและไม่ไปสอบถามธนาคารถึงวันที่ปฏิเสธการจ่ายเงิน เสียแต่เนิ่นๆ ทำให้คดีขาดอายุความ เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ ข้อ 12 (2) ผู้ถูกกล่าวหาที่ 2 ลงชื่อเรียงฟ้องและใบแต่งตั้งนาย ตลอดจนนำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลโดยไม่ตรวจสอบเรื่องอายุความเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง ผู้ถูกกล่าวหาที่ 2 ประพฤติผิดมรรยาททนายความ ข้อ 18

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 10/2535 ผู้กล่าวหาเรียกผู้ถูกกล่าวหา มาตรวจร่างสัญญากู้ยืม ในฐานะคนรู้จักและเคยกู้เงินผู้กู้ชำระหนี้ด้วยเช็คผู้กล่าวหาจึงมอบเช็คให้ผู้ถูกกล่าวหานำไปเบิกเงิน ผู้ถูกกล่าวหาเบิกเงินได้ไม่นำมามอบให้ผู้กล่าวหา เมื่อผู้กล่าวหาทวงก็มอบเพียงบางส่วน ที่เหลือนำเช็คของลูกความอื่นมามอบให้ซึ่งต่อมาธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ภายหลังผู้กล่าวหา กับผู้ถูกกล่าวหาทะเลาะกัน ผู้ถูกกล่าวหาใช้ชวคโฆคาตีตีระฆังผู้กล่าวหา ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกกล่าวหาช่วยผู้กล่าวหาตรวจร่างสัญญาในฐานะเป็นทนายความของผู้กล่าวหา การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความต่อตัวความ แต่เป็นการประพฤติตนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดีหรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 7/2536 ผู้กล่าวหาเป็นเพื่อนกับผู้ถูกกล่าวหาและเป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของนาง ว. มีบุตรด้วยกัน 1 คน ผู้ถูกกล่าวหามีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับนาง ว. ผู้กล่าวหาได้ฟ้องหย่านาง ว. และเรียกค่าเสียหายจากนาง ว. และผู้ถูกกล่าวหาต่อศาล การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการประพฤตินอนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี และเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 8/2536 ผู้ถูกกล่าวหาเป็นบริวารของผู้เช่า ซึ่งได้เช่าบ้านของภรรยาผู้กล่าวหาอยู่อาศัย เมื่อครบกำหนดเวลาตามสัญญาเช่า ผู้เช่าไม่ยอมย้ายออก ผู้ให้เช่าจึงมอบหมายให้ทนายความมีหนังสือบอกกล่าวแจ้งให้ผู้เช่าและบริวารขนย้ายทรัพย์สินออกไป ผู้ถูกกล่าวหาได้จัดทำป้ายชื่อของตัวเองว่าเป็นทนายความชั้นหนึ่งมาติดฝาบ้านทันที เมื่อภรรยาผู้กล่าวหาฟ้องผู้เช่าต่อศาล ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเป็นทนายความให้แก่ผู้เช่า และฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหายจากผู้เช่าระหว่างคดีก็หาเหตุเลื่อนคดีหลายครั้งติดกัน ระหว่างนั้นภรรยาของผู้กล่าวหา ก็ถึงแก่กรรมลง เพราะเส้นเลือดในสมองแตก เนื่องจากได้รับการรบกวนจากคำพูดของผู้ถูกกล่าวหาอยู่ทุกวัน ผู้กล่าวหายื่นคำร้องเข้ารับมรดกความของภรรยา ผู้ถูกกล่าวหาคัดค้าน ศาลมีคำสั่งให้ผู้กล่าวหาเข้ารับมรดกความและยกคำคัดค้านของผู้ถูกกล่าวหา ผู้เช่าได้ย้ายออกไปจากบ้านเช่าแล้ว แต่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมย้ายออกไป

การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการประพฤตินอนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี หรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 10/2536 ผู้กล่าวหาได้กู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นจำนวน 15,000 บาท โดยทำสัญญากู้ยืมเงินให้ไว้ 60,000 บาท และได้ออกเช็คให้ไว้ 3 ฉบับ ฉบับแรกจำนวน 60,000 บาท เป็นประกันเงินกู้ ผู้ถูกกล่าวหาได้อ้างว่าเป็นผู้เสียหายตามเช็คฉบับดังกล่าวซึ่งไม่สมบูรณ์ แล้วแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจให้ดำเนินคดีกับผู้กล่าวหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากใช้เช็ค ทำให้ผู้กล่าวหาถูกจับกุม การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการประกอบอาชีพ ดำเนินธุรกิจหรือประพฤตินอนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี หรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 12/2539 ผู้กล่าวหาทั้งสองเป็นญาติผู้คัดค้านในคดีร้องขอจัดการมรดก ในระหว่างพิจารณาคดี ผู้กล่าวหาทั้งสองได้แถลงคัดค้านการขอเลื่อนคดีของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นทนายความของผู้ร้อง และขอลูเอกสารในคดีจนทำให้เกิดมีปากเสียงกันขึ้น ผู้ถูกกล่าวหาทำ ผู้กล่าวหาทั้งสองว่า 'ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์' เห็นว่าคำคำดังกล่าวเป็นคำหยาบคาย จะเป็น

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาข้อหาดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือไม่ก็ตาม แต่เป็นถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม ที่สุภาพชนผู้มีการศึกษาโดยเฉพาะผู้มีวิชาชีพทนายความจะกระทำ และมีวิธีการอื่น เช่นที่ ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องต่อศาลแจ้งความประพฤติของผู้กล่าวหาแล้ว ไม่จำเป็นต้องตอบโต้ด้วย คำหุรสาทการกล่าวคำเช่นนั้นในศาลอันเป็นสถานที่อันทรงเกียรติแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวในระหว่างการพิจารณาคดีก็ตาม แต่ก็ยอมแสดงให้เห็นถึงความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2540 ผู้ถูกกล่าวหาที่ 2 เป็นทนายความ และเป็นกรรมการผู้จัดการของบริษัทฯ ซึ่งประกอบกิจการทางด้านกฎหมาย ใช้วิธีการทางธุรกิจบริหารงานทางวิชาชีพทนายความด้วยการจัดให้มีระบบสมาชิก จัดให้มีฝ่ายการตลาดจัดหาสมาชิกรายปีและตลอดชีพ โดยแผนพับมีพระบรมฉายาลักษณ์ของเสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดากฎหมายไทยอยู่ภายใต้ชื่อของบริษัทฯ และสำนักงาน เป็นการโฆษณาเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจการค้ามากกว่า มุ่งบริการรับใช้ประชาชน อันเป็นการผิดหลักการที่ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายพึงต้องทำด้วยเจตนารมณ์รับใช้ประชาชน มิใช่คำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน จึงเป็นการประกอบอาชีพอันเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 7/2540 ผู้ถูกกล่าวหาเรียกค่าทนายความสูงถึง 50,000 บาท สำหรับการดำเนินการในชั้นบังคับคดีเพียงอย่างเดียว ทั้ง ๆ ที่จำนวนหนี้ตามคำพิพากษาและค่าฤชาธรรมเนียมที่ลูกหนี้ต้องชำระมีเพียง 110,235 บาท จึงเป็นการประกอบอาชีพที่มุ่งเอาอริตเอาเปรียบประชาชนมากกว่าการให้ความช่วยเหลือรับใช้ประชาชน ไม่ผดุงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการประพฤติตนอันเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2541 การที่ผู้ถูกกล่าวหาไปแอบคุนินติดหญิง ทำธุระส่วนตัวในห้องน้ำหญิงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี เป็นการละเมิดต่อกฎหมาย ทำให้เสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2543 ผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่ปรึกษากฎหมายของบริษัท ผู้กล่าวหา ย่อมเป็นที่ไว้วางใจจากผู้กล่าวหาว่าจะได้รับคำแนะนำทางกฎหมายที่ถูกต้องและไม่เสียเปรียบผู้ใดและต้องใช้ความรู้ความสามารถปกป้องผลประโยชน์ของผู้กล่าวหาซึ่งเป็นลูกค้าความของตน แต่ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ชักชวนให้ผู้กล่าวหาเข้าซื้อสิทธิการเช่าซื้อบ้านจาก ป.

โดยที่ ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นทนายความให้บริษัท ส. เจ้าของหมู่บ้าน ส. ย่อมทราบดีอยู่แล้วว่า บ้านและที่ดินของหมู่บ้าน ส. รวมทั้งบ้านของ ป. ได้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่อาจโอนให้แก่ผู้อื่นได้ นอกจากนี้การชักชวนให้ผู้กล่าวหาซื้อสิทธิบ้านดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหายังได้รับค่านายหน้าจาก ป. อีกด้วย การที่ผู้ถูกกล่าวหาอาศัยความไว้วางใจของผู้กล่าวหาเพียง เพื่อจะหาประโยชน์ใส่ตนจากค่านายหน้าที่จะได้รับจาก ป. และปิดบังไม่บอกกล่าวข้อได้เปรียบเสียเปรียบเกี่ยวกับสัญญาดังกล่าวให้ชัดเจนแก่ผู้กล่าวหา อีกทั้ง ประโยชน์ที่ได้รับจาก ป. ยังขัดกับประโยชน์ของผู้กล่าวหา จึงเป็นการประกอบอาชีพ ดำเนินธุรกิจ หรือประพฤติตนอันเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 30/2543 ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาว่าเป็นทนายความแตกต่างให้กับจำเลย แต่ประพฤติตนไม่เรียบร้อยในศาล โดยจะเรียกรับเงินจากตัวความเพื่อแบ่งให้ผู้พิพากษาและศาลใต้ไต่สวนแล้ว ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาให้การรับสารภาพ ศาลได้มีคำพิพากษาว่าการกระทำของผู้ถูกแจ้งกล่าวหาเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 (1) ให้จำคุกมีกำหนด 3 เดือน ปรับ 500 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี โดยให้รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ 3 เดือนต่อครั้งในกำหนด 1 ปี พฤติการณ์ของผู้ถูกแจ้งกล่าวหาที่ไปพบผู้พิพากษาที่ห้องพักเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2541 เพื่อสอบถามถึงผลของคดี ซึ่งจะมีคำพิพากษาในวันที่ 23 กรกฎาคม 2541 ว่าผลการตัดสินเป็นอย่างไร และกล่าวหาว่าหากยกฟ้องขอให้บอกด้วยเนื่องจากจำเลยฐานะดี หากยกฟ้องจะเรียกเมื่อด้วย จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกแจ้งกล่าวหากระทำการเพื่อทราบ คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลที่ยังไม่เปิดเผย สัญญาจะให้สินบนแก่เจ้าพนักงานและประพฤติตนอันเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ กรณีเป็นการประพฤติผิดตามข้อบังคับสภานายกความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 18

4.2 อวดอ้างตน ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความข้อ 10 ใช้อุบายอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ เพื่อจูงใจให้ผู้ใดมอบคดีให้ว่าต่างหรือแก่ต่าง

- (1) หลอกลวงให้เขาหลงว่าคดีนั้นจะชนะ เมื่อตนรู้แน่ใจว่าจะแพ้
- (2) อวดอ้างว่าตนเองมีความรู้ยิ่งกว่าทนายความคนอื่น
- (3) อวดอ้างว่าเกี่ยวเป็นสมัครพรรคพวกรู้จักคุ้นเคยกับผู้ใดอันกระทำให้เขาหลงว่าตนสามารถจะทำให้เขาได้รับผลเป็นพิเศษนอกจากทางว่าความ หรือหลอกลวงว่าจะชักนำจูงใจให้ผู้นั้นช่วยเหลือคดีในทางใด ๆ ได้ หรือแอบอ้างชู้ว่าถ้าไม่ให้ตนว่าคดีนั้นแล้วจะหาหนทางให้ผู้นั้นกระทำให้คดีของเขาเป็นแพ้ เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ

ข้อความตามอนุมาตราหนึ่งเกี่ยวข้องกับมรรยาทต่อตัวความต้องการเป็นกรณีมีเจตนา หลอกลวงทั้งที่รู้ว่าจะแพคดี มิใช่เป็นเพียงการแนะนำโดยไม่มีความรู้กฎหมาย

สำหรับอนุมาตราสองการอวดอ้างว่าตนเองมีความรู้ยิ่งกว่าทนายความคนอื่นนั้น ต้องห้ามเพราะอาจเป็นการยกตนข่มท่านจะทำให้ความบาดหมางกันในหมู่วิชาชีพ ทำให้เกิดความแตกความสามัคคี ทนายความแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ไม่สมควรคุยโอ้อวดว่าตนเองเก่งกว่าคนอื่นเพื่อให้ลูกความว่าจ้างตน ส่วนอนุมาตราสามการอวดอ้างว่าตนเองสามารถ รังคตี เช่น สามารถทำให้เขาได้รับความช่วยเหลือพิเศษ สามารถทำให้ชนะคดีได้ แพคดีได้ โดยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่วิธีการตามกฎหมายถือว่าเป็นทนายความที่ทรยศต่อวิชาชีพ ไม่รักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ไม่ศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 31/2534 ผู้ถูกกล่าวหาเรียกร้องเงินจากผู้กล่าวหาเพื่อไปวิ่งเต้นคดีที่ผู้กล่าวหาจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นทนายความแก้ต่างให้สามผู้กล่าวหา เป็นการประพฤติ มรรยาททนายความ ข้อ 10, 15 และ 18

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 18/2542 ผู้กล่าวหาว่าจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นทนายความแก้ต่างในคดีอาญาเกี่ยวกับเฮโรอีนที่มีของกลางจำนวน 258 ก้อน ปริมาณสายบริสุทธิ์หนัก 347 กรัม สืบพยานโจทก์เสร็จ ขณะจะเริ่มสืบพยานจำเลย ผู้ถูกกล่าวหาถอนตัวจากการเป็นทนายความ ของผู้กล่าวหา โดยผู้กล่าวหาไม่คัดค้าน และผู้ถูกกล่าวหาได้รับเงินค่าทนายความไปแล้วจำนวน 6,400 ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาตั้งแต่วันที่รับเป็นทนายความว่าผู้กล่าวหาไร้สารภาพ ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน การต่อสู้คดีดังกล่าวไม่ใช่คดีที่จะชนะคดีแน่นอนได้และมีแนวโน้ม จะแพคดีสูงมาก การที่ผู้ถูกกล่าวหาไปรับรองผลคดีว่า ผู้กล่าวหาจะชนะคดี จึงเป็นการใช้อุบาย หลอกลวงให้เขาหลงว่าคดีนี้จะชนะ เมื่อคนรู้สึกแน่ใจว่าจะแพค เพื่อจูงใจให้ผู้กล่าวหามอบคดีให้แก้ต่าง และหลอกลวงลูกความซึ่งเป็นการประพฤติดนอันเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติคุณ

4.3 มีนายหน้าหาคดี ข้อบังคับฯ มรรยาททนายความข้อ 19 "ยินยอมตกลงให้คำมั่น สัญญาว่าจะให้คำนายหน้าหรือป่าหนิงรางวัลใด ๆ ด้วยทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด ๆ แก่ผู้ที่หาคดี ความหรือนาคคีความมาให้หรือมีคนประจำสำนักงานดำเนินการจัดหาคคีความมาให้ว่า โดยทนาย ความผู้นั้นคิดค่าส่วนลดของค่าจ้างให้ หรือให้เงินเดือน หรือเงินจำนวนหนึ่งจำนวนใดหรือทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างใด ๆ แก่ผู้ที่หาคคีความมาให้มัน แม้บุคคลผู้หาคคีความมาให้โดยลักษณะดังกล่าว จะเป็นเสมียน หรือลูกจ้างประจำสำนักงานของทนายความของผู้นั้นก็ตาม" ปกติทนายความจะมี สำนักงานและอยู่ประจำที่สำนักงานของตนเพื่อมารับลูกความที่จะมาปรึกษาคดี เมื่อมาศาลก็มา เฉพาะกรณีปฏิบัติหน้าที่ในศาล แต่ทนายความบางคนเห็นว่าการนั่งรอคดีในสำนักงานนั้นไม่ค่อย มีลูกความจึงให้ลูกน้องซึ่งอาจจะเป็นเสมียนทนายความหรือคนอื่นมาประจำอยู่ที่ศาลนั่งอยู่ตาม

ระเบียบศาลบ้าง พอมีลูกความเข้ามาติดต่อศาล คนพวกนี้จะเข้าไปคุยด้วย ตามปัญหาและให้คำแนะนำแก่ลูกความบางครั้งว่างคำฟ้องคำแถลงให้ดู ถ้าถึงขนาดจะต้องฟ้องคดีก็จะแนะนำความหมายของสำนักงานที่ตนเองสังกัด ดังนั้นจึงต้องมีข้อห้ามบุคคลเหล่านี้ เพราะ 1) ไม่มีความรู้กฎหมายที่แท้จริง คำแนะนำดังกล่าวอาจทำให้ลูกความต้องเสียหายได้ 2) การมีนายหน้าจัดหาคดี อาจเข้าข่ายการแย่งความจากนายความคนอื่น เพราะคอยดักกรอเอาคดี ทำให้เกิดข้อพิพาทในหมู่ทนายความ ทำให้ขาดความสามัคคี 3) การให้คำปรึกษาคดีกับลูกความ เป็นการแย่งอาชีพทนายความอย่างหนึ่ง นอกจากนี้บุคคลพวกนี้ไม่มีองค์การควบคุมวิชาชีพอาจทำการเอารัดเอาเปรียบลูกความได้

4.4 แย่งหรือประทุษร้าย ข้อ 16 "แย่ง หรือทำการใดในลักษณะประทุษร้ายที่มีนายความอื่นว่าต่างอยู่แล้วมาว่า หรือรับ หรือสัญญาว่าจะรับว่าต่างแก่ต่างในคดีที่รู้ว่า มีนายความอื่นมาอยู่แล้ว เว้นแต่

(1) ได้รับความยินยอมจากนายความที่ว่าความอยู่ในเรื่องนั้นแล้ว

(2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าตัวความได้ถอนนายความคนก่อนจากการเป็นนายความของเขาแล้ว หรือ

(3) นายความผู้ว่าความในเรื่องนั้นปฏิเสธ หรือแสดงความไม่สมัครใจที่จะว่าความในคดีนั้นต่อไปแล้ว" เป็นการประทุษร้ายผิดมรรยาทนายความ

เหตุที่จะต้องห้ามไม่ให้ทนายความแย่งคดีหรือประทุษร้ายกัน คือ การแย่งคดีหรือการประทุษร้ายเอามาทำจะต้องมีการโต้แย้งและตัดราคาค่าจ้างว่าความ ซึ่งจะทำให้เสียความสามัคคีและเสียมาตรฐานราคาของค่าจ้างว่าความ อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้น คือ 1) นายความคนเดิมยินยอมให้เราเข้าเป็นทนายความเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งเพื่อที่จะช่วยกันทำคดี 2) ได้มีการถอนทนายความไปแล้ว ลูกความไม่มีทนายความอยู่ จำเป็นต้องหาทนายความคนใหม่เข้าไปช่วย หรือ 3) นายความคนก่อนไม่ยอมทำงานแต่ยังไม่ถอนตัวออกจากคดี ต้องหาทนายความใหม่ในข้อเท็จจริงมีทนายความถูกกล่าวหาว่าประทุษร้ายผิดมรรยาทนายความอยู่เหมือนกัน เพราะถูกทนายความด้วยกันกล่าวหาว่าแย่งคดีอยู่เสมอ

4.5 ไม่โฆษณา ข้อบังคับฯ มรรยาทนายความข้อ 17 "ประกาศโฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณาใด ๆ ดังต่อไปนี้

(1) อัตราค่าจ้างว่าความ หรือแจ้งว่าไม่เรียกร้อยค่าจ้างว่าความ เว้นแต่การประกาศโฆษณาของนายความที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนตามกฎหมาย ซึ่งดำเนินการโดยสภาพนายความเอง หรือโดยสถาบันสมาคมองค์การหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือ

(2) ชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง ที่ตั้งอยู่ หรือสำนักงานอันเป็นในทางไอ้อวดเป็นเชิงชักชวนให้ผู้มีบรรดคติมาหาเพื่อให้เป็นทนายความว่าต่าง หรือแก้ต่างให้ เว้นแต่การแสดงชื่อคุณวุฒิ หรืออื่น ๆ ดังกล่าวตามสมควรโดยสุภาพ” เป็นการประพฤตินิยมรยาททนายความ

การโฆษณา ได้แก่ การทำให้ข้อความปรากฏแก่สาธารณชนด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าทางหนังสือพิมพ์ทางโทรทัศน์วิทยุ บ้ายประกาศ โบปติวหรือการพูด ข้อห้ามไม่ให้มีข้อความดังนี้

1. อัตราค่าจ้างว่าความหรือแจ้งว่าจะไม่เรียกร้อยค่าจ้างว่าความ เพราะการโฆษณาค่าจ้างว่าความมีผลเสียคืออาจจะมีการโฆษณาคุณภาพและตัดราคาากัน ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของวิชาชีพ และทำให้ทนายความได้รับค่าตอบแทนไม่คุ้มกับผลงานของตนเอง คติประเภทเดียวกันแรงงาน สติปัญญาที่ทนายความใช้นั้นไม่เหมือนกัน เพราะข้อเท็จจริงในแต่ละคดีย่อมต่างกัน ความยุ่งยากในแต่ละคดีก็แตกต่างกันไป การกำหนดอัตราค่าจ้างว่าความในชั้นจนมีผลเสียต่อกับทนายความ แต่มีข้อยกเว้นคือการโฆษณาการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย เพราะเป็นการช่วยเหลือคนยากจนด้านคติความ ซึ่งอย่างไรเขาไม่มีความสามารถชำระค่าทนายความ จึงไม่ถือว่าเป็นการตัดราคาากัน นอกจากนั้นยังช่วยส่งเสริมเกียรติคุณของวิชาชีพทนายความด้วย

2. โฆษณา ชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง ที่ตั้งอยู่ หรือสำนักงาน ในลักษณะไอ้อวดชักชวนให้ถูกความมาจ้างตน คำว่า “ไอ้อวด” หมายความว่า แสดงอวดอ้างว่าคนนี้เก่งกว่าคนอื่น มีความสามารถมากกว่าคนอื่น และคำว่า “ชักชวน” หมายความว่า การทำให้ประชาชนเชื่อในความสามารถเพื่อว่าจ้างตนเอง ปัญหาคือว่า ในขณะนี้มีความจำเป็นให้ทนายความเริ่มต้องมีความสามารถทางกฎหมายเฉพาะด้าน ธุรกิจและเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า สังคมต้องการผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญกฎหมายเฉพาะด้านทนายความจะประกาศโฆษณาได้หรือไม่ว่าคนเป็นผู้เชี่ยวชาญกฎหมายสาขาใดสาขาหนึ่ง การประกาศอย่างนี้ถือว่าเป็นเชิงไอ้อวดชักชวนหรือไม่ การประกาศว่าคนเชี่ยวชาญย่อมแสดงในตัวว่ายังมีคนอื่นที่ไม่เชี่ยวชาญ ดังนั้นจึงเห็นว่า การโฆษณาอย่างนี้เข้าข่ายต้องห้ามตามข้อ 17

ข้อยกเว้นให้โฆษณาได้ คือการโฆษณาชื่อ คุณวุฒิ หรืออื่น ๆ ตามสมควรโดยสุภาพ เช่น การติดป้ายโฆษณาหน้าสำนักงานว่าเป็นทนายความ รวมทั้งรับว่าคดีประเภทใด การแจกนามบัตรแสดงว่าคนเป็นทนายความ รับว่าคดีประเภทใด และมอบให้กันตามสมควร เป็นต้น

สำหรับชื่อสำนักงานไม่ควรที่ตั้งชื่อที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพของทนายความ เช่น ตั้งชื่อสำนักงานว่า เหน็ดจรรยา ชนะคดี เป็นต้น โดยปกติสำนักงานทนายความจะใช้ชื่อของทนายความเป็นชื่อสำนักงาน หากมีทนายความหลายคนร่วมกันทำงาน อาจจะบุชื่อคน หรือใช้

ชื่อคนเดียว และมีคำว่า "กับเพื่อน" ต่อท้าย

4.6 การปฏิบัติในระหว่างคดี ในกรณีที่นายความเข้าปฏิบัติหน้าที่ในศาลต้องว่าต่างคดีต่อสู้กับนายความฝ่ายตรงข้ามควรที่จะให้เกิดเกียรติซึ่งกันและกัน และมีความซื่อสัตย์ต่อกันและกัน ไม่แสดงการดูถูกเหยียดหยามนายความฝ่ายตรงข้าม และรักษาคำพูดที่กล่าวต่อกันในคดี

5. หน้าที่ต่อเพื่อนร่วมงาน

นายความจะต้องมีความซื่อตรงต่อกันและกัน ต้องมีสัมมาคารวะผู้ที่อาวุโสกว่า และเอื้อเฟื้อผู้เยาว์กว่า จึงจะทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันราบรื่น

นายความควรแนะนำเพื่อนร่วมงานให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม และไม่ร่วมมือด้วยหากเพื่อนร่วมงานประพฤติมิชอบ ตัวอย่างเช่น นายความสำนักงานเดียวกัน รับเป็นนายใจทักคนหนึ่ง เป็นนายจำเลยคนหนึ่ง แล้วพากันไปทำขอมความต่อศาลทำให้คู่ความเสียเปรียบ นับเป็นความเสื่อมเสียร้ายแรง

6. หน้าที่ของนายความต่อประชาชน

งานของนายความจะต้องบริการประชาชนและเป็นผู้รักษามติมหาชน

6.1 ส่งเสริมความยุติธรรมตามวิถีทางของกฎหมาย พยายามดูแลให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่แนะนำให้ประชาชนประพฤติผิดกฎหมายหรือพยายามหาช่องว่างในกฎหมายให้เขาหลีกเลี่ยงและในขณะเดียวกันก็ต้องดูแลปกป้องประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายด้วย

6.2 รักษาความบริสุทธิ์สะอาดของสถาบันกฎหมายและความยุติธรรม นายความควรจะต้องให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติตนถูกต้องบริสุทธิ์ยุติธรรม ถ้าผู้พิพากษาหรืออัยการหรือตำรวจคดีโกง นายความมีหน้าที่ตรวจสอบและร้องเรียนไปตามวิถีทางของกฎหมาย ไม่ควรใช้วิธีนอกกฎหมาย

6.3 ปกป้องวิชาชีพไม่ให้ผู้อื่นเข้ามาแย่งทำ

ส่วนที่ 2 หลักธรรมของอัยการ

อัยการเป็นหนายความของรัฐ รับเป็นโจทก์ในคดีอาญาและรับเป็นหนายความแทนรัฐในคดีแพ่ง คำพิพากษาฎีกาที่ 1681/2531 ตาม พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 11 (2) พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีแพ่งแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง กรณีเช่นนี้พนักงานอัยการจึงมีฐานะอย่างเดียวกับหนายความตาม พ.ร.บ. หนายความ พ.ศ. 2528 ที่มีอำนาจดำเนินคดีในศาลให้แก่ผู้อื่น จึงชอบที่ศาลจะมีคำสั่งในคำพิพากษาให้โจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีชดใช้ค่าทนายความแทนจำเลยตามที่เห็นสมควรดังที่ ป.วิ.พ. มาตรา 161 บัญญัติไว้ได้

หน้าที่หลักคือเป็นโจทก์ในคดีอาญา ซึ่งแต่ละประเทศมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญาแตกต่างกันไป ประเทศอังกฤษถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะฟ้องคดีอาญาไม่ว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่ อัยการเข้ามามีบทบาทฟ้องคดีอาญาส่วนหนึ่งเท่านั้น ประชาชนก็มีบทบาทฟ้องคดีอาญาได้ด้วย ประเทศไทยอัยการเป็นโจทก์หรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ก็ได้ แต่ประชาชนอื่นที่ไม่ใช่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ไม่ได้ อีกหลายประเทศ เช่น ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น จะต้องเป็นอัยการเท่านั้นฟ้องคดีอาญาได้ประชาชนฟ้องคดีอาญาไม่ได้

คำว่า "อัยการ" ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 มาตรา 5 (1) "ข้าราชการอัยการ คือ ข้าราชการผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีตามกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ" ส่วนคำว่า "พนักงานอัยการ" ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น แต่ในกฎหมายลักษณะรับฟ้อง ผู้ที่ทำหน้าที่อัยการในต่างจังหวัดเรียกว่า ยกกระบัตร ขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่กฎหมายของเจ้าเมือง ให้คำปรึกษากฎหมายแก่เจ้าเมือง แต่ผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยและปรับบทกฎหมายคือเจ้าเมืองเอง กฎหมายเดิมบ่งบอกตำแหน่งและสถานภาพของอัยการในประวัติศาสตร์แล้วถือเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ อัยการเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถือว่าทำแทนรัฐทีเดียว สำหรับคดีแพ่งนั้นอัยการก็รับเป็นทนายให้แผ่นดิน รัฐอาจเป็นโจทก์หรือจำเลย อัยการก็จะเข้ามาเป็นทนายความให้ นอกจากนั้นอัยการสามารถดำเนินคดีแพ่งได้บางลักษณะซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นหน้าที่ของอัยการโดยเฉพาะ เช่น การร้องขอให้บุคคลเป็นผู้ไร้ความสามารถ การเข้ามาเป็นโจทก์แทนบุตรฟ้องคดีบุพการี หรือการยื่นคำร้องแทนผู้เยาว์ เป็นต้น เป็นหน้าที่ของอัยการโดยตรง

เดิมองค์กรของพนักงานอัยการมีสถานะเป็นกรมในกระทรวงมหาดไทย แต่หลังจากการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 49 เรื่องการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 แยกองค์กรของพนักงานอัยการออกมาจากกระทรวงมหาดไทย ตั้งเป็น "สำนักงานอัยการสูงสุด (Office of the Attorney General) ไม่ขึ้นอยู่กับกระทรวงหรือทบวงใดๆ มีนายกรัฐมนตรีกำกับดูแลเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาหรือสั่งราชการ แยกต่างจากโครงสร้างของ Office of the Attorney General ในต่างประเทศซึ่งจะต้องมีฝ่ายบริหารมาว่าราชการบังคับบัญชา อาจจะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง หรือรัฐมนตรีว่าการทบวง เพราะในโครงสร้างระบบการปกครองพนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานในฝ่ายบริหาร

ฐานะของอัยการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมและระบบบริหารราชการในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ อัยการอยู่ในระบบการบังคับบัญชาฝ่ายบริหารซึ่งมีหน้าที่ดูแลใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ดังนั้นในแง่ฝ่ายบริหารอัยการเป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่จะต้องฟังคำสั่งจากผู้บริหาร อัยการจึงเป็นจุดเชื่อมโยงทำให้ฝ่ายบริหารสามารถใช้หลักรัฐศาสตร์และนโยบายทางบริหารเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม ผ่อนคลายความแข็งกระด้างตรงไปตรงมาของหลักนิติศาสตร์ลง ความยืดหยุ่นนี้มีประโยชน์ในการบริหารบ้านเมืองและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนด้วย เช่น มีผู้นำประเทศหนึ่งในอเมริกาถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติดระดับโลกมีหมายจับของมลรัฐไมอามีสหรัฐอเมริกา แต่ในเชิงทางเมืองระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาไม่อนุญาตให้เข้าประเทศนั้น ในการเจรจาประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาจึงเสนอว่าขอให้มอบอำนาจการปกครองคืนแก่ประธานาธิบดีคนเดิมแล้วจะถอนหมายจับให้แสดงว่า ประธานาธิบดีซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายบริหารสามารถสั่งให้พนักงานอัยการถอนหมายจับไม่ดำเนินคดีก็ได้ ในประเทศไทย มีการฟ้องคดีกบฏต่อมาฝ่ายบริหารบอกให้พนักงานอัยการถอนฟ้อง ให้เหตุผลว่าจำเลยได้รับความยากลำบากมาพอสมควรแล้ว ซึ่งอาจจะมีเหตุผลทางการเมืองอย่างอื่นด้วย อัยการก็ถอนฟ้องให้ อันนี้เป็นบทบาททางรัฐศาสตร์ในขอบเขตนิติศาสตร์ เพราะอัยการเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของฝ่ายบริหาร แต่ถ้าพ้นจากอำนาจหน้าที่ของอัยการมาอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลแล้ว จะไม่กล่าวถึงหลักรัฐศาสตร์อีก จะกล่าวถึงแต่หลักนิติศาสตร์อย่างเดียว คือ ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นบทบาทจะส่งฟ้องหรือไม่ส่งฟ้องอัยการยังใช้หลักรัฐศาสตร์เข้ามาพิจารณาได้ แต่ถ้าถึงขั้นที่พนักงานอัยการเข้ามาว่าความในศาลแล้วพนักงานอัยการมีอิสระเต็มที่ในการดำเนินคดี ต้องเสนอพยานหลักฐานต่อศาลอย่างเต็มภาคภูมิ เพราะฉะนั้นฐานะของพนักงานอัยการจึงสามารถรักษาคุณภาพของรัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์ได้ในระดับหนึ่ง

1. หน้าที่ของพนักงานอัยการทางด้านคดี

พนักงานอัยการมีหน้าที่หลักคือช่วยศาลแสวงหาความจริงในคดีไม่ใช่ผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงเสียเอง เพียงช่วยนำพยานหลักฐานทั้งหลายมาเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยเท่านั้น เพราะฉะนั้น การปฏิบัติหน้าที่นี้ พนักงานอัยการต้องมีคุณธรรม คือ

1) ความซื่อสัตย์สุจริต แสดงพยานหลักฐานทุกอย่างต่อศาลโดยไม่ปิดบังหรือซ่อนเร้นและต้องแสดงอย่างตรงไปตรงมา ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไรก็ให้พยานเบิกความอย่างนั้น

2) ความเที่ยงธรรม คือ ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทั้งผู้เสียหายและจำเลยให้ดำเนินไปตามข้อเท็จจริง

3) มีสมรรถภาพทั้งในแง่ความรู้ความสามารถเชิงกฎหมายและเชิงคดี และทุ่มเทความรู้ความสามารถนั้นให้กับงาน

4) ไม่ลำเอียงด้วยอคติ 4 ซึ่งได้แก่ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ

อัยการไม่มีหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรมซึ่งเป็นหน้าที่ของตำรวจ ถ้าตำรวจจับผู้ต้องหา มาโดยไม่แน่ใจว่าเขากระทำความผิดหรือไม่ แต่มีประวัติไม่ดีสงสัยว่าอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนอัยการไม่มีหน้าที่ร่วมมือกับตำรวจทำเช่นนั้น ที่อัยการสามารถทำได้คือเมื่อฟ้องคดีแล้วเห็นว่า เป็นคดีสำคัญกระทบกระเทือนต่อสาธารณชนส่วนใหญ่ควรดูแลคดีนั้นเป็นพิเศษ

การปฏิบัติหน้าที่ของอัยการควรมีหลักธรรมประจำใจ คือ

1.1 การฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 และ 143 ให้อำนาจอิสระแก่อัยการอย่างกว้างขวางในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา การที่อัยการจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องนี้ต้องคำนึงถึงความยุติธรรมที่จะให้แก่ประชาชน มิใช่สั่งฟ้องเพราะเห็นว่า จะต้องร่วมมือปราบปรามอาชญากรรมหรือสั่งฟ้องเพราะตำรวจขอให้ฟ้อง การใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องอัยการพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ตำรวจทำสำนวนการสอบสวนและเสนอขึ้นมา อัยการไม่มีหน้าที่วินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร มาตรฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของอัยการไม่ต้องสูงเท่ากับศาล อัยการดูแลเพียงว่าพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสั่งฟ้องได้หรือไม่ คือมีพยานหลักฐานที่บ่งชี้ว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ถ้ามีพยานหลักฐานอย่างนั้นก็สั่งฟ้องไปไม่จำเป็นต้องพิสูจน์พยานหลักฐานจนถึงขั้นสงสัย

1.2 การยื่นอุทธรณ์ฎีกา กรณีที่ศาลยกฟ้อง หรือพิพากษาให้ไม่เต็มตามฟ้อง อัยการสามารถอุทธรณ์ได้ โดยคำนึงว่าเห็นด้วยกับเหตุผลในคำพิพากษาหรือไม่ ถ้าไม่เห็นด้วยหรือน้ำหนักของเหตุผลเบาเกินไปอัยการควรอุทธรณ์ฎีกาต่อไป แต่ถ้าศาลให้เหตุผลในคำพิพากษามาดีแล้วอัยการก็ไม่ควรจะอุทธรณ์ฎีกาต่อไป

๑.๓ การว่าความ แม้ว่าอัยการเป็นโจทก์ในคดีอาชญาแต่ต้องว่าความด้วยเป็นกลางและตรงไปตรงมา มิใช่มุ่งให้จำเลยถูกลงโทษเพียงประการเดียว ถ้าอัยการไต่สวนพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อจำเลย อัยการไม่มีหน้าที่ต้องสนอพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อจำเลย แต่อัยการควรจะแจ้งให้จำเลยหรือทนายจำเลยทราบว่ามีพยานหลักฐานเช่นนั้นอยู่ แล้วให้เขาพิจารณาเองว่าควรจะเสนอต่อศาลหรือไม่

อัยการต้องวางตัวเป็นกลางเพราะในการดำเนินคดีอาญามีบุคคลหลายฝ่ายในคดีคือมีจำเลยและผู้เสียหาย อัยการควรวางตัวเป็นกลางระหว่างจำเลยกับผู้เสียหาย การนำพยานเข้าสืบอัยการควรสอบถามพยานเสียก่อนว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นอย่างไร อัยการไม่ควรถามนำพยาน อัยการควรว่าความด้วยความสุภาพ อัยการไม่ควรชี้้นำในการใช้ดุลพินิจของศาลและไม่ควรชี้้นำว่าศาลควรจะฟังข้อเท็จจริงอย่างไร

๑.๔ การประกันตัว อัยการมีอำนาจปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน คือหลังจากพนักงานสอบสวนส่งสำนวนมาแล้วถ้ายังไม่ได้ฟ้อง อัยการมีอำนาจให้ประกันหรือไม่ให้ประกัน ซึ่งเป็นอำนาจอิสระของอัยการ การพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวควรคำนึงถึงความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ และพิจารณาหลักประกันอย่างเป็นธรรมและมีเหตุผล

๒. การปฏิบัติตนของพนักงานอัยการ พนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง อัยการจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน ดังนั้นการปฏิบัติตนของพนักงานอัยการจะต้องทำให้ปรากฏแก่สาธารณชนว่าตนมีความเที่ยงตรงเพื่อให้ประชาชนปราศจากข้อระแวงข้อสงสัย พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย จึงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อบุคคลหลายฝ่าย คือ

๒.๑ การปฏิบัติต่อประชาชน อัยการจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนที่เข้าติดต่ออย่างเสมอภาคทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติตามชั้นวรรณะ ตำแหน่งหน้าที่ หรือความร่ำรวย

๒.๒ การปฏิบัติต่อพยาน อัยการเป็นผู้นำพยานของรัฐเข้าเบิกความต่อศาล ก่อนการเบิกความอัยการควรสอบถามข้อเท็จจริงจากพยาน ในช่วงที่สอบถามพยานนี้เองอัยการก็จะทราบลักษณะในเชิงจิตวิทยาของพยานคนนั้นด้วยว่ามีระดับจิตและปัญญาอย่างไร มีค่านิยมในตนเองเป็นอย่างไร ซึ่งอัยการสามารถนำพยานเข้ามาเบิกความโดยตั้งคำถามและแสดงอากัปกริยาให้เหมาะสมกับระดับจิตและปัญญาของพยาน การพูดจาสุภาพอ่อนโยนจะช่วยเหลือพยานได้มาก ทำให้พยานไม่ตกใจ และมีสติจดจำเหตุการณ์ได้ดีขึ้น

๒.๓ การปฏิบัติต่อพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนสอบพยานเสร็จจะนำสำนวนพร้อมพยานหลักฐานส่งให้อัยการพิจารณา ถ้าอัยการต้องการพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็จะสั่งให้

พนักงานสอบสวนนำมาให้ ฉะนั้นทั้งสองฝ่ายจึงต้องมีความสัมพันธ์กัน แต่พนักงานอัยการต้องไม่ทำให้ความสนิทสนมจนไม่สามารถแยกหน้าที่ออกจากกันเพราะโดยหน้าที่แล้วต่างกัน พนักงานสอบสวนมีบทบาทใช้กฎหมายในเชิงปราบปรามอาชญากรรมได้ แต่พนักงานอัยการใช้กฎหมายในเชิงพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง ถ้าคุ้นเคยกันมากอัยการอาจหลงคิดว่ามีหน้าที่ช่วยเหลือตำรวจปราบปรามอาชญากรรมด้วย

2.4 การปฏิบัติต่อศาล ศาลมีสถานะเป็นศูนย์กลางในการพิจารณาอยู่ระหว่างคู่กรณีพิพาทได้เช่นกัน เพื่อให้การพิจารณาคดีระหว่างคนที่ทะเลาะได้แย้งกันสามารถดำเนินการไปอย่างเรียบร้อยให้ได้ผลดีนั้น ศาลจะต้องมีอำนาจในการควบคุมกระบวนการพิจารณา อัยการสามารถช่วยเหลือได้ด้วยการให้เกียรติศาล โดยทำให้เห็นว่าศาลมีอำนาจในการพิจารณาคดี ซึ่งบุคคลฝ่ายอื่นเห็นตัวอย่างแล้วจะปฏิบัติตาม

2.5 การปฏิบัติต่อพยานจำเลย-และตัวจำเลย อัยการควรให้เกียรติกับตัวจำเลยและพยานจำเลยโดยการตั้งคำถามโดยสุภาพ และไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม เพราะจะทำให้ภาพพจน์ของกระบวนการยุติธรรมไม่น่าดู ประชาชนขาดศรัทธา

ส่วนที่ 3 หลักการของผู้พิพากษา

ผู้พิพากษานอกจากจะต้องมีคุณธรรมหลักว่าด้วยความยุติธรรมและว่าด้วยความเป็นผู้นำ
มติมหาชนจะต้องมีคุณธรรมเฉพาะสำหรับสาขาวิชาชีพของผู้พิพากษาด้วย ในสหรัฐอเมริกา
มี Canons of Judicial Ethics ซึ่งแปลเป็นไทยว่า ประมวลจริยธรรมตุลาการ เนติบัณฑิตยสภาแห่ง
สหรัฐอเมริกาตราประมวลจริยธรรมของผู้พิพากษาขึ้น แต่ผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร
เนติบัณฑิตยสภากล่าวเพียงว่าประชาชนสหรัฐอเมริกาเห็นว่าผู้พิพากษาคควรปฏิบัติตนอย่างไร
ซึ่งเป็นที่ยอมรับปฏิบัติเรื่อยมา สำหรับประเทศไทยนั้น มีประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ
ซึ่งตราโดยคณะกรรมการตุลาการว่า ผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง

บรรพตตุลาการได้สั่งสอนอบรมสืบต่อกันมาว่า ผู้พิพากษาต้องปฏิบัติหน้าที่และ
ดำรงตนด้วย "ความเที่ยงตรง" คือ เที่ยงตรงทั้งข้อเท็จจริง เที่ยงตรงทั้งข้อกฎหมาย และ
เที่ยงตรงในความเป็นอยู่ แต่ปัญหามีอยู่ว่าอะไรคือความตรง วิชาระชาคนิตซึ่งเป็นวิชาทาง
วิทยาศาสตร์ยังสามารถอธิบายได้เพียงว่า เส้นตรงคือทางเดินของจุดที่ไม่เปลี่ยนทิศทาง
การอธิบายความตรงในทางจิตใจและพฤติกรรม ซึ่งเป็นเรื่องของมนุษย์ยิ่งยากขึ้น จึงเพียงอาศัย
วิธีการอธิบายแบบวิทยาศาสตร์มาช่วยว่า ความตรงคือความไม่เอียง หากไม่เอียงไปในทิศทางใด
ทิศทางหนึ่ง หมายความว่า 'ตรง'

ทางพุทธศาสนากล่าวถึงความเอียงว่า 'ความลำเอียง' มีภาษาบาลีว่า 'อคติ' ซึ่งลำเอียง
ไปได้ 4 ทิศทาง คือ ลำเอียงไปทางความรักความชอบ ลำเอียงไปทางความโกรธความชัง ลำเอียง
ไปทางความโง่ความไม่รู้ และลำเอียงไปทางความหวาดความกลัว หากไม่ลำเอียงไปใน 4 ทิศทาง
นี้แล้ว จิตใจก็จะตั้งตรงอยู่ได้ ทำให้พฤติกรรมถูกต้องเที่ยงตรงได้ทำนองเดียวกับเสาธงตั้งตรง
อยู่ได้เพราะมีเชือกดึงไว้ 4 ทิศ จิตตั้งตรงอยู่ได้ก็เพราะความไม่ลำเอียงไปใน 4 ทิศ เช่นกัน

ความลำเอียง 4 ประการ ได้แก่

1. **ฉันทาคติ** ความลำเอียงไปทางความรักความชอบ ซึ่งมีความหมายครอบคลุมกว้างไกล
ตั้งแต่ความรักตนเอง ความรักครอบครัว ความรักญาติสนิทมิตรสหาย ความรักสถาบัน ความรัก
องค์กร ความรักถิ่น เป็นต้น ผู้พิพากษาต้องไม่ดำเนินกระบวนพิจารณาหรือวินิจฉัยข้อเท็จจริง
และข้อกฎหมายโดยใช้ความรักความชอบ เช่น เชื่อว่าข้อเท็จจริงเกิดขึ้นอย่างนี้เพราะรักคนนี้
จึงเชื่อตามที่เขาพูด หรือวินิจฉัยข้อกฎหมายอย่างนี้ เพราะรักคนนี้ ต้องวินิจฉัยให้เขาได้ประโยชน์
2. **โทสาคติ** ความลำเอียงไปทางความโกรธความชัง ซึ่งหมายความว่ารวมทั้งมีสาเหตุ
โกรธเคืองกันโดยตรง และการโกรธเคืองกันเป็นกลุ่มเป็นสถาบัน เช่น คนนี้เคยรังแกลูกของเรา

จะต้องลงโทษให้หนักเข้าไว้ หรือบ้านของเราเคยถูกขโมยขึ้นมาลักทรัพย์ แต่ตำรวจจับตัวคนร้ายไม่ได้ ต่อมาก็คดีทำนองเดียวกันเกิดขึ้นอีก จึงเชื่อว่าน่าจะเป็นคนร้ายคนเดียวกันต้องลงโทษให้หนักเพื่อรวมเอาคดีที่เคยลักทรัพย์บ้านของเราไว้ด้วย

3. **โมหาคติ** ความลำเอียงไปทางความหลง ความไม่รู้ ซึ่งหมายความรวมทั้งการไม่รู้ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เช่น หลงว่าคนบ้านนอกต้องโง่ ไม่น่าจะจดจำเหตุการณ์ได้ หลงว่าคนโง่ไล่ทะเลต้องเอาเปรียบเพราะเค็มเหมือนน้ำทะเล แต่ต้องคำนึงเสมอว่า การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงนั้น ผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานในสำนวน เพราะกฎหมายได้กำหนดกระบวนการตรวจสอบพยานหลักฐาน เช่น การถามค้าน เป็นต้น พยานหลักฐานที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบแล้ว จึงรับฟังได้ เชื่อถือได้ ส่วนพยานหลักฐานนอกสำนวน ไม่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ จึงยังรับฟังไม่ได้ เชื่อถือไม่ได้ สำหรับการไม่รู้ข้อกฎหมาย เป็นเรื่องที่ไม่ได้ศึกษาตัวบทกฎหมายอย่างถ่องแท้ และไม่เข้าใจหลักแห่งความยุติธรรม ผู้พิพากษาจึงต้องหมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้ของตนอยู่เสมอ

4. **ภยาคติ** ความลำเอียงไปทางความกลัว ความกลัวมี 2 ระดับ ระดับแรกคือ ความกลัวแบบปฐมภูมิ ได้แก่ กลัวถูกทำร้าย กลัวการข่มขู่ กลัวอิทธิพล เป็นต้น ระบบกฎหมายทั่วโลกได้จัดโครงสร้างของศาลและผู้พิพากษาให้ปลอดภัยจากความกลัวประเภทนี้โดยสิ้นเชิง แต่ความกลัวระดับที่ 2 คือ ความกลัวแบบทุติยภูมิ ได้แก่ กลัวเขาหาว่ากลัว กลัวเขาหาว่าตัดสินคดีเพราะรักเพราะโกรธ เพราะหลง ซึ่งเกิดจากความไม่มั่นคงของจิตใจจนหวั่นไหวไปตามลมปากของคน เช่น กลัวเขาหาว่ารับสินบนจากจำเลย จึงลงโทษจำเลยหนัก ๆ เพื่อให้คนทั่วไปหายกลางแคลงใจ หากฝ่ายตรงข้ามทราบว่าผู้พิพากษามีจุดอ่อนตรงนี้ ย่อมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยสร้างกระแสข่าวลือให้ผู้พิพากษากลัว ในที่สุดก็จะตัดสินคดีสมตามที่เขาต้องการ ผู้พิพากษาจึงต้องฝึกฝนตนเองให้ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ไม่หวั่นไหวจากกระแสสังคมหรือกระแสข่าวลือต่าง ๆ

เมื่อผู้พิพากษาปราศจากอคติ 4 จึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง "เที่ยงตรง" อันเป็นธรรมะซึ่งผู้พิพากษาทุกคนต้องน้อมนำเข้าสู่จิตใจ ทำให้กลมกลืนอยู่กับจิตใจ หากทำได้ดังนี้ย่อมเกิด "ปัญญา" รู้แจ้งหน้าที่ของตน และปฏิบัติไม่ผิดพลาด

การทำให้ปราศจากอคติ 4 คือ จะต้องมึนอุเบกขา คือความวางเฉย แต่ไม่ใช่การอยู่เฉย วางเฉยจากอคติและความลำเอียง เวางเฉยจากความรัก ความโกรธ ความหลง และความกลัว ถ้าวางเฉยไปคล้อยตามอคติได้ก็จะไม่ลำเอียง

เครื่องประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ธรรมให้ดำรงอยู่คือ

1. ผู้พิพากษาจะต้องมีความอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ระบบกฎหมายและสังคม

จะต้องสร้างเกราะป้องกันไม่ให้อิทธิพลทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง หรือทางปกครองเข้าถึงตัวผู้พิพากษา บางประเทศฝ่ายบริหารมีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาโดยฝ่ายนิติบัญญัติเห็นชอบ เมื่อแต่งตั้งแล้วใครจะแตะต้องอีกไม่ได้ จะอยู่ในตำแหน่งได้เรื่อยไป จนกว่าจะเกษียณ มีการให้เงินเดือนผู้พิพากษาจำนวนแน่นอน ไม่มีการเลื่อนขึ้นเงินเดือน สำหรับประเทศไทยตั้งองค์กรคณะกรรมการตุลาการประกอบด้วยผู้พิพากษาขึ้นมาเพื่อปกครองผู้พิพากษาตนเอง

เงินเดือนของผู้พิพากษาเป็นหลักประกันความเป็นอิสระประการหนึ่ง จะเห็นว่าเงินเดือนของผู้พิพากษาสูงกว่าเงินเดือนข้าราชการทั่วไป และไม่ให้ผู้พิพากษามีความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจเพื่อป้องกันไม่ให้อิทธิพลทางเศรษฐกิจมาถึงตัวผู้พิพากษา เงินเดือนของผู้พิพากษาจึงเป็นหลักประกันความยุติธรรมของประชาชนด้วย

2. กระบวนการพิจารณาต้องสะดวกรวดเร็วและมีความเป็นธรรม รัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้ามาติดต่อหรือดำเนินการต่าง ๆ ทางศาลได้รับความสะดวกรวดเร็ว ทำให้เขารู้สึกว่าการมาศาลมิใช่ความยุ่งยาก ซึ่งถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ก็ไม่ยอมมา และรัฐต้องจัดให้คู่ความทั้งสองฝ่ายที่เข้ามาดำเนินคดีต่อสู้กันอย่างเป็นธรรม

3 กระบวนการพิจารณาต้องเปิดเผยต่อประชาชน ทำให้ประชาชนนี้เข้ามารับรู้ อาจจะเป็นผู้มีส่วนได้เสีย สื่อมวลชนหรือบุคคลทั่วไป การมีคนจำนวนมากมารับรู้ ทำให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการไม่กล้าทุจริต

4. คำสั่งหรือคำพิพากษาต้องแสดงเหตุผล เหตุผลที่แสดงออกมานั้นเป็นตัวกำกับดุลพินิจของผู้พิพากษา การวิเคราะห์ของผู้พิพากษาว่า ทำไมผู้พิพากษาจึงเขียนพยานหลักฐานที่นำมาเสนอ นั้น มีเหตุผลอย่างไรในการปรับตีบทกฎหมาย ตีความกฎหมาย เหตุผลจะช่วยชี้ว่าผู้พิพากษาไม่ได้ตัดสินใจตามอำเภอใจ

5. ความยุติธรรมต้องมีราคาถูก คือคนที่มาขอรับความยุติธรรมต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป ถ้าความยุติธรรมมีราคาแพง เช่น เสียธรรมเนียมศาลต่าง ๆ มากเกินไป จะทำให้คนยากจนไม่มีโอกาสได้รับความยุติธรรม

ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

หลักสากลของความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

ผู้พิพากษาจะต้องมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี มิฉะนั้นจะไม่สามารถพิจารณาพิพากษาคดีอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ละประเทศมีหลักการคุ้มครองความเป็นอิสระของผู้พิพากษาแตกต่างกัน บางประเทศให้ความคุ้มครองมาก บางประเทศให้ความคุ้มครองน้อย ทำให้ผู้พิพากษาของแต่ละประเทศมีอิสระในการพิจารณาพิพากษา

คดีมากบ้างน้อยบ้างไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ในการประชุมครั้งที่ 7 ของสมัชชาสหประชาชาติ เรื่องการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เมืองมิลาน ประเทศอิตาลี ระหว่างวันที่ 26 สิงหาคม ถึง 6 กันยายน 2528 จึงได้กำหนดมาตรฐานความเป็นอิสระของผู้พิพากษาขึ้น เพื่อให้ประเทศสมาชิกถือปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันทั่วโลก ดังนี้

ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

1. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจะต้องได้รับการประกันจากรัฐและได้รับการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายของรัฐนั้น ๆ และเป็นหน้าที่ของรัฐบาลของประเทศ และสถาบันอื่น ๆ ที่จะเคารพในความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

2. ผู้พิพากษาจะตัดสินคดีต่าง ๆ ด้วยความเที่ยงธรรม บนรากฐานของข้อเท็จจริงซึ่งสอดคล้องกับกฎหมาย โดยปราศจากข้อจำกัด และปราศจากการใช้อิทธิพลหรืออำนาจบังคับที่ไม่ถูกต้อง การชักจูง ความกดดันบีบบังคับ การข่มขู่ หรือการแทรกแซงต่าง ๆ โดยทางตรงหรือทางอ้อมจากสิ่งใด ๆ หรือด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม

3. ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาล และมีอำนาจแต่ผู้เดียวในการตัดสินว่าคดีใด ๆ ที่ขึ้นมาสู่ศาลอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้โดยกฎหมายหรือไม่

4. จะไม่มีการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมในทางที่ไม่เหมาะสมหรือปราศจากเหตุผล ซึ่งรวมทั้งการแก้ไขคำพิพากษาของศาล แต่หลักเกณฑ์นี้จะต้องไม่เสื่อมเสียต่อกระบวนการทบทวนของศาล หรือต่อหน้าที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะบรรเทาโทษหรือลดโทษตามที่ศาลกำหนด

5. ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยศาลธรรมดาหรือศาลพิเศษ ซึ่งก่อตั้งโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

6. หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาให้สิทธิ และกำหนดให้ศาลต้องให้หลักประกันว่ากระบวนการยุติธรรมทางศาลนั้นจะมีการดำเนินการอย่างยุติธรรมและสิทธิของคู่ความทุกฝ่ายจะต้องได้รับการเคารพ

7. เป็นหน้าที่ของแต่ละรัฐสมาชิกที่จะจัดให้มีวิธีการหรือกลไกอย่างเพียงพอที่จะทำให้ศาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการเข้าสมาคม

8. เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ผู้พิพากษามีสิทธิเช่นเดียวกับประชาชนพลเมืองอื่น ๆ ทุกคน ในการมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น ความเชื่อ เข้าสมาคม และเข้าร่วมชุมนุม อย่างไรก็ตาม ในการใช้สิทธิเช่นนี้ ผู้พิพากษาก็จะต้องวางตัวให้เหมาะสมเพื่อ

ข้าราชการซึ่งศักดิ์ศรีของสถาบันความยุติธรรม ตลอดจนความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

9. ผู้พิพากษามีอิสระที่จะจัดตั้งหรือเข้าร่วมสมาคมใด ๆ ที่จัดตั้งโดยคณะผู้พิพากษา รวมทั้งองค์กรอื่น ๆ เพื่อรักษาประโยชน์ของผู้พิพากษา เพื่อส่งเสริมการอบรมทางวิชาชีพ ตลอดจนเพื่อปกป้องความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

คุณสมบัติ การคัดเลือก และการฝึกอบรม

10. บุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สถาบันตุลาการจะต้องมีความซื่อสัตย์ มีความสามารถ และจะต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม หรือมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด

วิธีการใดก็ตามที่ใช้ในการคัดเลือกผู้พิพากษาจะต้องมีมาตรการป้องกันบุคคลซึ่งต้องการเข้าสู่สถาบันตุลาการด้วยความมุ่งหวังที่มีขอบ

ในการคัดเลือกผู้พิพากษาจะต้องไม่กีดกันต่อบุคคลใด ด้วยเหตุในเรื่อง เชื้อชาติ ผิว เพศ ศาสนา การเมือง หรือความคิดเห็นอื่น ๆ สัญชาติหรือสถานภาพทางสังคม เว้นแต่ข้อกำหนดที่ว่าผู้สมัครเป็นตุลาการจะต้องเป็นคนในสัญชาติของประเทศที่เกี่ยวข้อง ข้อกำหนดนี้ไม่ถือว่าเป็นการกีดกัน

เงื่อนไขของค่าตอบแทนและระยะเวลาดำรงตำแหน่ง

11. ในช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ความเป็นอิสระ ความปลอดภัยและการได้รับเงินเดือนอย่างเหมาะสม เงื่อนไขของการทำงาน บำนาญ ตลอดจนการกำหนดอายุเกษียณราชการของผู้พิพากษา จะต้องได้รับการรับรองอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย

12. ผู้พิพากษาไม่ว่าจะได้รับตำแหน่งโดยการเลือกตั้งหรือโดยการแต่งตั้งจะได้รับหลักประกันในการดำรงตำแหน่งจนกว่าจะครบเกษียณอายุหรือครบวาระของการดำรงตำแหน่ง

13. ระบบของการเลื่อนตำแหน่งผู้พิพากษาจะต้องอยู่บนรากฐานของปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะความสามารถ ความซื่อสัตย์ และประสบการณ์

14. การจ่ายสำนวนแก่ผู้พิพากษาในศาลใด ๆ ที่ผู้พิพากษานั้นดำรงตำแหน่งอยู่ ถือเป็นกิจการภายในของฝ่ายบริหารงานในศาลนั้น ๆ

ความลับและความคุ้มกันในวิชาชีพ

15. ผู้พิพากษาต้องรักษาความลับในวิชาชีพเกี่ยวกับเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยและความลับของข้อมูลที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเปิดเผย และจะต้องไม่ถูกบังคับให้เบิกความในเรื่องดังกล่าว

16. ผู้พิพากษาคควรจะได้รับความคุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีทางแพ่งเรียกค่าเสียหายเป็นเงินอันเกิดจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือการละเว้นการกระทำใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ในทางศาล

ระเบียบวินัย การพิพากษา และการปลดออกจากตำแหน่ง

17. ในกรณีที่ผู้พิพากษาถูกกล่าวหาว่า ผู้พิพากษาได้ตัดสินคดีหรือในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้พิพากษาโดยไม่มีอำนาจจะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว และเป็นธรรมโดยการดำเนินกระบวนการที่เหมาะสม ผู้พิพากษามีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม การตรวจสอบเรื่องราวต่างๆ แต่ละขั้นตอนจะเก็บเป็นความลับ ถ้าไม่มีการร้องขอให้เปิดเผยโดยผู้พิพากษาผู้นั้น

18. เหตุผลเพียงประการเดียวที่ผู้พิพากษาจะถูกดำเนินการพิจารณาให้พักราชการหรือไล่ออก คือ ไร้ความสามารถหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งเท่านั้น

19. กระบวนการพิจารณาทั้งหมดเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัย การพิพากษา หรือการปลดออก จะถูกตัดสินให้สอดคล้องกับมาตรฐานของประมวลจริยธรรมตุลาการ

20. การตัดสินเกี่ยวกับระเบียบวินัย การพิพากษา หรือการไล่ออกจะต้องเปิดให้มีการทบทวนอย่างเป็นอิสระ แต่หลักนี้จะไม่ถูกนำไปใช้ในการตัดสินของศาลสูงสุด และในการตัดสินของฝ่ายนิติบัญญัติในกรณีของการกล่าวหาในเรื่องความน่าเชื่อถือ (impeachment) หรือวิธีอื่นใดที่คล้ายกัน

นอกจากนี้ Lord Denning ผู้พิพากษาที่มีชื่อเสียงของประเทศอังกฤษที่ได้วางหลักการสำคัญว่า ผู้พิพากษาควรมีความเป็นอิสระจากอำนาจหรืออิทธิพลต่างๆ 10 ประการ คือ

1. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น (Independence of the judiciary from a hierarchy of power)

2. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากผู้ใช้อำนาจปกครองประเทศ (Independence of the judiciary from rulers)

3. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากเกียรติยศชื่อเสียงใด ๆ (Independence of the judiciary from honours)

4. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (Independence of the judiciary from conventions of the constitution)

5. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากรัฐสภา (Independence of the judiciary from parliament)

6. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากสหภาพแรงงาน (Independence of the judiciary from trade union)

7. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากคณะรัฐมนตรี (Independence of the judiciary from ministers of the crown)

8. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Independence of the

judiciary from members of the parliament)

9. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ (Independence of the judiciary from the media)

10. ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจากผู้พิพากษาเอง (Independence of the judiciary from the judge themselves)

ผู้พิพากษากับความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี

ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาเป็นหลักการสำคัญของความยุติธรรม ผู้พิพากษาต้องไม่เป็นฝักฝ่ายเดียวกับคู่ความและต้องไม่ถูกอำนาจอิทธิพลใด ๆ บังคับครอบงำ ทุกประเทศพยายามจัดรูปองค์กรและสถานะของผู้พิพากษาไว้เป็นอิสระ จึงจะประกันได้ว่าผู้พิพากษาจะสามารถพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมายและความยุติธรรม เพื่อความผาสุกของประชาชนถ้วนหน้า และเพื่อความสงบร่มเย็นของบ้านเมือง

อย่างไรก็ดี ประเด็นความเป็นอิสระของผู้พิพากษามักได้รับการศึกษากันในแง่ที่ว่าผู้พิพากษาต้องไม่ถูกก้าวก่ายโดยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ต้องไม่ถูกครอบงำจากอิทธิพลนอกกฎหมายรวมทั้งอำนาจที่เป็นนามธรรม เช่น ต้องไม่ถูกกดดันจากสภาวะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านั้นเป็นเรื่องที่กฎหมายต้องจัดรูปองค์กรและสถานะของผู้พิพากษาให้เหมาะสม แต่ปัญหาทางปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นโดยตรงแก่คดีและไม่ได้รับการศึกษากันอย่างกว้างขวางนัก ได้แก่ ความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี ทั้งนี้เพราะมักเข้าใจกันว่ามีความหมายว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาบังคับใช้อยู่แล้ว แต่หลักความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีซึ่งอยู่เบื้องหลังกฎหมายว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาเป็นหลักกฎหมายที่ละเอียดอ่อน หากไม่เข้าใจลึกซึ้งจะไม่สามารถใช้ด้วยกฎหมายว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาอย่างถูกต้องเหมาะสมไปด้วย

ความหมาย

ความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี มีความหมายทางกฎหมายแตกต่างไปจากความหมายทางภาษา กล่าวคือ มิได้หมายความว่าความไม่เข้าไปมีความสัมพันธ์ทางหนึ่งทางใดกับข้อเท็จจริงหรือบุคคลในคดีเท่านั้น แต่หมายความว่าต้องไม่เอนเอียงหรือทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีด้วย ทั้งนี้เพราะการพิจารณาพิพากษาคดีทุกคดีสาธารณชนย่อมได้รับประโยชน์ คือได้เห็นความยุติธรรมบังเกิดขึ้นในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว หลักกฎหมายว่าด้วยความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีจึงมิได้มีขึ้นเพื่อปกป้องคู่ความข้างสงสัยเท่านั้น แต่ได้มีขึ้นเพื่อความยุติธรรมของสังคมเป็นส่วนรวม

หลักเกณฑ์

จากความหมายเฉพาะทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีจึงมีหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. การไม่เป็นฝักฝ่ายในคดี นอกเหนือจากการเป็นผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นแล้ว ผู้พิพากษาไม่สมควรมีความสัมพันธ์อย่างอื่นกับคดีอีก เพื่อให้ผู้พิพากษาอยู่ในสถานะเป็นกลางอย่างแท้จริง ซึ่งความสัมพันธ์อย่างอื่นกับคดีเกิดขึ้นหลายรูปแบบ กล่าวคือ

1.1 ความสัมพันธ์กับบุคคลในคดี

1.1.1 ตนเอง กล่าวคือ ผู้พิพากษาเข้าไปสัมพันธ์กับคดีโดยตรง

1.1.2 ญาติ การนับญาติว่าเพียงใดถือว่าใกล้ชิดจนอาจก่อให้เกิดผู้พิพากษาเอนเอียงไปได้ ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละชาติซึ่งไม่เหมือนกัน ตามวัฒนธรรมไทยครอบครัวไทยเป็นครอบครัวใหญ่ การนับญาติค่อนข้างกว้างขวาง แต่ในวัฒนธรรมตะวันตกครอบครัวเล็กมีเพียงพ่อแม่ลูก การนับญาติค่อนข้างแคบ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 11 (2) บัญญัติเหตุคัดค้านผู้พิพากษาว่า 'ถ้าเป็นญาติเกี่ยวข้องกับผู้ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถือว่าเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นที่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้นหรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น' แต่ 28 U.S.C. § 455 ของสหรัฐอเมริกาบัญญัติเพียง 'ถ้าตนเองหรือคู่สมรส หรือญาติภายในสามชั้นของตนเองหรือคู่สมรส... (เกี่ยวข้องกับผู้ความ)' ซึ่งหมายความว่า แม้เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานกฎหมายสหรัฐอเมริกาจำกัดไว้เพียงสามชั้นเท่านั้น

1.2 ลักษณะการฝักฝ่ายในคดี ผู้พิพากษาเองหรือญาติเข้าไปสัมพันธ์กับคดีหลายรูปแบบ

1.2.1 เป็นคู่ความ

1.2.2 เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่ความ

1.2.3 พินาศกับคู่ความ คู่สมรส หรือญาติสืบสายโลหิตของคู่ความเป็นคดีอีกเรื่องหนึ่งที่อยู่ในระหว่างพิจารณา

1.2.4 เป็นทนายความของคู่ความ แต่ในประเทศที่ทนายความทำงานร่วมกันเป็นสำนักงานใหญ่ ข้อนี้หมายความว่ารวมถึงการเป็นทนายความในสำนักงานที่ให้ความให้แก่คู่ความด้วย

คดี SCA Services v. Morgan, 557 F. 2d 110 (7th Cir. 1997)

โจทก์ว่าจ้างสำนักงานทนายความแห่งหนึ่งให้ว่าคดีโดยน้องชายของผู้พิพากษาเจ้าของคดีเป็นทนายความหุ้นส่วนอยู่ในสำนักงานทนายความแห่งนั้นด้วย ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ของสหรัฐอเมริกา มีคำสั่งให้ผู้พิพากษาคาลชั้นต้นนั้นถอนตัวจากคดี โดยให้เหตุผลว่า คดีมีทุนทรัพย์หลายล้านดอลลาร์ สำนักงานทนายความแห่งนั้นได้ค่าจ้างว่าความจำนวนมาก และหากชนะคดีก็จะได้รับชื่อเสียงด้วย

แต่คดี Weinberger v. Equifax, 557 F. 2d 456 (5th Cir. 1977) ศาลอุทธรณ์ภาค 5 ของสหรัฐอเมริกาพิพากษาว่า ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นไม่ต้องถอนตัวจากคดี แม้จำเลยว่าจ้างสำนักงานทนายความที่บุตรชายของผู้พิพากษาเป็นทนายความอยู่ในสำนักงานนั้น คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาคของสหรัฐอเมริกาทั้งสองแห่งนี้ไม่ได้ขัดแย้งกัน เพราะลักษณะองค์กรของสำนักงานทนายความใหญ่ ๆ นั้น ทนายความหุ้นส่วนเป็นผู้ร่วมลงทุน และมีส่วนแบ่งจากรายได้ ส่วนทนายความประจำเป็นเพียงลูกจ้างรับเงินเดือนจากสำนักงานเท่านั้น

1.2.5 เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของคู่ความ

1.2.6 เป็นนายจ้างของคู่ความ

2. การไม่มีผลประโยชน์ได้เสียในคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 11(1) บัญญัติไว้เพียงกว้าง ๆ ว่า 'ถ้าผู้พิพากษานั้นมีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องอยู่ในคดีนั้น' อาจถูกคัดค้านได้ แต่ 28 U.S.C. § 455 (b) (4) และ (d) ของสหรัฐอเมริกาแยกประเภทของผลประโยชน์ได้เสียในคดี ดังนี้

2.1 ผลประโยชน์ทางการเงินในข้อพิพาท หมายความว่า

2.1.1 การมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิโดยธรรม

2.1.2 การเข้าเกี่ยวข้องเป็นผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือร่วมบริหารกิจการของคู่ความ แต่ไม่หมายความรวมถึง การลงทุนในกองทุนต่างๆ เว้นแต่ผู้พิพากษาเข้าไปมีส่วนบริหารกองทุนเสียเอง

สำหรับประเทศไทยมีบัญญัติเรื่องนี้ในประมวลจริยธรรมตุลาการ ข้อ 26 ว่า 'ผู้พิพากษาจักต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท ห้างร้าน หรือธุรกิจของเอกชน เว้นแต่จะเป็นกิจการที่มีได้แสงสว่างท่าไร' ซึ่งมีได้หมายความรวมถึงการลงทุนเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการเช่นกัน

2.2 ผลประโยชน์อื่น ๆ ที่อาจถูกกระทบกระเทือนอย่างมากจากผลแห่งคดี

3. การไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี จากหลักการที่ว่า การพิจารณาพิพากษาคดีต้องวินิจฉัยจากพยานหลักฐานในสำนวนเท่านั้น เพราะพยานหลักฐานในสำนวนได้รับการตรวจสอบกลั่นกรองตามขั้นตอนในวิธีพิจารณามาแล้ว ผู้พิพากษาจึงไม่สมควรเข้าไปเกี่ยวข้องรับทราบข้อเท็จจริงอื่นที่อยู่นอกสำนวนความ เพื่อเป็นหลักประกันแก่ประชาชนว่าการต่อสู้คดีเป็นไปโดยเปิดเผยและเป็นธรรม

3.1 ไม่เป็นผู้พิพากษานั่งพิจารณาคดีเดียวกันนั้นในศาลชั้นแรกแล้ว หรือเป็นอนุญาโตตุลาการมาแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 11 (5) และมีระเบียบคณะกรรมการตุลาการห้ามกระหวางยุติธรรมอนุญาตให้ผู้พิพากษารับตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งอาจเป็นคดีสู่ศาลได้ เช่น คณะกรรมการป.ป.ป. และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

3.2 ไม่รู้ข้อเท็จจริงในคดีมาก่อน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 11 (3) จำกัดขอบเขตเพียงโดยไม่ถูกอ้างเป็นพยานคดีได้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือโดยเป็นผู้เชี่ยวชาญความรู้พิเศษเกี่ยวข้องกับคดี แต่ตาม 28 U.S.C. § 455 (b) (1) ของสหรัฐอเมริกา ให้ผู้พิพากษาถอนตัวจากคดีในกรณีที่เขาได้รู้ข้อเท็จจริงเองในข้อพิพาทนั้น เพราะคู่ความไม่อาจแน่ใจได้ว่าผู้พิพากษาจะนำความรู้นอกสำนวนมาประกอบการวินิจฉัย และคู่ความไม่มีโอกาสโต้แย้งข้อเท็จจริงที่อยู่ภายในใจของผู้พิพากษาได้

3.3 ไม่เคยเป็นข้าราชการที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา ให้ความเห็น หรือเป็นพยานในกรณีพิพาทชั้นการพิจารณาฝ่ายปกครอง ตาม 28 U.S.C. § 455 (b) (3)

คดี Laird v. Tatum, 409 U.S. 824 (1972) Justice Rehnquist ผู้พิพากษาศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา) ถูกคัดค้านเพื่อให้ถอนตัวจากคดี เนื่องจากเมื่อครั้งเป็นผู้ช่วยอัยการใหญ่แห่งสหรัฐอเมริกา (เท่ากับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม) เคยให้การและให้ความเห็นเกี่ยวกับคดีนี้ต่อคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนของวุฒิสภา Justice Rehnquist มีคำสั่งยกคำร้องโดยให้เหตุผลว่า 'หน้าที่ของผู้พิพากษาที่จะพิจารณาคดีพิพากษาคดีในกรณีที่เขาไม่อาจถูกคัดค้าน มีน้ำหนักพอ ๆ กับหน้าที่ของผู้พิพากษาที่จะถอนตัวจากคดีในกรณีที่เขาอาจถูกคัดค้าน' ซึ่งนักวิชาการตั้งข้อสงสัยว่า หากแปลความเช่นนี้ § 455 (b) (3) จะใช้บังคับได้ในกรณีใดบ้าง ปัญหานี้อาจต้องพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งจะอภิปรายต่อไป

3.4 ไม่ลำเอียงต่อสถานการณ์นั้นๆ ตาม 28 U.S.C. § 455 (b) (1) ของสหรัฐอเมริกา

คดี Idaho v. Freeman, 507 F. Supp. 706 (D. Idaho 1981) มลรัฐไอดาโฮฟ้องว่า การกระทำของสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกาที่ให้ขยายระยะเวลาแก่มลรัฐต่าง ๆ ที่จะให้สัตยาบันการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเรื่อง Equal Rights Amendment เป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย จำเลย (ซึ่งเป็นฝ่ายดำเนินการให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าว) ได้ยื่นคำร้องคัดค้านผู้พิพากษาศาลชั้นต้น (District Court) ของสหรัฐอเมริกาว่า นับถือนิกายมอร์มอนและเคยเป็นนักบวชในนิกายมอร์มอน ซึ่งนิกายนี้มีจุดยืนต่อต้านการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเรื่อง Equal Rights Amendment ผู้พิพากษาคณะดังกล่าวปฏิเสธการถอนตัว โดยจำเลยไม่อุทธรณ์

เห็นได้ว่าในสถานการณ์เกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายของบ้านเมืองประชาชนทุกคน รวมทั้งผู้พิพากษาย่อมมีจุดยืนและความเห็นเป็นของตนเองได้ จึงไม่ใช่เงื่อนไขของการคัดค้านผู้พิพากษา

ขอบเขต

ผู้พิพากษาเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ และส่วนต่างๆ ในสังคมบ้างไม่มากก็น้อย รวมทั้งในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้นย่อมต้องมีประโยชน์ได้เสียทางใดทางหนึ่งและรับทราบข่าวสารเหตุการณ์ของบ้านเมืองอยู่ด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ดังนั้นหลักเกณฑ์เรื่องความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีของผู้พิพากษาย่อมต้องมีขอบเขต มิฉะนั้นผู้พิพากษาทุกคนอาจถูกคัดค้านได้ทั้งหมดจนไม่มีผู้พิพากษาคนใดสามารถพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้เลย การกำหนดขอบเขตดังกล่าว มีข้อพิจารณา 2 ประการ คือ

1. เจตนารมณ์ การหยั่งทราบเจตนารมณ์ของกฎหมายย่อมจะทำให้สามารถใช้กฎหมายนั้นอย่างถูกต้องเหมาะสม จึงขอยกตัวอย่างคดีเพื่อทำความเข้าใจดังนี้

คดี *In re Cement and Concrete Antitrust Litigation*, 515 F. Supp. 1076 (D. Ariz. 1980), 688 F. 2d 1297 (9th Cir. 1982), 103 S.Ct. 1172, 1173 (1983) บุคคลธรรมดา 210,000 คน และนิติบุคคลอีกจำนวนหนึ่ง ได้ร่วมกันยื่นคำร้องแบบ class action ต่อศาลชั้นต้นแห่งสหรัฐอเมริกาในเมลรัฐอริโซนา ว่า กลุ่มโรงงานปูนซีเมนต์หลายแห่งได้สมคบกันกำหนดราคาปูนซีเมนต์ หลังจาก Judge Muecke ดำเนินการสอบสวนพิจารณา 5 ปี ฝ่ายจำเลยยื่นคำร้องคัดค้านผู้พิพากษาอ้างว่ากริยาของท่านเป็นผู้ถือหุ้ในนิติบุคคลฝ่ายโจทก์ Judge Muecke วินิจฉัยว่าผลประโยชน์จากหุ้ในนิติบุคคลเป็นผลประโยชน์ทางการเงินตาม 28 U.S.C. § 455 (d) (4) กริยาของท่านถือหุ้เพียงเล็กน้อย หากฝ่ายโจทก์ชนะคดี กริยาของท่านก็จะได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นเพียง 29.70 ดอลลาร์ แม้ถ้อยคำตาม 28 U.S.C. § 455 (d) (4) ผลประโยชน์ทางการเงินหมายความว่ารวมถึงผลประโยชน์เล็กๆน้อยๆ ด้วย แต่สภาผู้แทนราษฎรตรวจกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อการพิจารณาประเภท class action ซึ่งผลประโยชน์ของคนหมู่มากถูกกระทบกระเทือน การเปลี่ยนตัวผู้พิพากษากลางคันทำให้ศาลสูญเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ในที่สุด Judge Muecke ปฏิเสธคำร้องคัดค้านผู้พิพากษา โดยให้เหตุผลว่าการดำเนินการสอบสวนโดยไม่ชักช้าเป็นผลประโยชน์แก่สาธารณชน (public interest) ซึ่งมีน้ำหนักเหนือกว่า ข้อสงสัยเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางการเงินเล็กๆน้อยๆ

ในกรณีความไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในคดี 28 U.S.C. § 455 (d) (4) บัญญัติให้ผลประโยชน์ทางการเงินหมายความว่ารวมถึงผลประโยชน์เล็กๆน้อยๆ ด้วย แสดงว่าผู้มีอำนาจตรวจกฎหมายมีเจตนารมณ์ให้ผู้พิพากษาปลอดจากความเกี่ยวข้องในคดีโดยเด็ดขาด อย่างไรก็ดี

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาย่อมมีผลประโยชน์ของสาธารณชนประการหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนได้รับการเยียวยาทางกฎหมายทัน่วงที ดังนั้น ผู้ใช้กฎหมายซึ่งในที่นี้คือศาล ได้ตีความเจตนารมณ์เพิ่มเติมว่า บทบัญญัติเรื่องนี้มีเจตนารมณ์ให้ผู้พิพากษาเป็นกลาง ปราศจากส่วนเกี่ยวข้องในคดี และให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ชักช้า ซึ่งในกรณีเจตนารมณ์ทั้งสองข้อขัดแย้งกัน จำเป็นต้องชั่งน้ำหนักว่าเฉพาะกรณีนั้นเจตนารมณ์ข้อใดมีน้ำหนักมากกว่า คดี *In re Cement and Concrete Antitrust Litigation* ศาลวินิจฉัยว่า ผลประโยชน์ที่ปรึกษาของผู้พิพากษาจะได้รับนั้นมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ของสาธารณชนแล้ว ผลประโยชน์ของสาธารณชนที่จะได้รับการเยียวยาทางกฎหมายอย่างทัน่วงทีมีน้ำหนักเหนือกว่า

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 11 ก็มีได้บัญญัติขอบเขตของผลประโยชน์ได้เสียเช่นกัน จึงนำพิจารณาว่าการนำบทบัญญัตินี้มาใช้สมควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของสาธารณชนที่จะได้รับการเยียวยาทางกฎหมายอย่างทัน่วงทีด้วย

2. หลักความจำเป็น กล่าวคือ คดีต้องได้รับการพิจารณาพิพากษา แต่การดำเนินคดีย่อมเป็นผลประโยชน์ของคุณค่า ดังนั้น หากเชื่อตามคุณค่านั้นว่า กรณีเช่นนั้นเช่นนี้ผู้พิพากษามีส่วนเกี่ยวข้องในคดี จะกลายเป็นว่าคุณค่าความสามารถเลือกผู้พิพากษาเองได้โดยวิธีคัดค้านผู้พิพากษาคณะนั้นคนนี้เรื่อยไป จนกว่าจะได้คนที่ตนถูกใจ แต่ถูกใจฝ่ายหนึ่งก็อาจไม่ถูกใจอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้คดีไม่ได้รับการพิจารณาพิพากษาในที่สุด ขอยกตัวอย่างคดีดังนี้

คดี *Dacey v. Connecticut Bar Association*, 184 Conn. 21, 441 A. 2d 49 (1981) โจทก์ฟ้องเนติบัณฑิตยสภาแห่งมลรัฐคอนเนคติกัต เรียกค่าเสียหายกรณีหมิ่นประมาท โจทก์คัดค้านผู้พิพากษาว่าเป็นสมาชิกของจำเลยย่อมมีส่วนจ่ายค่าเสียหาย ศาลชั้นต้นยกคำร้อง แต่ศาลสูงสุดของมลรัฐคอนเนคติกัตมีคำสั่งให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นถอนตัวโดยให้เหตุผลว่าผู้พิพากษามีส่วนเกี่ยวข้องกับจำเลย แม้ไม่ปรากฏว่าผู้พิพากษามีผลประโยชน์ในคดี อนึ่ง ตามกฎหมายของมลรัฐคอนเนคติกัตไม่บังคับว่า ผู้พิพากษาต้องเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาของมลรัฐ

คดี *Parrish v. Board of Commissioners*, 524 F. 2d 98 (5th Cir.1975) ศาลอุทธรณ์ภาค 5 วินิจฉัยว่า แม้ผู้พิพากษาเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาแห่งมลรัฐ ก็ไม่เป็นเหตุให้ผู้พิพากษาต้องถอนตัวจากคดีที่เนติบัณฑิตยสภานั้นเป็นจำเลย โจทก์ฎีกา แต่ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาปฏิเสธที่จะรับวินิจฉัย อนึ่ง ตามกฎหมายของมลรัฐดังกล่าว ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายทุกคนต้องเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาของมลรัฐ

คดี *Atkins v. United States*, 556 F. 2d 1028. ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นและผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา 140 คน ฟ้องรัฐบาลเรียกร้องให้ชดใช้ค่าของเงินเดือนที่ต้องลดลง

ไปเพราะเหตุภาวะเงินเฟ้อ จำเลยคัดค้านผู้พิพากษาโดยอ้างว่า แม้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะไม่
ได้ร่วมเป็นโจทก์ แต่ถ้าโจทก์ชนะคดี ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนก็จะได้รับเงินชดใช้ด้วย
ศาลอุทธรณ์ยกคำร้อง โดยให้เหตุผลว่า ตามหลักแห่งความจำเป็น (Rule of Necessity) ที่คดี
จะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษา ผู้พิพากษาที่มีเขตอำนาจย่อมพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปได้ ไม่มีเหตุ
ต้องถอนตัว จำเลยฎีกา แต่ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาปฏิเสธที่จะรับวินิจฉัย

จากตัวอย่างคดีทั้งสามคดี ผู้พิพากษาล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีทั้งสิ้น ถ้ายังพอจะ
หาผู้พิพากษาที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องมาพิจารณาพิพากษาคดีได้ ผู้พิพากษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ต้อง
ถอนตัวไป แต่ถ้าไม่สามารถหาผู้พิพากษาอื่นได้ หลักความจำเป็นก็จะเข้ามาแทนที่หลักความไม่มี
ส่วนเกี่ยวข้อง แล้วผู้พิพากษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นเองสามารถพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปจนเสร็จ

3. เกณฑ์วัดว่าผู้พิพากษามีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีได้มากน้อยเพียงไร จากการวิเคราะห์
ข้างต้นเห็นได้ว่า หลักความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีของผู้พิพากษามีได้เคร่งครัดจนถึงกับผู้
พิพากษาไม่อาจเกี่ยวข้องใด ๆ ได้เลย เพราะการใช้กฎหมายในแนวทางดังกล่าวขัดต่อหลัก
ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่เกณฑ์ที่จะวัดว่าผู้พิพากษาเกี่ยวข้องได้เพียงใดจึงจะไม่
เสียความยุติธรรม คงจะมีได้วัดจากความเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นเกณฑ์ทาง
ภาวะวิสัย (Objective test) ว่า วิญญาณทั่วไปเห็นว่าความเกี่ยวข้องเพียงนั้นจะกระทบกระเทือน
ต่อความเป็นกลางและการประสิทธิประสาทความยุติธรรมของผู้พิพากษาหรือไม่

ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาเป็นหลักการใหญ่หลักการสำคัญที่ประกันความยุติธรรม
ให้แก่ประชาชน ซึ่งเห็นได้ชัดแจ้งว่า หลักการดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น
เมื่อนำหลักการใหญ่มาปรับใช้กับปัญหาทางปฏิบัติในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเรื่องการ
คัดค้านผู้พิพากษาแล้ว ได้เกิดหลักการรองขึ้นมาว่า ผู้พิพากษาต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี ซึ่ง
ในที่สุดการปรับใช้หลักการรองดังกล่าวก็ต้องกลับคืนสู่วินิจฉัยของประชาชนในมาตรฐานของ
วิญญาณว่า ผู้พิพากษามีความเกี่ยวข้องกับคดีได้มากน้อยเพียงไรจึงจะไม่เสียประโยชน์คือความ
ยุติธรรมของประชาชน

ประมวลจริยธรรมตุลาการ

ประมวลจริยธรรมบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้พิพากษาปฏิบัติตน โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อ

1. คุณธรรมของผู้พิพากษา

ข้อ 1 "หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษาคือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นแก่สาธารณชนด้วยว่าตนได้ปฏิบัติเช่นนั้นอย่างเคร่งครัดครบถ้วน เพื่อการนี้ ผู้พิพากษาจักต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของคนและเทศขุนไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ"

จะเห็นว่าประมวลจริยธรรมคุณแลความคิดอยู่ในใจของผู้พิพากษาคือว่า จะต้องมียุติธรรมคุณใด ๆ ก็คือ จะต้องมีความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎหมายและนิติประเพณี และผู้พิพากษาปฏิบัติเพียงนี้ยังไม่พอ จะต้องแสดงให้เห็นแก่สาธารณชนเห็นด้วยว่าตนเองได้ปฏิบัติความนั้นแล้ว นอกจากนั้นต้องรักษาความเป็นอิสระของคนและเทศขุนความเป็นตุลาการของตน จะทำให้บุคคลเชื่อถือเฉพาะตัวเรายังไม่พอ ควรให้ประชาชนเชื่อถือในสถาบันตุลาการด้วย ถ้าเขาเชื่อถือก็จะให้ความไว้วางใจแก่สถาบันตุลาการด้วย ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางศาลดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวและได้รับการเชื่อถือ

2. หลักปฏิบัติในทางอรรถคดี

2.1 การนั่งพิจารณา กำหนดว่า ก่อนผู้พิพากษาจะออกนั่งพิจารณาต้องอ่านสำนวนให้รู้ว่คดีนั้นมีข้อเท็จจริงข้อเถียงอย่างไร ต้องนั่งพิจารณาดตรงต่อเวลา ซึ่งการตรงต่อเวลาของผู้พิพากษาจะทำให้คนที่มาศาลต้องมาตรงเวลาด้วย การเลื่อนคดีจะต้องไม่ให้เลื่อนคดีบ่อย คำสั่งอนุญาตให้เลื่อนคดีจะต้องมีเหตุผล เมื่อขึ้นนั่งพิจารณาแล้ว ต้องวางตนเป็นกลาง ต้องสำรวมกิริยา แต่งกายเรียบร้อย วาจาสุภาพ รับฟังคู่ความทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคกัน ขณะอยู่บนบัลลังก์ต้องถือว่าผู้พิพากษาในขณะนั้นเป็นสถาบันอันหนึ่งที่ทรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์และประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนได้

2.2 การแสดงความคิดเห็น ผู้พิพากษาต้องไม่กล่าวข้อเท็จจริงที่อาจจะกระทบกระเทือนถึงบุคคลใด ไม่วิจารณ์หรือให้ความเห็นแก่บุคคลภายนอกที่เกี่ยวกับคดีซึ่งกำลังอยู่ในการพิจารณา ซึ่งคนภายนอกจะเอาไปคาดหมายว่าในที่สุดแล้วผลของคำพิพากษาจะออกมาเป็นอย่างไร แต่ผู้พิพากษาสามารถแถลงถึงวิธีพิจารณาให้ประชาชนทั่วไปฟังได้ ถือว่าเป็นการทำให้ประชาชนเข้าใจตัวบทกฎหมายจะได้ปฏิบัติถูกต้อง

2.3 การถามพยาน การนำพยานหลักฐานเข้าสืบ การซักถามพยาน ควรเป็นหน้าที่ของคู่ความ ผู้พิพากษาจะเรียกพยานหรือซักถามพยานเฉพาะกรณีจำเป็นต่อความยุติธรรมเท่านั้น ในระบบวิธีพิจารณาของไทยเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาเรียกพยานมาเป็นพยานศาลได้เอง และให้ผู้พิพากษามาถามพยานได้บ้าง แต่การดำเนินคดีในระบบกล่าวหาสัมฤทธิ์ผลต้องมีผู้กล่าวหา กับผู้ถูกกล่าวหาต่อสู้กันอย่างเป็นธรรม แต่ถ้าผู้พิพากษาลงไปช่วยถามพยานเป็นประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ศักยภาพในการต่อสู้คดีก็จะไม่เท่ากันความยุติธรรมเกิดขึ้นไม่ได้ แต่ผู้พิพากษาอาจถามพยานได้บ้าง เช่น เห็นว่าความสามารถในการต่อสู้คดีของคู่ความสองฝ่ายต่างกันมาก พยานไม่เข้าใจคำถาม หรือถูกทักท้วงโดยไม่เป็นธรรม ผู้พิพากษาอาจช่วยตั้งคำถามใหม่ให้พยาน เข้าใจดีขึ้น หรือห้ามปรามไม่ให้ทนายความรุกไล่พยานเกินไป

2.4 การบันทึกคำเบิกความ ผู้พิพากษาจะต้องบันทึกเฉพาะประเด็นข้อพิพาท หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท การบันทึกต้องให้ได้ความชัดเจนตรงกับข้อเท็จจริง วิธีบันทึกคำพยานของศาลไทย ยังให้ผู้พิพากษาเป็นผู้บันทึกคำพยานเอง แต่ไม่ได้บันทึกคำต่อคำ เป็นการ "อมความ" คือ ศาลฟังคำเบิกความเสร็จแล้วสรุปให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายและบันทึกลงไว้ สมัยก่อนผู้พิพากษาจดคำพยานเองแต่ปัจจุบันมีการบันทึกคำพยานโดยบันทึกเสียงลงเทปและมีพนักงานพิมพ์ตีถอดเทปนั้น ปัญหาเรื่องการจดคำพยาน คือ ทนายความอาจจะเห็นว่าผู้พิพากษาทำไม่จดคำพยานที่ตนถาม แต่ผู้พิพากษาเห็นว่าคำพยานนั้นไม่เป็นสาระสำคัญในคดี ไม่เกี่ยวข้องกับคดีหรือนอกประเด็น ซึ่งผู้พิพากษาและทนายความควรรับฟังคำอธิบายของกันและกัน เมื่อเข้าใจกันดีแล้วก็จะสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้

2.5 การมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง ซึ่งได้แสดงไว้ชัดเจนแล้วข้างต้นว่าจะต้องแสดงเหตุผล ในคำวินิจฉัยทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย นอกจากนั้นประมวลจริยธรรมตุลาการยังกำหนดว่า ผู้พิพากษาต้องใช้ภาษาที่สละสลวย และถูกต้องตามพจนานุกรม

2.6 ศาลถูกคัดค้าน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 13 และ 14 ให้คู่ความคัดค้านผู้พิพากษาได้ ซึ่งถ้าคัดค้านสำเร็จจะโอนสำนวนไปให้ผู้พิพากษาอื่น ถ้าคัดค้านไม่สำเร็จผู้พิพากษาค้นเดิมก็พิจารณาต่อไป แต่ประมวลจริยธรรมตุลาการกำหนดว่า คดีใดก็ตามถ้าผู้พิพากษาเห็นว่าอาจถูกคัดค้านได้ จะต้องถอนตัวก่อน ไม่ต้องรอให้ถูกคัดค้าน

3. การประกอบกิจการอื่น

ประมวลจริยธรรมตุลาการข้อ 26 "ผู้พิพากษาจะต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท ห้างร้าน หรือธุรกิจของเอกชน เว้นแต่เป็นกิจการที่

มิได้แสวงหากำไร” แต่สามารถเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นผู้ถือหุ้นได้ และ “ผู้พิพากษาจักต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพใดที่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา” เช่น นายหน้าซื้อขายที่ดิน คนขับรถรับจ้าง เป็นต้น

ข้อ 27 “ในกรณีจำเป็นผู้พิพากษาอาจได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้ปฏิบัติหน้าที่อันเกี่ยวกับหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นได้ ในเมื่อการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา ทั้งต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงยุติธรรมแล้ว การเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกันต้องได้รับอนุมัติจาก ก.ต. ด้วย”

ข้อ 26 แยกต่างจากข้อ 27 โดยข้อ 26 เกี่ยวกับกิจการของเอกชน แต่ข้อ 27 เกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยราชการ ถ้าไปช่วยทำงานของรัฐตามที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงยุติธรรม แต่ถ้าจะไปเป็นกรรมการด้วยจะต้องได้รับอนุมัติจาก ก.ต. ต่อมา พ.ศ. 2536 ก.ต. ได้ออกข้อกำหนดเพิ่มเติมด้วยว่าห้ามกระทรวงยุติธรรมอนุญาตให้ผู้พิพากษาไปปฏิบัติหน้าที่กรรมการที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งอาจเป็นคดีสู่ศาลได้ เช่น คณะกรรมการ ป.ป.ป. และคณะกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

ข้อ 29 “ผู้พิพากษาไม่พึงเป็นกรรมการสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคม สโมสร ชมรม หรือองค์การใด ๆ หรือเข้าร่วมในกิจการใด ๆ อันจะกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา” โดยปกติผู้พิพากษาอาจเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกสมาคมต่าง ๆ ได้ เช่น สมาคมศิษย์เก่าแต่ต้องดูว่าการเข้าเป็นสมาชิกจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของตุลาการ เช่น การเป็นสมาชิกชมรมคนทรงเจ้าเข้าผี เป็นต้น

ข้อ 34 “ผู้พิพากษาจักต้องไม่เป็นกรรมการ สมาชิก หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมือง และจักต้องไม่เข้าเป็นตัวกระทำกร่วมกระทำกร สนับสนุนในการโฆษณา หรือชักชวนใด ๆ ในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาหรือผู้แทนทางการเมืองอื่น ๆ ทั้งไม่พึงกระทำกรใด เป็นฝักใฝ่พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองใด นอกจากการใช้สิทธิเลือกตั้ง” ในด้านการเมืองอนุญาตให้ผู้พิพากษากระทำได้อย่างเดียวคือใช้สิทธิเลือกตั้ง ข้อนี้ต่างกับข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้

4. การดำรงคนและครอบครัว

4.1 การปฏิบัติตน ผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และจะต้องมีความสันโดษ หมายความว่า ยินดีในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่อยากได้ของของผู้อื่น ไม่ใช่การแยกตัวอยู่คนเดียว ไม่คบกับใคร มีอริยาตัย กริยามารยาทจะต้องสุภาพ ผู้พิพากษาจะต้องไม่ปฏิบัติเองและไม่ยินยอมให้

บุคคลในครอบครัวก้าวก่ายหรือการปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือของผู้พิพากษาอื่น และไม่ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งของตนในการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบ นอกจากนั้นจะต้องระมัดระวังอาชีพของคู่สมรสหรือญาติสนิทของตนไม่ให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา

4.2 การยึดมั่นในระบบคุณธรรม

ข้อ 39 "ผู้พิพากษาจักต้องยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจักต้องไม่แสวงหาตำแหน่งความดี ความชอบหรือประโยชน์อื่นใด โดยมีชอบจากผู้บังคับบัญชาหรือจากบุคคลอื่นใด"

การย้ายผู้พิพากษาคั้งแรกนั้นถือความอาวุโสในการสอบเข้าเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาว่าอยู่ในอันดับที่เท่าไร แต่การย้ายครั้งที่สอง จะถามความสมัครใจว่าต้องการย้ายไปที่ใดบ้าง ซึ่งจะจัดให้ผู้อาวุโสกว่ามีสิทธิเลือกก่อน จึงเห็นได้ว่าผู้พิพากษายึดถือระบบอาวุโสเป็นสำคัญ

4.3 การรับของกำนัล

ข้อ 42 "ผู้พิพากษาหรือคู่สมรสจักต้องไม่รับของขวัญหรือของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใด อันมีมูลค่าเกินกว่าที่จะพึงให้กันตามอัธยาศัยและประเพณีในสังคม และจักต้องดูแลให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย"

ข้อ 41 "ผู้พิพากษาและคู่สมรสจักต้องไม่รับทรัพย์สินใดหรือประโยชน์ใด ๆ จากคู่ความหรือจากบุคคลอื่นใด อันเกี่ยวเนื่องการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา และจักต้องดูแลให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย"

ข้อ 41 เป็นการให้ที่เกี่ยวข้องกับคดี ซึ่งผู้พิพากษา คู่สมรส หรือบุคคลในครอบครัวจะรับไว้ไม่ได้ ไม่ว่าจะมิมูลค่าเล็กน้อยเพียงใด หรือในโอกาสเทศกาลงานเมืองใด ๆ ส่วน

ข้อ 42 เป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี แต่เป็นการให้ของขวัญของกำนัลซึ่งมีข้อจำกัดดังนี้

1. จะต้องมิมูลค่าไม่เกินที่พึงให้กัน
2. เป็นการให้ตามอัธยาศัยหรือประเพณีในสังคม ตัวอย่าง เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่มอบเอาปฏิทินมาให้ได้

4.4 การคบหาสมาคม

ข้อ 43 "ผู้พิพากษาจักต้องละเว้นการคบหาสมาคมกับคู่ความหรือบุคคลอื่น ซึ่งมีส่วนได้เสียหรือผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับคดีความ หรือบุคคลซึ่งมีความประพฤติหรือมีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย ซึ่งอาจจะกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของบุคคลทั่วไปในการประศาสน์ความยุติธรรมของผู้พิพากษาบุคคลที่ต้องห้ามที่ไม่ให้คบ มีอยู่ 2 ประเภท คือ 1) คู่ความหรือบุคคลอื่นที่มีส่วนได้เสียในคดีไม่ว่าจะมีความประพฤติอย่างไร และ 2) บุคคลที่มีความประพฤติที่มีชื่อเสียงเสื่อมเสีย ไม่ว่าจะ

เป็นคู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดีหรือไม่ แต่ถ้าเป็นคนที่สุจริตหรือที่ประกอบสัมมาอาชีพและ
ไม่เกี่ยวข้องกับคดีก็สามารถคบหาสมาคมได้
